

HORVERS
...nieuw stijl...

108STE JAARGANG — NO.: 117 ZATERDAG 25 MEI 1991

AMIGOE

Koninkrijksstrop

KERKEN WILLEN VERVOLG-OVERLEG

Zuidafrikaanse president: 'We staan tot enkels in het bloed'

Bij begin geweldstop weer bloedbad Soweto

JOHANNESBURG - Soweto, het grootste ghetto bij Johannesburg, heeft een gewelddadige nacht achter de rug waarbij zeker negen mensen de dood hebben gevonden. Dit heeft de politie van Johannesburg zaterdag bekendgemaakt. Dit geweld speelde zich bij het begin van een door de Zuidafrikaanse regering georganiseerde conferentie welke ten doel heeft het geweld uit te bannen. Deze conferentie op zichzelf is een onderwerp van felle discussie geworden omdat een van de belangrijkste partijen, het ANC, weigert mee te doen. Van kerkelijke zijde probeert men de ondertussen het vastgelopen vredesoverleg weer vlot te krijgen. Dit is, naar men aanneemt, een van de laatste mogelijkheden om het geweld te keren in de Zuidafrikaanse maatschappij, welk geweld is opgeroepen door het apartheidssysteem dat op zijn retour is.

Tijdens een schietpartij in een restaurant in de wijk Pimville in de armoestad Soweto vielen drie doden en raakten twaalf mensen gewond. Volgens ooggetuigen stopten voor de taverne twee busjes, waaruit een groep mannen stapte die met automatische wapens in het wildeweg door de ramen schoten. Een van de daders werd door agenten die snel ter plaatse waren, gedood, aldus een politiewoordvoerder.

Donderdag werden bij een aanval op een taverne in Sebokeng, een zwarte woonwijk ten zuiden van Soweto, acht personen gedood en 21 liepen toen verwondingen op.

Volgens de politie is het aantal doden als gevolg van het geweld in zwarte woonoorden in de afgelopen maand nu opgelopen tot 243.

VERVOLG

De Zuidafrikaanse kerken hebben vrijdag op de conferentie over geweld die de Zuidafrikaanse regering in Pretoria organiseert aangeboden het vastgelopen vredesproces uit het slop te halen. President Frederik de Klerk haalde in zijn openingstoespraak uit naar de zwarte organisaties die de tweedaagse conferentie boycotten.

Professor Johan Heyns, de vice-voorzitter van de behoudende blanke Nederduits Gereformeerde kerk (NGK), kondigde in zijn rede aan dat de kerken een vervolgbijeenkomst willen organiseren waaraan ook het in Pretoria afwezige Afrikaans Nationaal congres (ANC) van Nelson Mandela deelneemt. "Wij worden nu geconfronteerd met het feit dat niet alle betrokken partijen hier zijn. Ik vind het noodzakelijk dat er een vervolg komt, waarbij allen hopelijk aanwezig zijn. Dit is alleen maar een begin", aldus Heyns.

BOYCOT

Deze tweede bijeenkomst zou georganiseerd worden door de Nationale Rustenburg conferentie waarin onder meer de NGK en de Zuidafrikaanse Raad van Kerken (SACC), die twaalf miljoen zwarte christenen vertegenwoordigt, verenigd zijn.

De SACC boycot, net als de meeste zwarte organisaties, in navolging van het ANC de conferentie in Pretoria. Deze wordt wel bijgewoond door vertegenwoordigers van de meeste blanke politieke partijen, de Zulubeweging Inkatha, de blanke vakbonden en een aantal thuislanden.

BELEMMEREN

Het aanbod van de kerken lijkt positief te worden ontvangen. In bronnen van de Rustenburg conferentie werd vernomen dat De Klerk de kerken de verzekering heeft gegeven dat de regering aan zo'n conferentie zal deelnemen. Heyns wees erop dat verscheidene ANC-leiders hebben gezegd dat zij een bijeenkomst die door religieuze leiders wordt belegd bij zullen wonen.

Ook Zulu-leider Mangosuthu Buthelezi is waarschijnlijk bereid aan de door de kerken voorgestelde conferentie deel te nemen, aldus zegslieden van de kerken. Maandag zullen kerkelijke leiders in Johannesburg bij elkaar komen om de plannen te bespreken.

President De Klerk opende de conferentie met de opmerking dat diegenen die zijn weggebleven de vrede belemmeren. Zonder een groep met name te noemen zei hij: "De tijd is gekomen voor hen die de zaak traineren en steeds nieuwe bezwaren opwerpen om een stap voorwaarts te doen en een bijdrage te leveren". En hij vervolgde: "Elke dag sterven er mensen, kinderen verliezen hun vaders en moeders ... Ons land staat op vele plaatsen tot de enkels in het bloed".

MOORDDADIG

Het geweld in de zwarte steden, dat de afgelopen negen maanden duizend mensen het leven kostte, betreft voornamelijk gevechten tussen aanhangers van het ANC en Inkatha. Het ANC mijdt de conferentie omdat de ordetroepen naar zijn zeggen de kant hebben gekozen van Inkatha en de regering dus zelf een partij is bij het geweld.

Buthelezi verweet het ANC daarentegen dat het met zijn "moorddadig gepraat" het geweld juist ophitst. De regering "met al haar macht kan de geweldscampagne van het ANC niet stoppen", verklaarde hij. Inkatha is de enige grote zwarte organisatie bij de besprekingen in Pretoria.

Etiopische joden massaal naar Israël

■ *ADDIS ABEBA - Bij de Israëlische ambassade in de Etiopische hoofdstad verzamelden zich duizenden Etiopische joden die naar Israël willen migreren. Met bussen worden de gelukkigen naar het vliegveld gebracht. Met medewerking van de Verenigde Staten is er een luchtbrug in het leven geroepen om een snel transport van de joden naar Israël te garanderen uit het belegerde Addis Abeba.*

(AFP-satellietfoto)

Over Tsjernobyl

Green Peace kraakt IEAE rapport

WENEN/LONDEN - De internationale milieu-organisatie Greenpeace heeft woensdag het rapport van het Internationale bureau voor Atoomenergie (IAEA) in Wenen afgewezen als "de aanzet tot de grote leugen".

De IAEA wil de "gevolgen van de ramp verdoezelen". Het rapport is "absoluut onvoldoende", aldus een woordvoerder van Greenpeace. Eerder verscheen een IAEA-rapport van duizend pagina's, waarin staat dat "als gevolg van de ramp met de reactor in Tsjernobyl geen merkbare stijging van leukemie of andere soorten kanker valt waar te nemen". Greenpeace uit kritiek op het feit dat het IAEA zijn onderzoek vooral heeft gebaseerd op officiële Sovjetgegevens.

Cubanen weg uit Angola

LUANDA - De laatste Cubaanse soldaat is zaterdag vanaf het vliegveld van Luanda vertrokken aan boord van een toestel met bestemming Havana, zo is uit officiële bron in de Angolese hoofdstad vernomen.

Kolonel Samuel Rodiles, hoofd van de Cubaanse militaire missie in Angola, was de laatste die aan boord ging van het vliegtuig dat ook de militaire staf en een officiële Cubaanse delegatie naar huis zal brengen. President Eduardo dos Santos zwaaide de Cubanen uit in aanwezigheid van leden van zijn regering en de voornaamste militaire officieren.

Sinn Fein-politicus vermoord

DUBLIN - Een politicus van de Sinn Fein, de politieke arm van de IRA, is zaterdag in Ierland vermoord. Vier gewapende mannen drongen het huis van de 56-jarige Eddie Fullerton in het graafschap Donegal, vlakbij de grens met Noord-Ierland, binnen en schoten hem dood.

Aangenomen wordt dat de daders protestanten uit Noord-Ierland zijn. De protestantse terreurgroepen hebben tot nu toe een eenzijdige wapenstilstand in acht genomen sinds de onderhandelingen over een vreedzame oplossing van het conflict in Noord-Ierland zijn begonnen. Maar de loyalisten zeiden wel door te gaan met acties tegen de IRA als die haar aanslagen zou voortzetten. De IRA doodde afgelopen dinsdag een groentekoopman in Belfast.

Mensensmokkel achterhaald

METZ - De Franse politie heeft in Lorraine een bende opgerold die Chinezen naar Frankrijk smokkelde.

Dit heeft de politie zaterdag meegedeeld. Tijdens het onderzoek zijn twee smokkelaars, ingezetenen van Nederland, gearresteerd en acht illegale migranten uit de provincie Zhejiang (rond Shanghai). De smokkellijn liep via Bangkok, Budapest, Praag naar de wijken van Parijs waar veel Aziaten wonen.

Bloemen voor Rajiv Gandhi

■ *NEW DELHI - Rouwenden gooiden vrijdag bloemen op de het brandende hout waaronder het lichaam lag van Rajiv Gandhi, leider van de Congrespartij van India die dinsdag om het leven kwam bij een aanslag. Op de oever van de Yamuna rivier had de crematie plaats in aanwezigheid van talrijke officiële buitenlandse delegaties.*

VS: bij CFE geen doorbraak

BRUSSEL - Besprekingen tussen de Verenigde Staten en de Sovjetunie hebben de impasse rond de uitvoering van het verdrag over een Vermindering van de conventionele bewapening in Europa (CFE) niet kunnen doorbreken. Dat hebben de VS vrijdag in Brussel hun NAVO-bondgenoeten laten weten.

Volgens de Amerikaanse ambassadeur bij de CFE-onderhandelingen in Wenen, James Woolsey, is er deze week bij de onderhandelingen in Washington wel enige vooruitgang geboekt. Het CFE-verdrag dat in november van het vorig jaar in Parijs is ondertekend, voorziet in een aanzienlijke vermindering van het aantal militairen, tanks en stukken geschut in Europa.

Lubbers:geen uitspaak over interventie

Opkomst begin stembus Suriname minder groot

PARAMARIBO/DEN HAAG - In Suriname zijn zaterdagochtend om zes uur (Antilliaanse tijd) de stembureaus opengegaan. Voor de aanvang hadden zich in Paramaribo reeds tientallen kiezers voor de stemhokjes verzameld. Toch leek bij de verkiezingen van vier jaar geleden de belangstelling bij de opening beduidend groter. Premier Lubbers in Nederland heeft geweigerd deel te nemen aan de discussie over een eventuele militaire ingreep in Suriname.

In Suriname wordt zaterdag gestemd voor een nieuw parlement en ressortraden, een soort gemeenteraden. Om zeven uur precies (Sur. tijd) werden, veelal in aanwezigheid van internationale waarnemers, voor het oog van de wachtende kiezers de stembussen geopend om te tonen dat ze nog leeg waren. Partijprogaganda is overigens op geen enkele kieslocatie afwezig. Volgens waarnemers pakt een hoge opkomst van de kiezers gunstig uit voor het Nationale Front.

Premier Lubbers weigerde te "theoretiseren" over de deze week opgelaaide discussie of Nederland mogelijk steun zou bieden aan een gewapend ingrijpen van de zijde van de VS in Suriname als dit de democratie zou dienen en een einde zou kunnen maken aan de drugstransporten daar. Het kabinet heeft vrijdag geen woord gewijd aan een dergelijk "surrealistisch scenario", zo zei de minister-president op zijn wekelijkse persconferentie. Lubbers wil zoals bekend eerst de uitkomst van de verkiezingen in Suriname zaterdag afwachten. "Er komen gewoon verkiezingen, we gaan er van uit dat men er daarna democratisch met elkaar omgaat", reageerde hij laconiek op vragen.

De ministers Van den Broek (Buitenlandse zaken) en Ter Beek (Defensie) waren overigens niet aanwezig bij het kabinetsberaad. Van den Broek vertegenwoordigde Nederland bij de crematie van de vermoorde Indiase oud-premier Gandhi, Ter Beek brengt een bezoek aan de Nederlandse manschappen in noord-Irak.

Indiase oud-premier onder grote belangstelling gecremeerd

Verdachte aangehouden moord op Rajiv Gandhi

NEW DELHI - Een lid van de militante Srilankaanse afscheidingsbeweging Bevrijdingstijgers van Tamil Eelam is in het zuiden van India aangehouden op verdenking van betrokkenheid bij de moordaanslag op de voormalige Indiase premier Rajiv Gandhi. Dat hebben zaterdag verschillende kranten in India gemeld. Het stoffelijk overschot van de omgekomen Congrespartij-leider is vrijdag gecremeerd overeenkomstig de Hindugebruiken.

De aangehouden verdachte, wiens naam niet is bekendgemaakt, had volgens de Times of India een bedrag van tienduizend roupies (bijna duizend gulden Ned. crt) en een capsule met giftig cyaanzout op zak. De krant refereert aan de gewoonte van Tamilstrijders om zich in gevaarlijke situaties door middel van een capsule met gif van het leven te beroven. De aanhouding gebeurde in de stad Vedaranyam in de deelstaat Tamil Nadu.

ZEVENMAAL

Woordvoerders van de Bevrijdingstijgers van Tamil Eelam hebben tot nu toe elke betrokkenheid bij de aanslag op Gandhi afgewezen. Gandhi stuurde in 1987 Indiase troepen naar Sri Lanka om de autoriteiten op het eiland te helpen de Tamil-opstand te bedwingen. Bij de twee jaar durende operaties van het Indiase leger kwamen duizenden Tamils om het leven.

Rahul Gandhi, de zoon van oud-premier Rajiv Gandhi, heeft vrijdag het vuur aangestoken bij de rituele crematieplechtigheid van de stoffelijke resten van zijn vader. In het bijzijn van duizenden Indiers en vele buitenlandse hoogwaardigheidsbekleders stak hij met een brandende toorts de houtstapel aan waarop zijn vader lag opgebaard.

Rahul was in het wit gekleed, de kleur van rouw, en werd bij de ceremonie geassisteerd door Hindupriesters die gebeden zongen. Hij liep zeven maal rond de brandstapel voordat hij het vuur aanstak. Eerder was het in een linnen doodskleed gehulde lijk van Rajiv Gandhi met stukjes sandelhout en bloemen bedekt en met gewijde boter overgoten.

De echtgenote van de overledene, Sonia Gandhi, die donderdag een aanbod afsloeg om voorzitter van de Congrespartij te worden, droeg een donkere zonnebril en was net als haar dochter Priyanka gekleed in een witte sari. Gandhi's zoon kwam na de moord op zijn vader over uit de Verenigde Staten waar hij studeert.

VRIJMAKEN

Bij de plechtigheid waren priesters of geestelijken van acht religies aanwezig. De geestelijken reciteerden Buddhistische mantra's en verzen uit de Islamitische, Hinduïstische, joodse, christelijke, Sikh, Jain en Zoroastrische geschriften.

De crematie dient om de ziel van gecremeerde vrij te maken. Gandhi's as wordt over vier dagen, waarschijnlijk bij de stad Allahabad, de geboorteplaats van zijn grootvader Jawaharlal Nehru, boven de heilige rivier Ganges uitgestrooid.

Tijdens de vier uur durende processie door de hoofdstad New Delhi naar de crematieplaats aan de rivier de Jamuna, een zijtak van de Ganges, strooide men vanuit een witte helikopter roze bloemblaadjes boven de stoet. Deze werd aangevoerd door de commandanten van de

Vervolg op pag. 11

Porto Paseo 'nieuwe stijl'

Penshonado steekt vijf miljoen in ambitieus hotel-project

WILLEMSTAD — Met het Porto Paseo-project nieuwe stijl hopen de investeerders Otrobanda op een gezonde economische basis nieuw leven in te blazen. Dat was ook de bedoeling van het oorspronkelijke project, maar Porto Paseo oude stijl 'liep niet' omdat het niet een geheel was, zo werd gistermiddag bekendgemaakt tijdens de presentatie van de plannen die de nieuwe eigenaar Eddy van Leeuwen heeft uitgestippeld. Met het hotelproject dat hij voor ogen heeft zal dit jaar nog een nieuwe wending worden gegeven aan Porto Paseo, met name ten behoeve van Otrobanda zo werd er beloofd.

In totaal zullen er in de eerste fase vijftig hotelkamers worden gerealiseerd, verspreid over verschillende gebouwen die zich uitstrekken van het vroegere ziekenhuis, door de Stichting Monumentenzorg gerestaureerd, tot in de IJzerstraat tussen Porto Paseo en Hotel Stellaris, waar nieuwe gebouwen komen te staan.

Het is de bedoeling, zo bleek uit de toelichting van Van Leeuwen, om een geheel te creëren waarbij de cruise terminal te betrekken bij het Porto Paseo Project. De eigenaar wil dit verwezenlijken middels een terras van 200 vierkante meter, met een overkapping die bestaat uit hetzelfde materiaal als de overkapping aan de haveningang, vlakbij de waterkant.

Het kantoor, de receptie en een museum worden gehuisvest in het gebouw waar vroeger de winkel was.

Ook aan de landscaping is gedacht door Van Leeuwen, die naar eigen zeggen van tuinieren houdt; er worden Curaçaose bomen aangeplant zoals een mangoboom, een Barba di Jonkuman, een Mahokboom of Flamboyant.

Kosten van het project in de eerste fase zijn vijf miljoen gulden, voor een groot deel opgebracht door Eddy van Leeuwen.

PENSHONADO

Eddy van Leeuwen werd gisteren geïntroduceerd door Ard Horvers (managing director van Caribbean Medio Consultants) als de penshonado die begin 1989 naar Aruba reisde om daar te gaan wonen, maar die dat eiland binnen een dag al voor gezien hield.

Curaçao viel beter in de smaak. Sinds juni 1990 heeft hij dat eiland daarom verkozen als woon- en verblijfplaats. Als penshonado slaagde hij er echter niet in te blijven stilzitten. Zijn vingers jeukten om ook op 'dushi Kòrsou' iets aan te pakken en binnen de kortste keren belandde hij in het Porto Paseo Project. Hij nam Golden Lantern N.V. over en richtte de exploitatiemaatschappij Porto Paseo N.V. op.

Door Horvers werd benadrukt dat Porto Paseo geheel open zal staan voor alle Curaçaoenaars die daar het oude vertrouwde Otrobanda zullen herkennen.

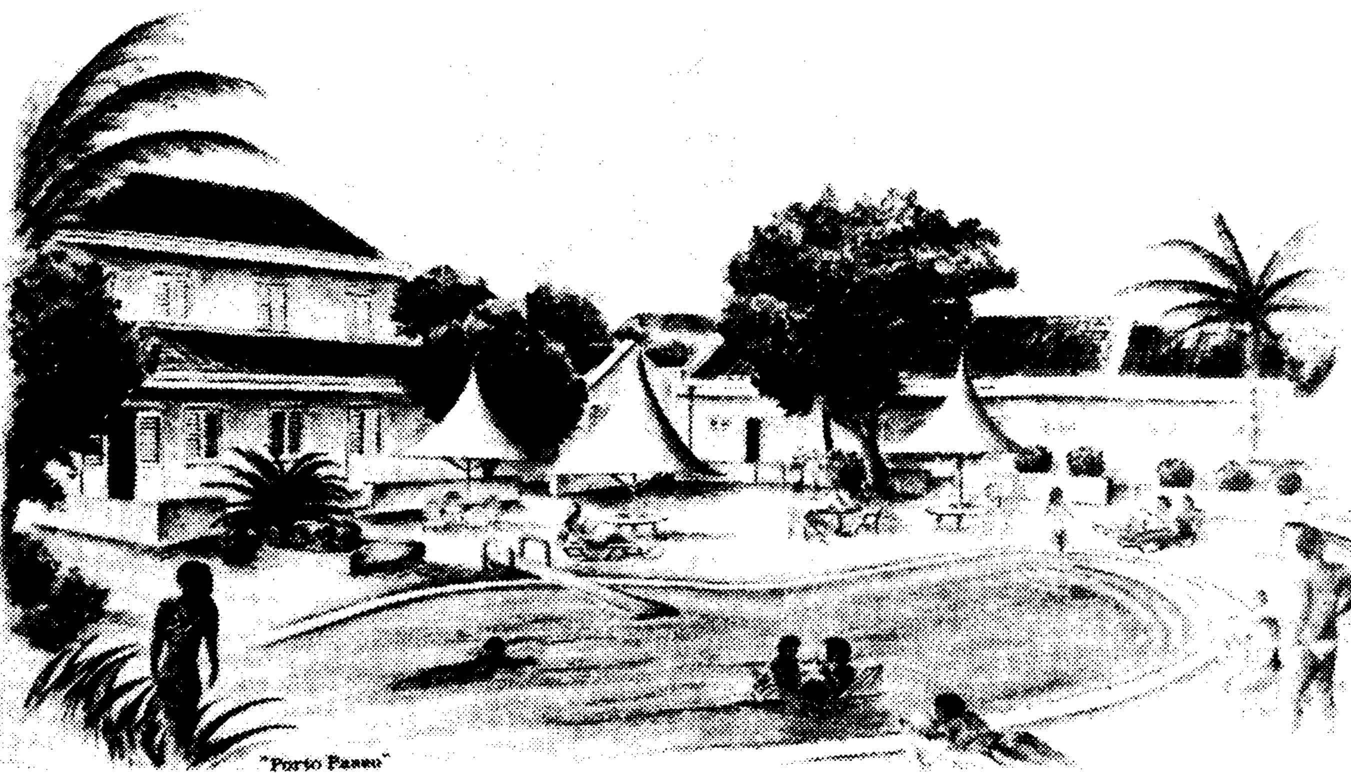
VAK APART

Initiator van het oorspronkelijke project, Steve Boom, en Eric Wormgoor die ruim twee jaar bij het project betrokken is geweest als grootste aandeelhouder gaven de vele aanwezigen kort, maar duidelijk een verklaring voor het 'mislukken' van het oorspronkelijke project.

In het laatste jaar heeft Porto Paseo een verlies geleden van 600.000 gulden en dat is volgens de heren te wijten aan het feit dat het Project geen geheel vormde, het was versnipperd. Zowel bezoekers als exploitanten hadden geen overzicht over de zaak. Om meer verliezen te voorkomen hebben de aandeelhouders gezamenlijk besloten het tij te keren door Porto Paseo te verkopen aan Eddy van Leeuwen die toekomst zag voor een Porto Paseo nieuwe stijl.

"Horeca is een vak apart", constateerde Eric Wormgoor die zijn volste vertrouwen uitsprak in Van Leeuwen die 25 jaar ervaring heeft in deze sector. Ook Steve Boom concludeerde dat het 'mislukken' van Porto Paseo in de oude stijl geen reden mag zijn om bij de pakken neer te zitten. "Wij moeten vooruit en niet bang zijn om fouten te maken.

■ *WILLEMSTAD — Porto Paseo nieuwe stijl. Blikvanger wordt het teras, met op de achtergrond Curaçaose bomen, zoals Van Leeuwen toezegt. John Baselmans is degene die Eddy Van Leeuwen's ideeën fijntjes op papier wist weer te geven. Bijgaande tekeningen zijn van zijn hand.*

■ *Hotel Porto Paseo krijgt een zwembad zoals bovenstaande tekening aangeeft. Een zwembad mèt, want er komt ook een poolbar. Toegankelijk voor toeristen en Curaçaoënaars. Het project is bestemd ter revitalisering van Otrobanda.*

VKC wandelt op Vierdaagse

WILLEMSTAD — Een groep leden van het Vrijwilligers Korps Curaçao gaat morgen meedoen aan de wandelmars van The Jolly Walkers.

Bovendien gaan ze aanstaande vrijdag meelopen met de Sedreko-wandelmars die in het kader van de Niet Rokendag wordt gehouden. In juli zullen 35 vrijwilligers deelnemen aan de Vierdaagse in Nijmegen.

Promotie Van Marken Lichtenbelt:

Proefschrift over Curaçaose leguaan

WILLEMSTAD — Begin mei is Wouter van Marken Lichtenbelt gepromoveerd op een proefschrift over de energiehuishouding van de groene leguaan op Curaçao, getiteld: 'Energetics of the green iguana, (Iguana iguana), in a semi-arid environment'.

Dit is het eerste proefschrift dat resulteert uit het leguanenproject van de Stichting Carmabi (Caribisch Marien Biologisch Instituut).

Het onderzoek beschreven in het proefschrift is uitgevoerd op Curaçao van april 1985 tot oktober 1988 in opdracht van de Stichting Carmabi in samenwerking met de vakgroep gedragsbiologie van de Rijksuniversiteit Groningen.

In het onderzoek is nagegaan hoe de groene leguaan zich heeft aangepast aan het klimaat op de Benedenwindse eilanden, die een groot deel van het jaar dor en kaal zijn. De resultaten zijn verkregen door de energie- en eiwitbalans van deze hagedissensoort te bestuderen.

GEVANGENSCHAP

Er werden ook proeven gedaan met dieren in gevangenschap, waarbij onder meer werd nagegaan wat de invloed is van voedselsamenstelling en van temperatuur op de spijsverteringsefficiëntie. Zo bleek dat de lichaamstemperatuur niet van invloed is op de spijsverteringsefficiëntie, maar wel op de snelheid waarmee het voedsel het maagdarmkanaal passeert.

Het proefschrift van Wouter van Marken Lichtenbelt bevat vijf hoofdstukken waarin de voortplantingscyclus, de voedselbenutting, temperatuursregulatie, voedselselectie en voedselopname worden behandeld. In het laatste hoofdstuk wordt de energie- en eiwitbalans opgemaakt en gerelateerd aan de voortplantingscyclus.

Het proefschrift is op 3 mei verdedigd in aanwezigheid van dr. W.L. 'Wòti' Bakhuis, directeur van het Carmabi, die vanwege zijn betrokkenheid bij het project optrad als referent.

WILLEMSTAD —Op 31 mei om half 9 's avonds wordt in Gallery 86 een aquarellen expositie geopend van Cora Moret. De tentoonstelling duurt tot en met 15 juni. Openingstijden van de Gallery zijn dindag tot en met vrijdag van half 10 tot 12 en van 3 tot half 6 en maandag en zaterdag van half 10 tot 12 uur 's morgens.

Winkeldievegge

WILLEMSTAD — Een 24-jarige Jamaicaanse vrouw bleek bij nader onderzoek in haar hotelkamer een aantal gestolen goederen te hebben verzameld, zoals gymschoenen, kledingstukken en een handtas. Deze waren afkomstig uit winkels in Otrabanda en onrechtmatig verkregen; wat de vrouw bevestigde.

Eindexamens 1991

'Zodra je met breuken begint, zie je allemaal gefronsde wenkbrauwen in de klas'. Menno van der Velde, leraar Economie op het Radulphus College, vond het eindexamen van afgelopen vrijdag 'heel gemakkelijk'. De leerlingen hebben gisteren eindelijk hun laatste loodje gelegd en kunnen uitbundig gaan 'partyen'.

Gelukkig is er ook nog een leraar die het examen van dit jaar nu eens 'geen makkie' vond; het examen wiskunde B voor het VWO was 'pittig en op goed niveau', zegt Johan Rijnen, leraar wiskunde op het Radulphus. 'Maar het is natuurlijk toeval dat ook ik het minder moeilijk vond dan vorig jaar'. Oh ja?

'Als ze gedaan hebben wat wij altijd zeggen - wat afwachten geblazen is - moeten ze een voldoende hebben'. En dat is? Oefenen, oefenen, en nog eens oefenen. Toch waren enkele onderdelen van het examen voor weinigen weggelegd, bijvoorbeeld de laatste vraag over meetkunde. 'Door oefenen is dit wel een beetje op te vijzelen, maar daar moet je toch echt inzicht voor hebben'. Het 'advies' van de wiskundeleraren is hier dus nauwelijks van toepassing. Er is echter maar een aantal patiënten die dat inzicht hebben, oftewel een knobbeltje.

Rijnen heeft de antwoorden nu al zelf uitgewerkt, dàt is snel. 'Ik moest er echt voor gaan zitten, Wiskunde B is toch wel een moeilijk vak'.

HOGER

Menno van der Velde verwacht dat het eindcijfer bij het eindexamen Economie gemiddeld hoger zou liggen dan de resultaten bij het schoolonderzoek van dit jaar. 'Er zaten slechts een paar vragen in die iets meer moeite vergden'. Onderwerpen waren onder meer het Keynesiaans model en de import-en exportqoutes. Ook vragen over de Nederlandse economie kwamen aan bod.

'Maar daar hebben we zo veel mee geoefend, dat moet goed gaan'. De leerlingen waren in elk geval zeer tevreden over het examen. 'Het was ook goed te doen'.

Het lijkt wel of ze dit jaar er zonder kleerscheuren vanaf komen; bijna elke docent vond het examen gemakkelijker dan het vorige. Of zeggen ze dat altijd en weten ze het weer beter?

GEBREK

Ook Wilfrido Lovert, wis- en natuurkundeleraar aan het mavo schaart zich in het rijtje van leraren die het examen van dit jaar minder moeilijk vonden dan vorig jaar. "Het was beslist te doen, in tegenstelling tot de vorige keer. "De mavo-scholen op Curaçao kampen met een gebrek aan materiaal om proeven mee te doen, terwijl veel examenvragen worden gesteld naar aanleiding van proeven bijvoorbeeld met de oscilloscoop, een toongenerator of luchtkussenbaan. Dat is voor de mavo-leerlingen hier een echt probleem. Wij hebben het ze alleen kunnen voortekenen op het bord, maar het blijft een theoretische kwestie op die manier."

Verantwoord lesgeven in natuurkunde is er om die reden niet bij volgens Lovert."Heel erg vervelend, het is noodzakelijk om de juiste apparatuur te hebben."

Dit jaar viel het examen ondanks dat toch nog mee. De vragen waren deze keer niet zo gericht op proeven, dus voor de Antilliaanse leerlingen niet onoverkomelijk. "De leerlingen waren duidelijk blij met het examen", volgens de natuurkundeleraar.

FEESTEN

De meeste leerlingen hebben voor dit weekend uitgaansavonden gepland langs de verschillende gelegenheden op het eiland. Binnenkort staat ze nog een feest te wachten met de diploma-uitreiking. Op de Marnix-mavo wordt een zo leuk mogelijk feest beloofd, op school deze keer, en in aanwezigheid van de derdeklassers, ter voorbereiding op hun komende examenjaar.

Er wordt gehoopt op een zo hoog mogelijke slaagpercentage en dat is elk jaar weer wisselend. Twee jaar geleden slaagde op de Marnix-school 86 procent van de mavo-leerlingen, vorig jaar iets meer dan 50 procent. Misschien dat de leerlingen dit jaar dat aantal weer kunnen overtreffen?

Afwachten maar... en feest ze, op het einde van de examens, ook namens de AMIGOE.

Gedeputeerde Jaime Francisco naar Zweden

WILLEMSTAD—Gedeputeerde Jaime Francisco, president van de Setel, gaat vandaag naar Zweden voor **een bezoek aan het telecommunicatiebedrijf L.M. Ericsson. Hij zal daar praten over de laatste ontwikkelingen op het gebied van de telecommunicatie.**

Een ander onderwerp dat bij het gesprek aan de orde zal komen is de technologie van de kabel en het 100-jarig bestaan van de telecommunicatie op Curaçao in 1992.

Angel Kook, algemeen directeur van Setel, gaat mee naar Zweden waar ze een week blijven. Ze zullen ook een bezoek brengen aan het museum van de telecommunicatie.

Totolika-projekt

WILLEMSTAD — De Oudervereniging Totolika heeft een urgentie projekt opgestart om tien volwassenen met een verstandelijke handicap dagelijks op te vangen. Dit in afwachting van het Aktiveringscentrum van de Stichting Zorg voor Geestelijk Gehandicapten. Dit projekt waar de geestelijk gehandicapten uiteindelijk terecht zullen komen zal pas over twee jaar gereed zijn.

Nu de wachtlijst voor de opvang van deze mensen steeds langer wordt en de thuissituatie bij sommigen moeilijker is geworden, heeft de Oudervereniging besloten de twee jaar te overbruggen door zelf een opvangprojekt op te starten. Hiervoor hebben zich inmiddels een aantal vrijwilligers aangemeld. Ook kreeg de Oudervereniging financiële hulp van diverse bedrijven.

De tijdelijke opvang vindt plaats aan de Arikokweg 13, het huis dat wijlen Zr. Jos Wouter aan Totolika naliet. Het opvangprojekt is naar haar vernoemd: 'Josje'. Mensen die de Oudervereniging met dit opvangprojekt willen helpen kunnen bellen met Saida Sulvaran-Van Romondt, telefoonnummer 688236.

FOL/SI-enquête: Volk wil MAN en DP niet

WILLEMSTAD —De politieke partij FOL/SI van George Hueck heeft onder 'enige duizenden' mensen een enquête gehouden over de formatie van een nieuw Bestuurscollege; uit de voorlopige bevindingen blijkt overduidelijk dat het merendeel van de mensen de MAN of DP pertinent níet in het nieuwe BC wil zien. Zo meldde gisteren SI-woordvoerder Shon Garcia tijdens het radiopraatje. Dat was helemaal gewijd aan aan antirecLame tegen de MAN en DP die nu in de oppositie zitten.

Er is de laatste tijd weliswaar niet zoveel nieuws rond de formatie van het Bestuurscollege, maar de SI voelt blijkbaar nattigheid. Nadat enige tijd geleden speculaties de ronde deden over een eventeel toetreden van de MAN en het uitblijven van FOL/SI (die nu met de PNP samenwerkt) blijken die nu weer achterhaald.

De SI en FOL echter, heeft wel degelijk enige signalen opgevangen, getuige de zeer felle reacties die - eeder deze week- Anthony Godett (FOL) en gisteren Shon Garcia uitten.

Garcia nam uitgebreid de tijd om de MAN uit te maken voor 'non valeurs', de partij ervan te betichten op de knieën te gaan en aan hielelikkerij te doen om vooral deel te kinnen uit te maken van het nieuwe college en de partijen erop te attenderen dat men bij de afgelopen verkiezingen steeds verder achteruit ging in stemmen. "Deze partijen (MAN en DP) moeten één ding leren en wel respect opbrengen voor het oordeel van de bevolking," zo zei de SI-man, die een enquête aanhaalde die zijn partij uitvoerde. Terwijl over de opzet van die peiling verder niets gezegd wordt, zegt Garcia dat men veel informatie heeft gekregen die allemaal in de computer wordt verwerkt. Eén ding staat al vast: het publiek wil niets hebben van de MAN of de DP.

De SI-woordvoerder wijst er tevens op deze gedachtegang blijkbaar ook leeft onder ambtenaren "die als de dood zijn dat de MAN en DP weer aan de macht komen en zo in staat worden gesteld een schrikbewind uit te voeren."

Hij had het ook over de 'bloedtranen' van MAN-kandidaat Mayra Coffie, die "evenals Santa Claus via de schoorsteen" in de eilandelijke overheid wil komen. "Het kan verkeren," zo merkt Garcia ten slotte op.

Gezondheidsmars

WILLEMSTAD — Volgende week vrijdag, de 31e mei, is door de Wereld Gezondheids Organisatie uitgeroepen tot rookvrije dag. Ter gelegenheid daarvan organiseert de gezondheidsafdeling van de Adventistenkerk aanstaande zondag een Mars voor de Gezondheid. De groepen die aan deze wandeling meedoen zijn: Padvinders, Master Guidesnan, Dorkas en Bon Samaritano. De tocht zal vergezeld worden door een drumband. De mars vertrekt om 3 uur vanaf de Adventistenkerk aan de Barbadosweg 10 in Buena Vista en eindigt bij de Adventschool op Noord Roozendaal. Iedereen wordt uitgenodigd mee te lopen.

In juni: Mozart-festival op Curaçao

WILLEMSTAD — Ter herdenking van het feit dat tweehonderd jaar geleden de grote componist Wolfgang Amadeus Mozart overleden is, zal Eric Gorsira enkele bijzondere muziekevenementen presenteren. In verband hiermee heeft hij uit hier aanwezige krachten en buitenlandse gastspelers een Festival Symphonie Orkest samengesteld van vijf en dertig medewerkers. Het concert van dit symphonie orkest zal plaatsvinden op Donderdag 20 juni in Centro Pro Arte en begint om half negen 's avonds. Het programma wordt geopend met de laatste symphonie van Mozart, de Jupiter. Dan volgt ter afwisseling het bekende gitaarconcert van de Spaanse componist Rodrigo met als solist de Venezolaanse in New York woonachtige gitarist Luis Quintero. Een vocaal zeer populaire opera van Mozart besluit dit concert. Hierin zijn er vier zangrollen en een spreekrol. Gastsolisten uit Nederland zijn sopranen Tica Giel en Karin ten Gate.

Het programma ziet er als volgt uit: Wolfgang Amadeus Mozart : Symponie no 41, KV 551 'Jupiter'; Joaquín Rodrigo : Concierto de Aranjuez, for Guitar & Orchestra, 1939 solist: Luis Quintero.

Wolfgang Amadeus Mozart : 'The Impresario' KV 486 (Der Schauspieldirektor). Rolverdeling: Madame Goldentrill - Tica Giel, sopraan Miss Silverpeal - Karin ten Gate,sopraan Mr. Angel - Frank Davelaar,sopraan Mr. Bluff - Joop Hart, bariton Mr. Scruples - Frank Mann, spreekrol regie - Jerri Leon

Van deze uitvoering wordt ook een schoolconcert gegeven. Op 25 juni verleent het Orkest verder zijn medewerking aan een integrale uitvoering van het Requiem door het koor Orféon Crescendo in de kerk van Brievengat.

De kamermuziek Festival Camerata zal alle zes strijkkwintetten uitvoeren in twee avonden in het cultureel centrum Curaçao, op 1 en 2 juli, aanvang half negen's avonds: de camerata zal ook op Aruba, Bonaire en Bovenwinden en Anguilla uitvoeringen geven. Medewerkenden zijn Eric Schild en Eva Weertman altviool, en Niek Stafleu cello. Een beperkt aantal kaarten ad f 40,- voor orkest op 20 juni plùs camerata op 1 en 2 juli samen losse à f30,-- zijn verkrijgbaar bij Music House tel.375075.

Eerste vier maanden 1991:

Nauwelijks groei hotelbezetting

WILLEMSTAD — De bezetting van de bij de Chata aangesloten Curaçaose hotels laat in de eerste drie maanden over dit jaar een minieme verhoging zien en in april een lichte daling vergeleken met vorig jaar. In de maanden januari, februari en maart waren de stijgingen respectievelijk 0,4, 0,7 en 0,2 procent terwijl de maand april een daling van 0,2 procent liet zien vergeleken met april 1990.

In de Chata nieuwsbrief noemt men de opening van het Otrabanda Hotel & Casino als de 'meest indrukwekkende hotelgebeurtenis' van het eerste kwartaal van het jaar. In april werd een droom werkelijkheid, aldus het bulletin. 'Hotel Otrabanda met haar typische bouwstijl en haar blauwe facade is de nieuwste architectonische aanwinst voor Curaçao.' Tevens een waardevolle aanwinst voor het hotelwezen, besluit de Chata. Het Curaçao Caribbean Resort & Hotel is het eerste hotel op Curaçao dat beschikt over een 'executive floor'. Speciaal voor de zakenreizigers zijn alle gemakken die een zakenkantoor zou kunnen bieden, aanwezig. Het hotel biedt secretariële bijstand en gebruik van fax en telefoon aan. Een 'executive lounge' hoort inmiddels ook tot de zakenfaciliteiten. Deze ruimte is prima voor vergaderingen geschikt. Deze zakenlounge is eveneens een primeurtje voor Curaçao. In Amerika en Europa is zo'n voorziening al heel gewoon.

ZAKENREIZIGERS

Het Lions Dive Hotel & Marina, dat in december 1988 geopend werd, voldoet zeer goed aan de gestelde verwachtingen, zo meldt Chata. Ook dit hotel vergeet de zakenreizigers niet. Sinds 1 mei zijn alle hotelkamers voorzien van een telefoon. Sinds 23 april van dit jaar wordt er in het Holiday Beach Hotel & Casino druk verbouwd. De 'A'-vleugel is daarom volledig gesloten en ondergaat een complete renovatie. Dat betekent dat het hotel maar op halve kracht kan draaien en momenteel slechts 100 kamers kan aanbieden. In augustus van dit jaar zal de verbouwing gereed zijn. Het meest recente Chatalid, het Curaçao Seaquarium, ondergaat momenteel een intensieve verfbeurt. 'Men hecht er op Curaçao veel belang aan dat alles helder en fris geverfd is. Bij deze traditie willen we ons aansluiten', aldus de directeur van het Seaqarium. Ook zijn er constructies gaande in het 'Underwater Curaçao' gebied. Hier verrijst een gebouw in de vorm van een kreeft dat diverse winkeltjes en bars zal gaan bevatten.

Premier Liberia: Volle agenda in Nederland

WILLEMSTAD —De Antilliaanse premier Maria Liberia staat volgende week een boordevol programma te wachten in Nederland. De eerste minister, die vanochtend via Aruba naar Amsterdam gereisd is, zal naast het koninkrijksoverleg en de besprekingen van het consulatief mechanisme, op dinsdag en woensdag ook bij verschillende plechtigheden aanwezig zijn die verband houden met het staatsbezoek van president Carlos Andres Perez.

De koninkrijkstop, met deelname van Liberia, collega Nel Oduber van Aruba, minister Ernst Hirsch Ballin en minister Hans van den Broek wordt gehouden op maandag en donderdag in de Trèveszaal op het Binnenhof. De toekomstige staatkundige verhoudingen zullen onderwerp van gesprek zijn. Het overleg vindt plaats op initatief van Hirsch Ballin. Premier Ruud Lubbers zal bij de opening aanwezig zijn. Zijn adviseur is dan mr J. Merckelbanch, terwijl minister Hirsch Ballin met Kabnadirecteur Frits Palm en Kabna-functionaris B. Scholman komt. Minister van Den Broek heeft evenzo 2 adviseurs bij zich. Na de besprekingen houdt minister Hirsch Ballin in da namiddag op het kantoor van het Kabna een ontvangst, terwijl ' s avonds in het Kurhaus in Schevingen een diner volgt, waarij Liberia, Oduber en Hirsch Ballin aanwezig zullen zijn.

Namens de Antillen zullen naast de premier ook gevolmachtigde minister Edsel Jesurun, het hoofd juridische en algemene zaken, mevrouw E. Kleinmoedig-Jonis en R. Begina present zijn, terwijl BBB-directeur Eric Kleinmoedig als adviseur voor het consulatief mechanisme meegaat.

Op donderdag is er tijd vrijgemaakt voor afronding vam het koninkrijksoverleg en eventuele akkordering van conclusies. Die middag wordt er een persconferentie gegeven door Liberia, Oduber en Hirsch Ballin.

Op woensdagmiddag worden de besprekingen gehouden in het kader van het consultatief mechanisme. Behalve een evaluatie van het functioneren van dit overlegorgaan, zullen ook bepaalde **lopende zaken en de Isla raffinaderij problematiek** aangekaart worden.

Op dinsdag zullen de Arubaanse en Antilliaanse premier aanwezig zijn wanneer de Venezolaanse president aan Nederlandse autoriteiten wordt voorgesteld in het Paleis op de Dam, terwijl men die avond weer present is bij een galadiner in hetzelfde paleis.

Woensdagochtend legt premier Liberia een bezoek af bij koningin Beatrix, waarna na een plechtigheid op het Binnenhof een lunch in de Ridderzaal volgen voor president Perez. Die avond houdt de Venezolaanse delegatie als contraprestatie een receptie in het Rijksmuseum in Amsterdam. Ook die wordt door Liberia en Oduber bijgewoond.

Mevrouw Liberia zal na Nederland naar Brussel reizen voor besprekingen de Antillen-man bij de EEG, Rutsel Martha.

Structuurwijziging bij VKC in de maak

WILLEMSTAD —Voor het Vrijwilligers Korps Curaçao (VKC) is een nieuwe struktuur in de maak. Eén van de wijzigingen wordt de maximumleeftijd-bepaling voor de commandant van dit korps. Over enige tijd kan overigens de benoeming verwacht worden van een nieuwe commandant.

Zo verklaarde eerder deze week premier Maria Liberia. Ze deed deze uitspraken naar aanleiding van de vele interne problemen waarmee het korps te kampen heeft. Die werden deels voor de rechter en in de publiciteit uitgevochten.

Toch gelooft Liberia niet in het 'vuile was buiten hangen'-idee. "Ik denk eerder dat we uit problemen lering moeten trekken," meldde ze zonder in te gaan op de problematiek op zich.

Ze verklaarde wel dat een commissie met deelnemers van verschillende disciplines zich in opdracht van de regering over het VKC vraagstuk gebogen heeft en enige aanbevelingen formuleerde. Die moeten nog onder andere met de leiding van de politie en de marine worden besproken.

Een van de wijzigingen wordt de maximumleeftijdskwestie, terwijl blijkbaar ook de verenigingsstatus die het weerkorps nu heeft niet de beste is. Er zijn reeds enige kandidaten voor de functie van commandant. Een van hen zal Yati Raven moeten vervangen, die deze functie jarenlang bekleed heeft. Namen werden nog niet vrijgegeven. "Het VKC kampt met interne problemen, maar ik geloof niet dat de situatie er uit de hand loopt." Voor Raven had ze een goed woordje. "Hij wordt nu bekritiseerd, maar velen vergeten dat hij met hart en ziel voor het VKC heeft gewerkt."

Candy Dulfer: muziek zonder verbeelding

WILLEMSTAD — Een primeur was gisteren het eerste KLM Holland Jazz Festival in Rust & Burgh en hopelijk blijft het daar niet bij, maar krijgt dit muziekfestijn een jaarlijks terugkerend vervolg. De avond begon kalmpjes met Walter Wout & Company, werd woeliger met de Jazz & Boogie Woogie van Jaap Dekker en de zijnen en eindigde met het publiek en masse op de dansvloer tijdens het optreden van Candy Dulfer & Funky Stuff. Een volgorde in samenstelling van vergelijkende, vergrotende naar overtreffende trap.

Niet dat Walter Wout en zijn bandleden niet interessant waren, maar het concert leek nog niet begonnen. De lokale klanken op steeldrum leenden zich ervoor om nog even bij te kletsen met vrienden, die - hoe kan het anders - ook naar het festival gekomen waren en om een hapje of drankje te halen bij één van de bars. 'Konky' Hallmeijer's steeldrumklanken kabbelden onderwijl wel voort, ondersteund door pianomuziek van Walter Wout en een ietwat Europees basje van John Wout.

Met het tweede optreden van Jaap Dekker Jazz & Boogie Woogie barstte het geweld echt los op een sterkte van 110 volt (en niet 220 zo had Jaap 's middags al ondervonden toen zijn toetsenbord in vlammen opging). Voor wie Jaap Dekker en band wel eens binnen de muren van een Hollands bruin café heeft gehoord was het een verrassing om de inmiddels roodverbrande muzikanten tegen een tropisch openluchtdecor te zien spelen en dat misstond niet.

Jazz & Boogie Woogie zegt al genoeg over de muziek van de vijf, maar Jaap Dekker verloochent zijn klassieke - Sweelinck Conservatorium - achtergrond niet. Hij speelt met de klassiekers, als verrassingselement aan het begin van een flitsend boogie woogie-stuk. De Für Elise van Beethoven onderging onder zijn handen een gedaantewisseling van een klassieke, naar Argentijnse en Joegoslavische versie en werd voltooid in Dekker's eigen uitvoering. "Teacher's tragedy noem ik dit", aldus Dekker.

Ook met tegenwind van de Curaçaose noordoostpassaat, kwam het geluid goed over. Alleen jammer dat het publiek niet zo snel in de benen kwam.

Dat gebeurde pas tijdens het optreden van Candy Dulfer & Funky Stuff dat ruimschoots voldeed aan de verwachtingen. Het publiek kreeg een levendige uitvoering van de elpee te zien, waarbij Candy weliswaar een hoofdrol speelt, maar haar band Funky Stuff beslist niet moet worden uitgepoetst.

De zanggroep bestaande uit Hugh Kanza Matondeo, Patricia Balrak en Anna Makaloy zingt niet alleen buitengewoon zuiver, maar zorgt ook nog eens voor een perfecte show. Ook de andere bandleden krijgen een evenredige rol toegekend, zoals Eveline Carels, verscholen achter haar drums en lange zwarte lokken, maar volop aanwezig.

Het beste voorbeeld van samenwerking leverden Candy Dulfer en haar bandleden tijdens het nummer dat gold als hoogtepunt van de avond: 'House is not a home', geschreven door Candy's lichtende voorbeeld, vader Hans Dulfer.

Een extra compliment verdient hier gitarist Ulco Bed, die het publiek zo'n vijf minuten in bedwang wist te houden met stevig snaarwerk. Zijn fantasie op zijn instrument heeft hij ook botgevierd op de debuutelpee 'Saxuality' waarvan hij een groot deel (mede)componeerde.

Dulfer en de haren brengen muziek zoals het hoort, zonder verbeelding en arrogantie. Niemand staat er voor zichzelf, maar voor het geheel, de muziek.

Vanavond is er nog een kans om de band te zien op de tweede avond van het KLM Holland Jazz Festival, georganiseerd door de Curaçao Jazz Foundation

JACOLINE STEEGSTRA

Meteorologische Dienst : 'Wellicht geen Saharastof'

WILLEMSTAD— Het is wetenschappelijk niet bewezen of de enorme grijze stofwolken die ons boven het hoofd hangen daadwerkelijk van de Sahara afkomstig zijn. Onderzoek naar de stofdeeltjes wordt namelijk niet gedaan. Dit heeft de Meteorologische Dienst vanmorgen aan de Amigoe verklaard.

Bij de dienst staan de meningen over een eventuele Sahara-aanval pal tegenover elkaar. 'Ik sta er wat sceptischer tegenover; je moet eerst bewijzen en dan pas beweren. Er gaat heel wat meer onderzoek aan vooraf dan alleen maar naar buiten kijken', aldus Roy van Ommen, meteoroloog bij de dienst. Ook is het specifieke temperatuurpatroon dat bij de Saharastoffen voorkomt, niet op Curaçao te merken, aldus van Ommen.

Een andere weerkundige meent echter dat er wel degelijk sprake is van Saharastof boven het eiland. Het zand komt uit het Zuidwesten, over de Atlantische oceaan, onze kant op. Het stof wordt dan opgewaaid, dit jaar tot drie à vierduizend meter boven ons hoofd. 'We noemen het heiigheid en het valt voornamelijk in de maanden maart tot en met augustus. Om acht uur vanmorgen hadden we slechts 10 kilometer zicht; normaliter is dat gemiddeld 40 kilometer'. Hij verwacht dat we tegen zondag weer normaal zicht hebben, maar specifieke gegevens heeft de meteoroloog niet. Met luchtfoto's en satellietrapporten kunnen ze zien of er stofwolken vanaf Trinidad deze kant opwaaien. 'Ik had het afgelopen dinsdag al voorspeld'.

Geruchten over eventuele radioactieve stoffen in het stof wat velen ziek heeft gemaakt, wuift Van Ommen van de hand. 'Degene die deze uitspraak doet, heeft weer de klok horen luiden. Het is vreselijk gevaarlijk hier op in te gaan. Hij heeft zijn uitspraak wellicht ontleend aan de radonmeting, alsof deze in hetzelfde straatje valt als de meting van gevaarlijke straling'.

Bij de radonmeting worden de gassen die vrijkomen bij bepaalde processn gemeten. Enkele jaren geleden werd er bij de meteorologische dienst monstertjes van stoffen naar Nederland gestuurd; hier werd het onderzocht op aanwezigheid van radioactiviteit. Dat gebeurt nu niet meer. 'We hebben er geen apparatuur voor'.

Volgens hem denkt altijd iedereen dat radioactiviteit gelijk staat aan 'gevaarlijk', maar hebben wij echter dagelijks te maken met deze stof. 'De dosis die we krijgen is onschadelijk voor onze gezondheid'.

De andere weerkundige meent echter dat mensen wel ziek zouden kunnen worden van de Saharastof. 'Ik heb ergens gelezen of gehoord dat er radioactiviteit in het Saharastof zit, maar het is slechts een speculatie; ik kan het niet bevestigen omdat we het niet analyseren'. Later zegt de meteoroloog dat hij zich 'versproken' heeft.

De milieudienst meent ook dat de koppeling ziek worden en de eventuele Saharastof absolute nonsens is.

Fax-gids verheugt zich in grote belangstelling

ORANJESTAD— Uit het gesprek dat Amigoe had met de heer Tony Green blijkt dat er grote belangstelling bestaat voor de 'Business Fax Gids' welke in juli aanstaande beschikbaar komt. Hierin staat niet alleen het fax nummer, maar ook het zaken adres, en het telefoonnummer van fax eigenaren in Aruba, Bonaire, Curacao, Sint Maarten en de zestig voornaamste staten van de Verenigde Staten dus, Ontario(Canada), Puerto Rico en enige Nederlandse nummers.

vooral voor het plaatsen van advertenties in deze gids bestaat opmerkelijk grote belangstelling, doch om er geen abnormaal dik boek van te maken is besloten dat alleen nog maar 31 mei 1991 advertenties worden aangenomen. Uit de opzet van deze fax gids blijkt wel dat onder leiding van Tony Green het geheel zeer beroepsmatig wordt aangepakt.

Verwacht werdt dat het geheel 150 pagina's zal bevatten, waarvan 40 pagina's met advertenties. Iedere persoon/ bedrijf die zijn fax nummer in de Gids wil laten opnemen kan hiertoe het verzoek doen, waarna dit met eventueel postboxnummer en telefoon gratis werdt opgenomen.

Belangrijk is dat deze fax gids niet alleen op Aruba, maar ook daar buiten beschikbaar is. Het ligt in de bedoeling [illegible] een dergelijke [illegible] fax-nummers. [illegible] nummer en eventueel [illegible] opgeven [illegible] Business Fax Directory [illegible] Oranjestad. [illegible] kan ook worden opgenomen met Liz Thuis (TEL: 34290 of 26636) Olive Nelson (43262 na [illegible] uur 48372).

Minister Hirsch Ballin:

[illegible] met failliet [illegible] maatregelen

DEN HAAG/ORANJESTAD— In antwoord op de vraag van PvdA-kamerlid Greet Erman 'Op welk moment moet Nederland ingeschakeld worden bij een eventueel faillissement van Aruba?' zegt minister Ballin van Koninkrijkszaken dat 'van een faillissement helemaal geen sprake moet en heeft te zijn als tijdig de nodige maatregelen worden genomen.'

Mevrouw Greet Ermen van de PvdA-fractie in de Eerste Kamer vroeg Hirsch Ballin naar de stand van zaken met betrekking tot Aruba. 'Als ik de krant lees, verwacht ik een faillissement.' aldus Ermen. Hirsch Ballin gaf uitvoerig antwoord : 'Op Aruba is in zeer hoog tempo de toeristische activiteit ontwikkeld. Dat is gebeurt met stimulering door de overheid en ten dele met medewerking van Nederlandse zijde.' Dat heeft geleid tot een omvang van de garanties van vele honderden miljoenen guldens. 'Niet al die garanties zijn overigens [illegible] Ballin. Er zijn echter ook garanties bij die in een bepaalde risicosfeer zitten. Vandaar dat er sinds verleden jaar een intensief gesprek wordt gevoerd met de Arubaanse regering over de beheersing van de risico's van die overheidsgaranties.' De Kabinet-minister vervolgt: 'Van een faillissement moet en hoeft helemaal geen sprake te zijn als tijdig de nodige maatregelen werden genomen. Met het oog daarop is de Arubaanse regering sinds verleden jaar bezig geweest met de opstelling van het 'National Development Plan'. Dat is begin deze maand aan ons beschikbaar tot een beheersing van de garantieproblematiek.'

ORANJESTAD — Interbeton B.V., een bedrijf van Hollandse Beton Groep N.V., zal voor meer dan 46 % deelnemen in het aandelenkapitaal van het Amerikaans bedrijf Misener Marine, Inc., in Tampa, Florida.

Misener Marine werd opgericht in 1948 en heeft sindsdien een groot aantal bruggen, viaducten en kademuren gebouwd en [illegible] werknemers. De aankoop van de Misener's aandelen betekent een verdere versterking van Interbeton's marktpositie in de Verenigde Staten.

Frasa Trading krijgt gelijk in bekeraffaire

ORANJESTAD— En rechtszaak die Playa Trading drie jaar geleden aanspande tegen Frasa International Trading werd deze week door het Gemeenschappelijk Hof van Justitie van de Nederlandse Antillen en Aruba in het voordeel van Frasa Trading beslist.

Playa Trading bijgestaan door het advocatenkantoor Ras & van der Kuyp, vordert op 27 mei 1988 in een kort geding dat Frasa Trading, verdedigt door advocaat mr. Arie Swaen, verboden wordt plastic bekers van het merk 'Selva' te verkopen, daar Playa Traiding recht zou hebben op gebruik van dit merk.

Op 13 juni 1988 beval de rechter in eerste aanleg Frasa Trading te stoppen met het importeren van Selva-cups, tegen een dwangsom van f100,– voor elke cup die Frasa Trading ondanks het verbod zou importeren of verkopen.

Frasa ging in hoger beroep en op 18 oktober 1988 bevestigde het Hof het vonnis van gerecht in eerste aanleg. Ook tegen dit vonnis van het Hof ging Frasa Trading in beroep bij de Hoge Raad in Den Haag. De Hoge Raad verklaarde op 5 oktober 1990 het vonnis van het Hof nietig en verwees de zaak teug naar het Hof voor verdere behandeling.

Op dinsdag deze week, na de zaak opnieuw te hebben behandeld, vernietigde het Hof het vonnis van 13 juni 1988 van het gerecht in eerste aanleg en verwierp het verzoek van Playa Trading om Frasa Trading te verbieden Selva-cups te importeren en verkopen.

ORANJESTAD— Aru[illegible] Female Jaycees zal in [illegible] week van 24-30 juni [illegible] project uitvoeren waarin [illegible] jeugd centraal zal staan. [illegible] onderwerp is de Jeugd [illegible] haar betrokkenheid bij al[illegible]holgebruik op vroege le[illegible]tijd.

Female Jaycees zal [illegible] bovengenoemde perio[illegible] diverse activiteiten voor [illegible] jeugd organiseren en het pr[illegible]ject op 30 juni besluit m[illegible] een speech-contest in Cas[illegible] Cultura.

AGENDA ARUBA

KANTOORUREN AMIGOE: 08.00-12.00/14.00-17.30 uur; zaterdag gesloten.

TELEFOON: 24333. Voor spoedgevallen na kantoortijd: 21639, 22316 en 24508. Pageboy 127-257.

TELEFAX: 22368.

BANKREK. nr 10.815.445 Banco di Caribe.

POLITIE: 100

ALARMCENTRALE: 115.

ZOEKERTJES verschijnen op dinsdag en vrijdag en kunnen iedere dag tussen 08.00-12.00/14.00-17.00 uur worden opgegeven; behalve op zaterdag. Alleen zoekertjes, die op maandag en donderdag vóór 10.00 uur binnen zijn, kunnen de dag daarop (dus dinsdag en vrijdag) verschijnen.

BIOSCOPEN
DRIVE-IN: 20.30 en 24.00 uur **Death warrant**(action, 18 jr.); Principal: 20.30 uur **Godfather II**(drama, 18 jr). * * * * * * *

WACHTREGELING DOKTOREN
(van 18.00-07.00 uur):
Oranjestad, Madiki, Tanki Flip, Noord, Tanki Leendert, Paradera en Santa Cruz: dokter B.A.R. Heinze, Nieuwestraat 11, tel.: 32364.
Savaneta en San Nicolas: dokter B. Britt-Croes, via Centro Medico San Nicolas, tel.: 48833.

* * * * * * * *

VOOR BRANDGEVALLEN, ongelukken of een of ander ongeluk, gelieve Alarmcentrale op te bellen, tel.: 115.

CENTRO MEDICO CARABOBO (Engelandstraat 7, tel.: 21777): de wacht heeft dra L.G. Beke-Martínez, tel.: 24696.

* * * * * * * *

WIT GELE KRUIS ARUBA
ZUIGELINGENBUREAU (Koningstraat 22, tel.: 24444): dagelijks van 07.30-12.00/13.50-17.00 uur.
Maandag te Paradera (tel.: 25543) van 08.00-11.00 uur; dinsdag: San Nicolas (45906)/Noord (23425) van 08.00-11.00 uur; woensdag: Santa Cruz (28288) van 08.00-11.00 uur; donderdag: Dakota (29008), Oranjestad (23168), Savaneta (47020) en Brazil (48301) van 08.00-11.00 uur.

* * * * * * * *

NARCOTICS ANONYMOUS HELPLINE: tel.: 38989 (24 uur per dag).

* * * * * * * *

AIDS-HOTLINE: Vragen? Bel dan 23040/27352 tussen 07.30-12.00/13.00-16.30 uur.

* * * * * * * *

FADA/PRIDE (Van Walbeeckstraat 25): voor inlichtingen omtrent preventie alcohol/drugsmisbruik.

* * * * * * * *

AMNESTY INTERNATIONAL ARUBA: P.O. Box 1029, tel.: 27808/48124.

* * * * * * * *

BOTICA'S: Sta Ana, tel.: 28181.

* * * * * * * *

KERKDIENSTEN
BRAZIL: zon.: 09.00 en 19.00 uur.
DAKOTA: zat. 19.00 uur; zon.: 08.00 uur.
EMANUELKAPEL: zat.: 19.00 uur.
NOORD: zat.: 19.00 uur; zon.: 07.30 en 18.00 uur.
ORANJESTAD: zat.: 19.00 uur; zon.: 06.30, 10.00 en 19.00 uur.
PARADERA: zat.: 19.00 uur; zon.: 10.00 en 17.30 uur.
POS CHIQUITO: zon.: 08.00 uur.
SAN NICOLAS: zon.: 08.30 en 18.30 uur.
SANTA CRUZ: zat.: 19.00 uur; zon.: 06.30, 09.00 en 18.30 uur.
SAVANETA: zat.: 19.00 uur; zon.: 17.30 uur.
TANKI LEENDERT: zon.: 09.00 uur.

* * * * * * * *

PROTESTANTSE KERKDIENSTEN
ORANJESTAD: 10.00 uur ds A. van den Doel (crèche en zondagsschool).

* * * * * * * *

Filmer Van Nie publiceert 'Kouwe Kak in tropenland'

ORANJESTAD— Van de hand van Filmregisseur/schrijver René van Nie --een rasechte macamba-- is het boek verschenen 'Kouwe kak in Tropenland'.

Van Nie onder meer bekend van de film 'Kind van de zon', 'Vijf van de vierdaagse' en 'Sabine' besloot enige jaren geleden dat het tijd werd om het leven ook eens van de zonnige kant te bekijken. Hij koos daarvoor het land Aruba, waar hij nu het grootste deel van het jaar woont. In 'Kouwe kak in Tropenland' draait alles om de Hollandse vakantiegangers en de landgenoten die voor langere tijd verblijven op Aruba, Curaçao en Bonaire.

Toen hij aantal jaren geleden op Aruba kwam wonen werd van Nie goed onder de neus gewreven hoe de andere Hollanders leefden. Het was alsof hij voortdurend in een (lach)spiegel keek. Hij begon met het schrijven van een enkel verhaaltje over zijn eigen belevenissen en die van zijn landgenoten op het tropische eiland. Maar er was zoveel stof dat het niet lang duurde tot er een heel boek was volgeschreven.

En deze maand rolde 'Kouwe kak in de tropenland' van de persen. Ook voor de Arubaanse en Atilliaanse lezers valt er heel wat af te lachen bij het lezen van het boek. Zeker omdat alles zich afspeelt op de A.B.C. eilanden. Daarbij geeft 'kouwe kak in Tropenland' een duidelijk wervend karakter en worden Aruba, Curacao en Bonaire ruimschoots gepropageerd als unieke vakantie (ei)landen.

Van Nie bood gistermiddag een exemplaar aan de redactie van Amigoe aan. Hij vertelde daarbij nog: 'Door de Arubaase bevolking worden we macamba genoemd. In vroeger tijden was dat een beetje een scheldwoord maar door het veelvuldig gebruikt zjn de scherpe kantjes er wat afgesleten. Macamba is nu meer een woord waarmee de Arubaan wil zeggen , 'Ach, het is een macamba. Dus waar zouden we ons druk om maken?!' 'En de Arubaanse mens heeft een vriendelijk en gastvrij karakter en ze tolereren de macamba da ook als een druktemaker die weinig kwaad doet. We hebben Aruba uitgekozen om verschillende reden. Een tijdelijke baan, genoeg van de Hollandse kou, een eigen zaak of bedrijf, avontuur, rentenieren of een huwelijk met iemand van Arubaanse bodem.' 'Velen van ons hebben het stukken beter dan het in Holland hadden en velen van ons hebben het flatje in de randstad kunnen omwisselen voor een fris ruim huis omgeven door palmen. En neem het overvolle strand van Scheveningen even in gedachte en vergelijk dat met het hagelwitte en kilometers lange zandstrand hier op Aruba dan begrijpt U dat maar weinig van ons ooit nog weg willen.' En toch klagen velen van ons heel wat af en we overtroeven elkaar met voorbeelden van ongemak en gemis aan van alles en nog wat. Ik ben óók zo'n Hollander op Aruba, getrouwd met een Arubaanse en ik maak mezelf wijs dat ik anders ben dan mijn landgenoten. Maar helaas. Het wil maar niet lukken om een beetje te ver-Arubaansen. Want hoe vaak komt het niet voor dat bij ons thuis een echtelijke twist wordt besloten door mijn echtgenote met de opmerking,'Soms ben je ook een echte macamba', waarmee voor haar de zaak is afgedaan.'

'Vroeger kon ik me daar nog kwaad om maken, maar vandaag de dag niet meer. Want hoe kom ik aan zo'n geluk om het grootste deel van mijn minder goede eigenschappen af te kunnen schuiven op mijn oorsprong. Daarom hou ik voorlopig maar zo, ik ben gewoon een Hollander die na vele jaren nog steeds kan verbranden in de tropenzon, een Kaaskop die nog altijd denkt dat de Arubaan hem beter verstaat als hij harder praat.' 'Kortom, een macamba die deel uitmaakt van de 'kouwe kak in tropenland.'

Drie gewonden en fikse schade

■*ORANJESTAD— Op de hoofdverkeersweg, ter hoogte van het Drive In Theater, vond vrijdag een verkeersongeval plaats waarbij gewonden vielen en grote materiële schade ontstond. Bij dit ongeval waren twee personenauto's en een vrachtwagen betrokken. Op de foto is te zien, wat er van de twee personenauto's is overgebleven.*

* * * * *

VOETBAL / LEEDS - Leeds United heeft de Engelse international Tony Dorigo van Chelsea overgenomen. De 25-jarige verdediger tekende een contract voor vier jaar. De transfersom zou rond zes miljoen zijn. Eerder deze week nam Leeds van Southampton de tweeling Rodney en Ray Wallace over.

Donaties Womens Club

ORANJESTAD— Het bestuur van de Women's Club of Aruba (WCA) deelde in Talk of the Town 36.000 florin aan donaties uit. De gelden hiervoor werden bijeen gekregen door de vele activiteiten van de WCA afgelopen jaar.

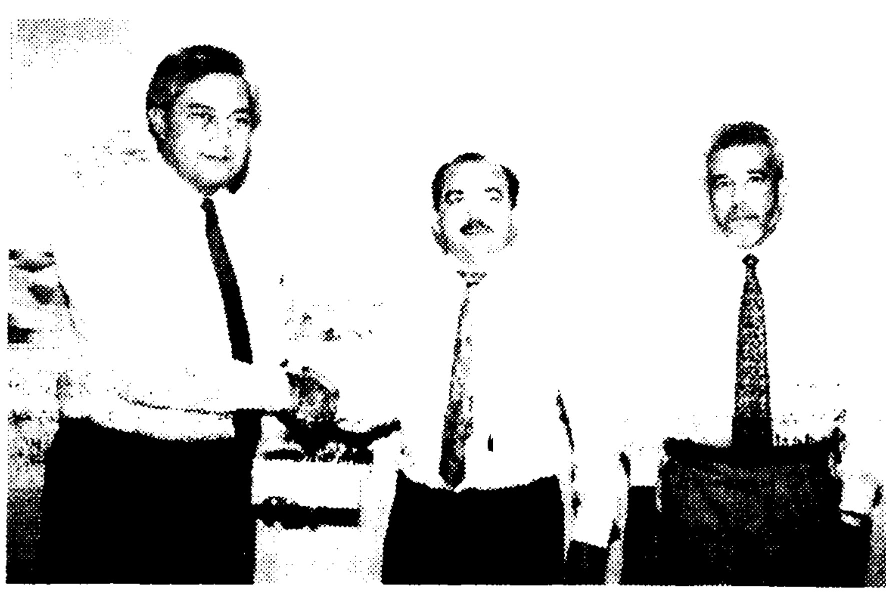
Donaties werden uitgereikt aan : Stichting Bestrijding Alcohol Misbruik Aruba, Meals on Wheels, Het Arubaans sociaal fonds van Colegio Arubano, Stichting Kindertehuis Imeldahof, Kinderdagverblijf Te Awore, Home of the elderly, Fundacion pa esnan cu problema di Oído, Funari, Centro Juvenil Washington, Buurtcentrum Dakota, Aruba Yuda bo Prohimo en Arubaanse stichting voor reclassering en kinderbescherming.

De uitreiking geschiedde door voorzitster WCA Liliana Jansen met de bestuursleden Joan van Romondt, Juliette White en Bredge Reeve.

ORANJESTAD — Van 29 mei tot en met 4 juni zal HMS Fearless een bezoek brengen aan Aruba. Het schip is een Engels amfibisch landingsschip (LPD) met helicopters en landingsvaartuigen aan boord.

Het schip heeft een lengte van 160 meter, een breedte van 25 meter en telt 550 bemanningsleden: 39 officieren, 121 onderofficieren en 378 manschappen. In bovengenoemde periode zal er een cross-training plaatsvindn tussen de Engelse Lima Compagnie, de 'INFCIE' en de Arubaanse militie.

Zilveren bankjubileum

■ *ORANJESTAD— Bij de ABN Bank Aruba herdacht de heer José Vrolijk het feit dat hij 25 jaar geleden in dienst trad. De jubilaris werkt momenteel bij de afdeling Anfimij / Persoonlijke Leningen. Ter gelegenheid van het jubileum overhandigde de ABN- directeur mr. A.R. Harmsen (links) de bekende envelop met inhoud in het bijzijn van onderdirecteur M. Loefstok.*

Vonnis: 126 maanden tegen Bende van Noord

NOORD — In de zaak van de 'Bende van Noord' hoorden gisteren tien hoofdverdachten hun vonnis, in totaal 126 maanden gevangenisstraf. E.F kreeg 2 jaar, G.E, H.E., P.H., R.T. en G.K. ieder een jaar gevangenisstraf, S.W. 10 maanden waarvan vijf maanden voorwaardelij kmet een proeftijd van twee jaar en onder toezicht stellen van reclassering.

G.P. kreeg tien maanden waarvan vijf voorwaardelijk met proeftijd van twee jaar; H.F. tien maanden waarvan vijf voorwaardelijk en proeftijd van twee jaar, A.H. twaalf maanden waarvan zes maanden voorwaardelijk en onder toezicht stelling van de reclassering.

Zoals bekend stonden in deze zaak ruim veertig verdachten terecht, inclusief de helers. In totaal werd door de bende bij hun 'activiteiten' voor ruim honderduizend florin aan schade aan eigendommen van derden toegebracht.

San Hose wint atletiek

ORANJESTAD - Colegio San Hose is in vier van de vijf leeftijdsgroepen eerste geworden tijdens de atletiekwedstrijden voor scholen beneden de brug.

Het programma dat afgewerkt werd, bestond uit loopwedstrijden op 60, 80, 100 en 800 meter, verspringen, balwerpen, hoogspringen en kogelstoten. Hieraan werd deelgenomen door 110 leerlingen van Colegio San Hose, Mater Dei VBO, Colegio Bon Bini, St. Franciscus College, Colegio Arubano, Beatrix school, Maria College, Colegio Ora Ubao, Dominicus College en Rosario College.

De uitslag in schoolverband was als volgt:

Meisjes negen tot elf jaar: Colegio San Hose, met 20 punten; Jongens van negen tot elf jaar: Colegio San Hose, 24 punten; Meisjes twaalf tot veertien jaar Colegio San Hose, 36 punten; Jongens twaalf tot veertien jaar Colegio San Hose, 36 punten; Meisjes vijftien tot zeventien jaar La Salle College, 36 punten

■*ORANJESTAD—De overheid gaat vijf huurwoningen bouwen te Primavera / Plantenrust voor experts uit het buitenland die, in het kader van de technische bijstand, voor de regering komen werken. Het bouwcontract werd vrijdag getekend tussen de minister van Publieke Werken, Charro Kelly, en Geerman & Sons Contractor N.V. Dit project kost 585.000,- florin en wordt gefinancierd door de stichting voor volkshuisvesting, de FCCA. De woningen hebben elk een afmeting van 120 vierkante meter. De bouw begint op 3 juni en de woningen worden uiterlijk 31 januari volgend jaar opgeleverd.*

Ernstig meningsverschil over 1 januari 1996

Rudy Croes ontkent dreigen van scheuring in de MEP

ORANJESTAD - "Er is geen sprake van verdeeldheid in de MEP wél bestaat er ernstig verschil van mening", aldus MEP-Statenlid Rudy Croes in een verklaring aan de pers, in reactie op berichten dat er enrsitge verdeeldheid in de MEP bnestaat en dit wel eens aanleiding tot een scheuring zou kunnen vormen.

"Ik geloof niet dat er twee groepen in de MEP zijn", aldus Croes, " wel bestaat er een groot meningsverschil". In dit verband wijst Rudy Croes erop, dat toen destijds bekend werd dat de onafhankelijkheidsdatum van 1 januari 1996 uit het statuut geschrapt zou worden, hij het hier moeilijk mee had en dit ook duidelijk heeft laten horen."

"Niet vergeten moet worden aldus het MEP-statenlid, dat de totstandkoming an de status aparte niet zomaar eventjes begeurde. Er werd veel gedaan - ook door experts - om tot de conclusies van de RTC 1983 te komen. Terwijl Aruba deze conclusies stevig in de hand heeft, komt minister Hirsch Ballin vertellen dat het halve conlusies zijn. Rudy Croes vindt deze opmerking van de Nederlandse bewindsman zeer arrogant.

In dit verband wijst Croes erop dat Hirsch Ballin destijds reeds liet horen het niet eens te zijn met een gemenebest zoals in de RTC-conclusies van 1983 overeengekomen, betreffende nationale verdediging, het nationaliteitsrecht, Nederlandse justitie en ontwikkelingshulp. Dit alles zou volgens Hirsch Ballin niet mogelijk zijn.

"Doch nu zien we in januari jongsleden dat het plan Lubbers uitlekte - vermoedelijk opzettelijk - over een gemenbest met Suriname waarin defensie, dubbel paspoort, rechtspraak en ontwikkelingshulp ineens wel mogelijk zijn. Minister Hirsch Ballin zal zijn stellingen dat een en ander voor Aruba niet mogelijk is, wel moeten inslikken nu zijn collega's Lubbers, Van den Broek en Pronk ten aanzien van Suriname met een voorstel komen, dat het wel mogelijk is.

Het statenlid wijst erop dat drie maanden nadat premier Oduber de overeenkomst in Den Haag tekende om de onafhankelijkheidsdatum van Aruba uit het statuut te schrappen en een discussienota verscheen, waarin Den Haag technische bijstand dor deskundigen van tijdelijke aard, wil de veranderen in blijvende technische bijstand bij belangrijke departementen, zoals de Centrale Bank. " Het lijkt wel of Nederland invloe op het regeringsbeleid wil uitoefenen, hetgeen Aruba meer afhankelijk van Nederland zou maken, aldus MEP-statenlid Rudy Croes.

Voordat er belangrijke beslissingen worden genomen, is het goed te beseffen wat we nu in onze handen hebben en dat meoten we zo maar niet prijs geven, aldus Croes.

"Als we de weg openen om de conclusies van de RTC van 1983 open te breken, dan wordt de weg geopend om alle andere conlusies open te breken. Waarom hebben we dan zoveel doorgemaakt om te bereiken wat we nu hebben. Wij hebben de waardigheid van Arubaan te zijn en willen weer niet een tweederangs Nederlander worden. In Nederland noemen ze ons "Nederlanders van niet-Nederlandse afkomst".

"Daarom", aldus Rudy Croes, "herhaal ik, dat ik het moeilijk heb met het zondermeer schrappen van de onafhanklijkheidsdatum. We zullen afwachten wat er nu in Den Haag gebeurt tijdens het overleg waaraan onze minister-président deelneemt".

Buitengewone ledenvergadering AVB

ORANJESTAD— De Arubaanse Voetbal Bond (AVB) komt op zaterdag 8 juni in buitengewone algemene ledenvergadering bijeen. Deze vergadering begint om 14.00 uur in de expositie-zaal van Cas di Cultura. Een van de agendapunten is de goedkeuring van één van de drie voorstellen van de Commissie van Zes voor het organiseren van de competitie 1991.

Aan de buitengewone ledenvergadering wordt ook voorgesteld: -de competitie 1991 te beschouwen als een overgangsfase om tot een nieuwe structuur voor de AVB te komen; - en een sectie Non-Amateur in te voeren voor de competitie 1991. De drie voorstellen houden in, dat de competitie 1991 onder verantwoordelijkheid van de AVB wordt georganiseerd en dat in deze competitie ook de 5 clubs, die vorig jaar semi-prof speelden- mogen uitkomen.

Listige Aruba-promotie: "Eén grote reclamespot"

ORANJESTAD/AMSTERDAM — Het Arubaans Verkeersbureau is een waar offensief begonnen dat tot doel heeft Nederlanders naar het Antilliaanse paradijsje toe te lokken. Hoe dit gebeurt? 'Gewoon door Aruba meer naamsbekendheid te geven, het eiland aan de man te brengen', zegt Siegfried Vrolijk van het Arubaans Verkeersbureau.

Aan de opmerkelijke Aruba promotie wijdt de Volkskrant van afgelopen zaterdag een artikel dat de kop meekreeg 'Aruba prijst zichzelf listig aan in quiz en serie'. Sinds Air Aruba rechtstreekse lijnvluchten verzorgt tussen Schiphol en Oranjestad moeten meer Nederlandse toeristen Aruba gaan bezoeken. Het bureau 'Aruba Tourism Authority' heeft een bijzondere reclamestrategie ontwikkeld om de vliegtuigen vol te krijgen. Het kantoor mijdt de dure STER spots op de televisie en doet ook nauwelijks aan advertentiecampagnes in kranten en tijdschriften. 'Te duur voor ons', laat Vrolijk, hoofd van de afdeling marketing van het bureau, weten aan de Volkskrantjournalist.

RECLAME

Liever gaat het bureau in zee met televisiemakers die voor hun programma's op zoek zijn naar exotische lokaties. Vrolijk:'Wij laten die televisiemensen op Aruba op onze kosten overnachten in super-de-luxe hotels. Soms laten we ze goedkoop naar Aruba vliegen. In ruil voor die diensten verwachten wij natuurlijk wel een beetje reclame voor Aruba in een programma.' Vooral de Veronica-programmamakers maakten dankbaar gebruik van het 'tropische decor' voor hun programma's. Zo namen zij hun promotiefilmpjes 'Veronica, warmer dan ooit' voor een groot deel op in Aruba. In de 100.000 Gulden Show van presentator Marc Klein Essink kunnen vakantiereizen naar Aruba worden gewonnen.

TIME-SHARING

Zoals bekend speelden ook enkele afleveringen van het razend polulaire TROS programma Medisch Cenrum West zich af op Aruba. 'Het vakantiebezoek van het ziekenhuisstel Essink (weer!) en Verdoorn aan het eiland was in feite één lange Aruba-commercial', meent de journalist. Ze krijgen zelfs een rondleiding waarbij een bezoek aan het time-sharing projekt 'Palm Village Resort' is inbegrepen. 'De dialoog die daar gevoerd wordt zou de eerste de beste televisiespot niet misstaan', vervolgt het artikel. Vrolijk van het Arubaans verkeersbureau is zeer tevreden over de samenwerking met televisiemakers. 'Door de aandacht die Aruba in programma's krijgt, komt het publiek bij ons steeds meer met gerichte vragen, we hoeven veel minder over Aruba uit te leggen.'

IER ANDRETTI'S IN ÉÉN INDY-500 EEN PRIMEUR

alf miljoen toeschouwers langs de baan

Morgen start de Indy-500: de roemrijkste auto-race

NDIANAPOLIS - Met gods zegen worden ze op weg uurd. Door een dominee. De predikant wenst dagmorgen even voor elf uur dertig coureurs een ouden race. Over 500 mijl. Op een ovaal circuit van 9 km in Indianapolis.

n het midwesten van de enigde Staten, waar het omslaat als een bladvan een boek, ligt het oiste racetraject ter eld. Zondag wordt daar 5ste 500 mijl van Indiaolis gehouden. De roemste snelheidswedstrijd ter eld voor auto's, vorig jaar onnen door de Nederder die al jaren in de enigde Staten woont, Arie endijk.

anneer de bolides met erende turbo-motoren litsen - voor bijna een miljoen toeschouwers - zich een stoet met tal van rrijke figuren in de cockin onnavolgbare vaart in eging.

et gaat om figuren die en op speed, gevaar en sensationele gevoel bij heden van ver boven de kilometer per uur. Somzijn dik miljonair, andmoeten sappelen. Marte, maar ook soms gewichmannen in de meest erlijke betekenis van het ord. Anthony Joseph Foyt Jr, de nestor van het gezelschap piloten met een tik, weegt schoon aan de haak 107,5 kilogram.....

Hij is de VUT-gerechtigde leeftijd dicht genaderd. Het einde van zijn loopbaan ook. Althans dat heeft de recordhouder met Al Unser Sr.-vier Indy-zeges - aan het begin van het seizoen aangekondigd.

PUNT ERACHTER

"Zesenvijftig jaar is een mooie leeftijd om een punt te zetten achter mijn carrière", zei de Texaan een aantal maanden geleden. Een loopbaan van meer dan 30 jaar, die vorig jaar een abrupt einde leek te krijgen. Foyt verbrijzelde bij een crash beide benen.

Het scheelde niet veel of ze hadden geamputeerd moeten worden. Op het nippertje werd dat voorkomen. Zondag start de inwoner van Houston voor de 36ste keer in Indianapolis. Van de eerste rij, naast de snelste van het veld, Rick Mears, tweevoudig winnaar.

En juist die startpositie heeft Foyt aan het twijfelen gebracht. Stoppen of toch nog een jaartje doorgaan? Hij is er nog lang niet uit. "Dat ik dit nog meemaak", sprak hij in het benauwend warme Indianapolis waar hij als een vorst werd toegejuicht. "Die tweede plaats was het laatste wat ik verwacht had. En nu weet ik niet of ik stop aan het eind van het jaar."

In Indianapolis staat een aantal ex-Formule 1-coureurs zondag aan de start. Onder hen oud-wereldkampioenen Emerson Fittipaldi en Mario Andretti, wiens zoon Michael en de neven John en Jeffrey gevaarlijke rivalen zijn.

DE ANDRETTI'S

De naam Andretti lijkt terug te keren in de Formule 1. Michael heeft van McLaren de gelegenheid gekregen als testrijder zijn talenten te bevestigen." Hij wordt kwaad wanneer hij opnieuw te horen krijgt dat de Formule 1-racerij de cart-races niet serieus neemt.

"Ik word daar moe van. Ik heb wel de indruk dat de Formule 1 een Amerikaan nodig heeft. Indien ik de overstap maak krijg ik evenveel vijanden als vrienden. Want de meningen zijn verdeeld. De een zal me feliciteren, de ander verguizen."

Net zo verdeeld is de opinie van de Europese autofabrikanten over de cartraces. Slechts één merk levert motoren aan. Alfa Romeo heeft zijn nek uitgestoken door in de Verenigde Staten de markt op te gaan. In Danny Sullivan denkt de Italiaanse firma een goed reclame-object te hebben gevonden.

De winnaar van 1985 zat ooit ook eens in een Formule 1-racebolide, maar keerde snel terug naar de Verenigde Staten. De 41-jarige als een dressman ogende Amerikaan is ook een coureur met een bont verleden. Twintig jaar geleden was hij in New York kelner en taxichauffeur. Een huisvriend van zijn vader plukte hem achter de bar en het stuur vandaan. Nu is hij miljonair.

TWAALF MILJOEN

Sullivan, negende startplaats, is een van de kanidaten om een forse greep te doen in de prijzenpot van ruim twaalf miljoen gulden. Het zesvoudige in vergelijking met de dotering van een kwart miljoen 45 jaar geleden.

De 500 mijl van Indianapolis is een indrukwekkend festijn, met opmerkelijke figuren. En primeurs. Want voor het eerst in de historie staat zondag tijdens de preek van de dominee een zwarte op de startrij.

Willy T. Ribbs, die ondanks zijn lage klassering van de media evenveel aandacht kreeg als de vedetten, al was het maar omdat Bill Cosby zijn belangrijkste sponsor is. Maar de steenrijke acteur kan best een paar dollar dokken.

■*De ANDRETTI'S (v.r.n.l.): Vader Mario, John (zoon), Jeff (neef) en Jeff (zoon).*

MAANDAG BEGINT TENNISSTRIJD OP ROLAND GARROS

Veel geblesseerden en afwezigen

Geen uitgesproken favorieten voor open Franse tennistitels

PARIJS - Gokkers, die op Roland Garros een veilige weddenschap zoeken, kunnen beter thuis blijven. Voorspellingen wagen voor het twee weken durende tennistoernooi om de open Franse titels, dat maandag begint, is riskanter dan ooit.

Bij veel toernooien werd dit seizoen de spot gedreven met de plaatsingslijsten. De twaalf ATP-toernooien met een hoge status in de eerste vijf maanden leverden acht verschillende winnaars op. In de 32 evenementen, die tot nu toe zijn gespeeld, vlogen de als nummer een getipte spelers er acht keer in de eerste ronde uit. De nummers twee konden twaalfmaal in de openingsfase hun boeltje pakken.

Er spelen ook nog andere factoren mee. Zo zijn Ivan Lendl, Boris Becker en Guy Forget gehandicapt door blessures.

De afwezigheid van Yannick Noah (voor het eerst sinds 1977 ontbreekt de vrijwel uitgespeelde clown), Bjorn Borg, de winnaar van het vorig jaar Andres Gomez en de aankondiging van Andre Agassi, dat hij zowaar in het wit zal verschijnen, zouden er op kunnen duiden, dat het er op Roland Garros kleurloos aan toe gaat.

Maar ook dat is een prognose, die weinig hout snijdt.

De banen van het rode gemalen baksteen bij het Bois de Boulogne zijn in de historie van het toernooi al heel wat keren draagvlak geweest van de opstanding van een vermetele, die het waagde in de inspirerende entourage van een grand slamgebeuren te knagen aan de gevestigde orde.

HEROISCHE WINST

Twee jaar geleden was daar de heroïsche overwinning van de 17-jarige Amerikaan Michael Chang. Hij bestond het in de vierde ronde ondanks zware uitputtingsverschijnselen Ivan Lendl te vernederen en later de jongste kampioen uit de historie te worden. Sommige deskundigen menen, dat de vroegere nummer een van de wereld, die Parijs het jaar daarop links liet liggen, daarna nooit meer de oude is geworden.

En wat te denken van de vorige editie? De in de verte voyerende Eiffeltoren schudde op zijn grondvesten toen de nummers een en twee van de lijst van favorieten, Stefan Edberg en Boris Becker, als in de eerste ronde omver werden gekegeld? De Spaanse aanvoerders van het tienergilde, Sergi Bruguera en Goran Ivanisevic, waren daar verantwoordelijk voor.

Veel wordt opnieuw verwacht van Bruguera, inmiddels twintig en gezien zijn resultaten deze lente nog in zijn spel op gravel gegroeid. Hij won in Estoril zijn eerste toernooi en misgunde Becker in de finale van Monte Carlo diens eerste graveltriomf. In Rome bracht de Spanjaard het tot de laatste vier.

KANDIDAAT

Sinds 1972, toen Andres Gimeno won, is de open Franse titel bij de mannen niet meer bij een Spaanse racketatleet terecht gekomen. Nu is er zelfs nog een kandidaat. Emilio Sanchez, al eerste in Barcelona, vestigde de aandacht op zich door Rome te winnen al kwam dat mede door het feit dat de Argentijnse 'verloren zoon' Alberto Mancini in de eindstrijd geblesseerd moest opgeven.

Overigens staan Bruguera en de oudste van de Sanchezclan (tegenwoordig onder toevoeging van de tweede achternaam Vicario), sinds een dispuut over de selectie voor het Daviscup-team van vorig jaar op bijzonder slechte voet met elkaar.

Emilio Sanchez heeft een bijzonder inspiratie op Roland Garros. Hij wil graag zijn Zusje Arantxa Sanchez evenaren. De 'Spaanse furie' temde twee jaar geleden op sensationele wijze Steffi Graf, die sindsdien, mede ontregeld door allerlei schandaaltjes, steeds minder speelsters ontzag kon inboezemen. Monica Seles nam vorig jaar in Parijs de titel van jongste kampioene alweer over van Sanchez.

ROLLEN OMGEDRAAID

De toen 16-jarige Joegoslavische is inmiddels ook de nummer een van de wereld al kunnen de rollen aan het eind van de rit in de Franse hoofdstad best weer omgedraaid zijn. Als Graf, die langzaam haar oude vorm benadert, namelijk dit keer wel de hoofdprijs voor zich opeist - dat zou voor de derde keer zijn - is de Duitse terug aan de top.

Maar daar is ook nog zo iemand als Gabriela Sabatini. De Argentijnse schone veroverde met Flushing Meadow haar eerste zege in een Grand Slam-toernooi en is sindsdien alleen maar beter gaan spelen. Het spel van Graf kende geen geheimen meer voor haar en ook voor Seles is de herboren Zuidamerikaanse niet bang.

Begin mei in Rome ondervond de Joegoslavische aan den lijve hoezeer Sabatini vooruit was gegaan (3-6 2-6). Aan de nederlaag in Berlijn van vorige week tegen het Duitse talent Anke Huber tilt Sabatini niet zo zwaar. Ze had een geldig excuus. De avond tevoren vierde ze haar 21ste verjaardag en dan pleeg je je geen zorgen te maken over de dag na de avond ervoor.

oem-Boem' wint met gemak van Woodbridge

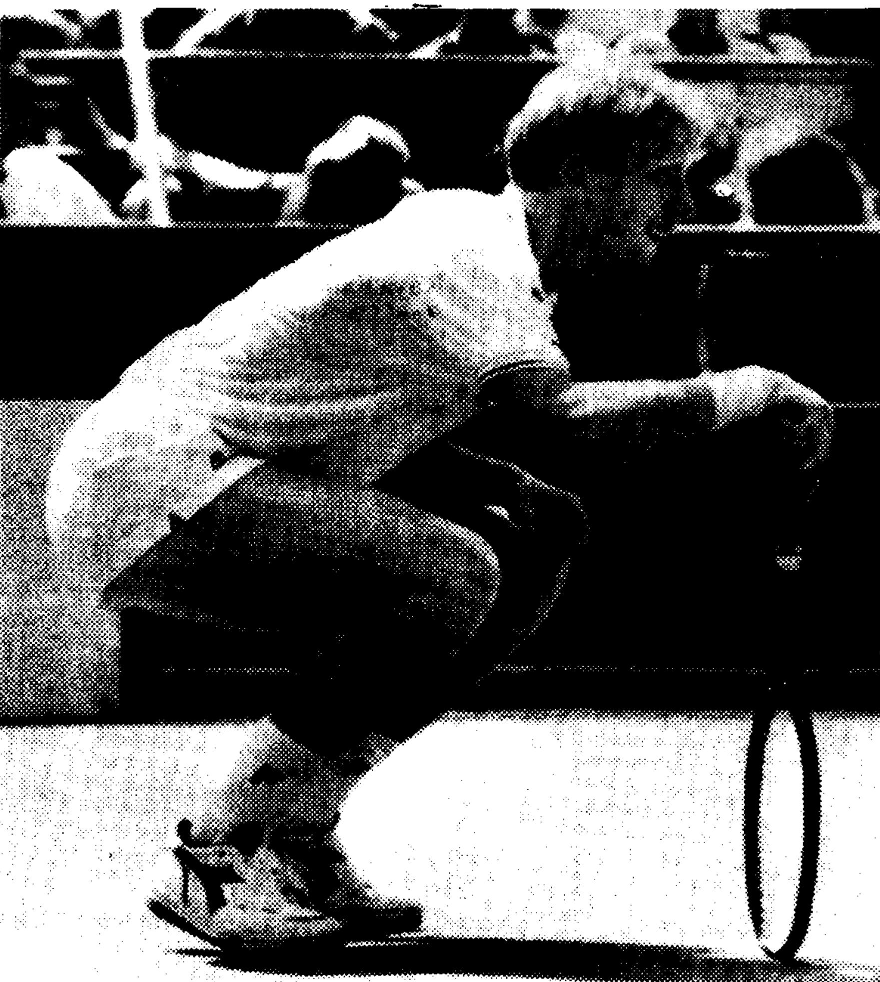
Becker ziet Ede als goede voorbereiding op Parijs

E - Ede heeft Becker gen aanschouwen en zien dat het goed was. t twee setjes tegen de t al te hard tegensparende Todd Woodbridge (3 6-4) voldeed hij aan t eerste deel van het ntract, waarvoor Peter ngendijk zo'n drie ton tafel legde.

Met de restrictie, dat de itser niet meedeelt in het ijzengeld. Wint zaterdag n ander dan Becker dan et dat de organisatie van t Edese lentefestijn dus ertig duizend dollar meer.

De magie van de naam rkte mee Beckers eerste treden sinds zes jaar in ederland tot anderhalf uur perkt te houden. Bij de alissende doorbraak voor 3 in de tweede set kon oodbridge tot tweemaal het cket niet meer onder de eemd wegschietende bal ijgen en verloor hij het nt door een van de lijn egspattende bal. Todd Woodridge, keurige zoon van een olitieman uit het Australische Woolooware en veergste op de wereldranglijst, gde zich vervolgens bij de iten neer.

Het verloop van de partij emde Becker bepaald niet vermoedig. Met zachte stem bekende hij enig geluk te hebben gehad. 'Maar na het service-verlies in de opening, speelde ik wel vier goede games achtereen."

■*BORIS BECKER: rugblessure zo goed als over.*

Becker is in Ede om zich voor te bereiden op Parijs. Hij heeft er een lastige loting. Jorge Arrese, de Spanjaard, die in Monte Carlo nog de comebackpoging van Bjorn Borg fnuikte, is zijn tegenstander. "Een zware opgave", aldus Becker. "Ik zal het ronde voor ronde moeten bekijken."

Het laatste half jaar is 's werelds nummer twee getroffen door een veelheid aan blessures. Becker: "Het is duidelijk dat een vent, die zoveel weegt als ik geen vijftien toernooien per jaar kan spelen. Maar met een goede voorbereiding en veel rust moet het mogelijk zijn op het juiste moment in vorm te zijn."

RUGBLESSURE

Van de rugblessure, het laatste ongemak, dat hem noopte de open Italiaanse kampioenschappen te laten schieten, heeft hij in elk geval geen last meer. "So far so good".

Parijs is het enige Grand-Slamtoernooi, dat Becker nog nooit heeft gewonnen. Sterker nog, er staat geen enkel graveltoernooi op zijn naam, al bereikte hij driemaal de finale en leek hij onlangs in Monte Carlo dichtbij de eindzege.

Regen onderbrak echter zijn hoopgevende start en een dag later was de Spanjaard Bruguera alsnog te sterk. "De mensen vragen of ik nog nooit een partij op gravel heb gewonnen. Dan zeg ik: dat komt omdat ik ook nog moet tennissen", deed Boris een poging leuk te zijn.

Welgeteld twintig dagen heeft hij de eerste plaats op de wereldranglijst in handen gehad. Inmiddels heeft hij ontdekt, dat hij daar ook niet gelukkiger of ongelukkiger van is geworden. Het was zeker geen remedie voor de diepe depressies waar hij na grote toernooi-overwinningen soms mee worstelt.

Dus heeft hij weer zijn zinnen gezet op de enige Grand-Slamtitel, die hem tot nu toe ontbrak. Die van Parijs, waar hij vorig jaar al in de eerste ronde tegen Ivanisevic onderuit ging. Als een allerlaatste uitdaging?

Becker: 'Het ligt eraan wat men daarmee bedoelt. Wat betekent dat in het leven? Bedoelt u ermee dat ik dan stop? Dan is het antwoord nee. Mocht ik dit jaar winnen, zal ik dat waarschijnlijk nog een keer willen doen. Ik ben pas 23 en kan als tennisser nog groeien. Er liggen nog een paar jaar in het verschiet. Zelfs als ik de French win."

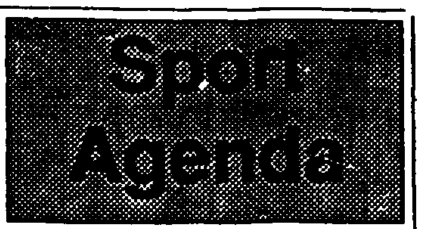
Geautomatiseerde toegangscontrole bij FC Groningen

GRONINGEN - Als tweede voetbalclub in Nederland gaat FC Groningen als extra serviceverlening en veiligheid het volgend seizoen proefdraaien met een geautomatiseerde toegangscontrole voor seizoenkaarten.

Gebruik wordt gemaakt van een kaart met een speciale code. PSV, Ajax en Feyenoord overwegen het voorbeeld van Groningen te volgen. Momenteel experimenteert Vitesse met een dergelijk systeem.

Bij FC Groningen zal de invoering van de code-kaart voor alle seizoenkaarten deze hoge kosten ruim een jaar in beslag nemen. FC Groningen heeft met hulp van sponsors al honderdduizend gulden in het systeem geïnvesteerd. De totale kosten worden tussen 400.000 en 700.000 gulden begroot.

Dit seizoen hebben 12.614 personen bij FC Groningen een vaste kaart.

SENTRO DEPORTIVO KORSOU
(zwembad)
open van 09.00-12.00/14.00-17.00 uur; dinsdag- en donderdagmorgen gesloten.

PISINA BENNIE LEITO
(Rif)
geopend op woensdag van 14.00-16.45 uur; vrijdag van 20.00-22.00 uur; zaterdag van 13.00-17.00 uur en zondag van 09.30-12.30/14.00-17.00 uur.

BOWLEN
(Damacor Bowling Club, Chuchubiweg)
openingstijden: maandag t/m donderdag van 17.00-02.00 uur; vrijdag en zaterdag van 16.00 uur tot na 02.00 uur; zondag vanaf 13.00 uur.

SCHAAKVERENIGING CURAÇAO
(Rust & Burgh)
iedere maandagavond om 20.00 uur gelegenheid tot schaken.

SCHAAKVERENIGING JANWE
(Sentro di Bario Janwé)
elke zaterdag van 09.00-13.00 uur schaakles en -training voor de jeugd vanaf 7 tot 23 jaar.

VOLLEYBALL:
(SDK)
26 mei: 17.00 uur F. Sup.: Xaverianen Beautiful Homes vs Shuatanari; M. Sup.: Stakamahakchi vs Birds Olympia; 18.30 uur M. Sup.: Xaverianen Unitex vs Silver Blasters.

BASEBALL:
(SDK)
25 mei: 19.30 uur Amstel vs Wild Cats.
(terrein Sta Maria):
26 mei: 10.30 uur ABN vs AGT/CPS; 14.30 uur Lagun Stars vs Sta Maria Pirates.
(terrein Tio Daou)
26 mei: 10.30 uur Wild Cats vs Sorpresa; 14.30 uur Sta Rosa Indians vs G.K. Stars.

Tennis in Ede

Finale: Becker tegen Sampras

EDE - De winnaar van de Australian Open Boris Becker en de open Amerikaanse kampioen Pete Sampras treffen elkaar in de finale van het demonstratie-toernooi van Ede.

Het verschil tussen de twee "geplaatsten" en de "rest", die drie partijen in drie dagen hadden moeten afwerken, was groot. Becker versloeg Todd Woodbridge, de nummer 40 van de wereldranglijst, met 6-3 6-4 en Sampras, was na een zwaar van geconcentreerde training nog sneller klaar met Ronald Agenor, de nummer 34: 6-3 6-1.

Vooral in het begin van de avondpartij ontwikkelde Sampras een ongelooflijk hoog tempo. Hij stond al met 3-0 voor, toen de verbluft Haïtiaan pas twee punten achter zijn naam had staan.

Wedstrijd-schema kampioenen amateurs

ZEIST - Het programma voor het zaterdag-kampioenschap bij de amateurs ziet er als volgt uit:

Zaterdag 25 mei: Quick Boys - Excelsior Maassluis
Dinsdag 28 mei: Excelsior M - GVVV/DOVO

Zaterdag 1 juni: GVVV/DOVO - Quick Boys
Dinsdag 4 juni: GVVV/DOVO - Excelsior M
Zaterdag 8 juni: Excelsior M - Quick Boys
Dinsdag 11 juni: Quick Boys - GVVV/DOVO

Programma zondag-kampioenschap
Zaterdag 25 mei: Elinkwijk - Top
Dinsdag 28 mei: De Treffers - Elinkwijk
Zaterdag 1 juni: Top - De Treffers
Donderdag 6 juni: Top - Elinkwijk
Zondag 9 juni: Elinkwijk - De Treffers
Woensdag 12 juni: De Treffers - Top

Argentinië wint van Spanje

Zweden in tennisfinale wereldbeker

DUSSELDORF - Hoewel Stefan Edberg er weinig aan kon bijgedragen, heeft Zweden toch de finale bereikt van het tennistoernooi om de wereldbeker voor landenteams in Dusseldorf.

De nummer een van de wereldranglijst verloor, gehinderd door een blessure, in het enkelspel van Andrej Tsjerkasov en kwam voor het dubbelspel niet meer terug.

Nodig was dat ook niet, want Magnus Gustafsson had de eerste plaats van Zweden in de rode groep voor de Sovjetunie al veilig gesteld. Gustafsson versloeg Alexander Volkov met twee keer 6-2 en bracht daarmee het benodigde punt voor de lijstaanvoerder binnen. De resterende partijen waren daardoor al niet meer van belang.

Stefan Edberg kwam nog wel de baan op, maar verloor kansloos van Tsjerkasov: 4-6 1-6. In de tweede set kon hij door een verrekte spier amper nog serveren. "Waarschijnlijk is die blessure te wijten aan de koude wind", zei masseur Gerd Zilger. De kans is overigens groot dat Edberg maandag op Roland Garros kan spelen.

Tot grote teleurstelling van de 8000 toeschouwers kwam het Zweedse dubbel niet meer in actie, omdat de derde man, Tomas Svensson, door een rugkwetsuur aan de kant werd gehouden.

Spanje won vervolgens met 2-1 van Argentinië. Van belang voor de eindstrijd was dat duel niet meer. Aan de derde plaats hielden de Spanjaarden niettemin een premie over van bijna twee ton.

Trekkingslijst van de Landsloterij N.A.

11de Trekking — **Donderdag 23 MEI 1991**

[illegible]

Waarvan proces-verbaal was opgemaakt en ondertekend door
Namens de Procureur-Generaal M. M. VITOR.

De Direkteur L. E. DIDIEZ.

11de trekking op Donderdag 23 mei 1991.

1ste PRIJS		2de PRIJS		3de PRIJS	
17445	2.000	7525	1.500	34819	1.000
17446	**100.000**	**7526**	**30.000**	**34820**	**10.000**
17447	2.000	7527	1.500	34821	1.000

Getuigen:
O. I. NAHR
K. FILÉ

UREN VAN UITBETALING:

CURAÇAO : 8.00—11.30 en 13.30—16.00 (maandag t/m donderdag)
: 8.00—11.30 en 13.30—15.30 (vrijdag)
: 8.00—15.30 continu (vrijdag ná trekking)

ARUBA
Oranjestad : 8.00—12.00 en 13.30—16.30
San Nicolaas: 8.00—11.00 en 14.30—17.00

BONAIRE : 8.00—11.30 en 13.00—15.00 (maandag gesloten)

ST. MAARTEN : 7.15—12.30 (op trekkingsdagen gesloten)

SABA : s.v.p. bellen tel. 63217, Mr. E. Lynch

ST. EUSTATIUS : s.v.p. bellen tel. 82264, Mr. W. Schmidt

Drukkerij "De Curaçaosche Courant" N.V.

■ *MOSKOU - De Soujet geheime dienst probeert met zijn tijd mee te gaan en betracht dus enige openheid. Zo mocht de fotograaf van het officiële Soujet-persbureau TASS een kijkje komen nemen en was er getuige van hoe de bodyguards van president Michail Gorbatsjov zich insnoeren in hun kogelvrije vesten als zij bij de president op dienst gaan. Deze openheid is nog nimmer vertoond door de KGB.*
(AFP-satellietfoto)

Geen melding van slachtoffers

Zware beving Peru

LIMA - Het zuiden van Peru is vrijdag getroffen door een sterke aardbeving. De beving richtte grote materiele schade aan, maar er vielen geen slachtoffers. Dat heeft een politiewoordvoerder in het getroffen gebied meegedeeld.

Volgens het Instituut voor Geofysica van Peru had de beving een kracht van 6 op de schaal van Richter. De beving duurde ongeveer een halve minuut en werd vooral gevoeld in de stad Tacna bij de grens met Chili. "Honderden mensen vluchtten in paniek de straat op. Er zijn huizen ingestort, maar er zijn geen slachtoffers gemeld", aldus een politiefunctionaris in Tacna.

Ook in de stad Arica in het noorden van Chili veroorzaakte de aardbeving paniek. Volgens verslaggevers van de Chileense radio vielen er ook hier geen slachtoffers.

Vorige maand werd het noordwesten van Peru getroffen door een aardbeving met een kracht van 6.2 op de schaal van Richter. Bij die beving kwamen 53 mensen om het leven.

Dode in Slovenië

LJUBLJANA - Bij een confrontatie tussen het Joegoslavische leger en Slovenen is in de stad Maribor vrijdag een dode gevallen. Dit heeft Radio Ljubljana gemeld.

De ongeveer vijftig-jarige man werd door een pantserwagen overreden die bij het verlaten van de kazerne ongeveer driehonderd demonstranten wilde tegenhouden. De betogers probeerden op de pantserwagen te klimmen. Daarbij viel de man naar beneden en kwam onder de pantserwagen. Het Joegoslavische leger maakte vrijdag een einde aan de blokkade van een opleidingscentrum van de Sloveense burgerwacht.

AGENDA BONAIRE

POLITIE: 8000
BRANDWEER: 8222
TAXICENTRALE: 8845
HOSPITAAL: 8900

LANDFILL te Lagoen: maandag t/m vrijdag van 07.00-16.00 uur; zaterdag van 08.00-12.00 uur; zondag gesloten.

OPENBARE BIBLIOTHEEK
(openingstijden voor het publiek)
maandag en donderdag van 14.00-18.00 uur; dinsdag en vrijdag van 08.00-12.00/14.00-20.00 uur; zaterdag van 10.00-12.00 uur.
(openingstijden voor lezers)
woensdag van 14.00-19.00 uur.

POSTSLUITING: maandag t/m vrijdag aantekende stukken om 15.30 uur; gewone stukken om 16.30 uur.

SERVICE CLUBS
Lions: informatie H. Nicolaas, tel.: 5520/ 8688.
Rotary: woensdag 12.00 uur - Restaurant Beefeater.

GALERIA DI ARTE BONAIRE (Kaya Grandi 70): openingstijden: maandag t/m vrijdag van 08.00-12.00/14.00-18.00 uur; zaterdag van 08.00-12.00 uur.

POLITIECLUB (Weg naar Willemstoren): open op vrijdag van 20.00-24.00 uur; zaterdag van 12.00-24.00 uur.

LVV: openingstijden Slachthuis i.v.m. afwezigheid van de keurmeester zal tot nader order uitsluitend op donderdagen en vrijdagen geslacht en gekeurd worden.

• • • • • • •

KERKDIENSTEN
Sint Bernarduskerk, Kralendijk:
maandag t/m zaterdag om 18.45 uur; zondag om 08.00 en 19.00 uur.
Coromotokerk, Antriol:
maandag t/m zaterdag om 19.30 uur; zondag om 09.00 en 18.00 uur.
Ludovicuskerk, Rincon:
maandag t/m zondag om 19.30 uur.

BLACHTENBEZORGING doorgeven aan de heer E.A. van der Ree, Kaya Lisboa 9.

• • • • • • •

Werkbezoek gouverneur welbesteed

KRALENDIJK — Afgelopen donderdag arriveerde gouverneur mr. Jaime Saleh voor een werkbezoek op Bonaire. De gouverneur werd vergezeld door zijn echtgenote mevrouw Saleh Halabi, adjudant R. Kook en de directeur van het kabinet mr. Janus. Na een bezoek aan het bestuurskantoor waar de gouverneur een bijeenkomst had met het BC bracht mevrouw Saleh een bezoek aan de Pasadia Karinio in Rincon.

In de middaguren werd de lunch gebruikt in bistro des Amis terwijl daarna een bezoek gebracht werd aan het zoutbedrijf Akzo. Daar gaf directeur Jan Gielen uitleg over de werkzaamheden. Later brachten de gouverneur en zijn gevolg een bezoek aan de Stichting Marcultura waar directeur Robert Hensen de bezoekers ontving.

Op foto's de bespreking met het BC waarbij zoals bekend gedeputeerde Rudi Ellis wegens vakantie afwezig was. Later een bezoek aan de Akzo en ten slotte een bezoek aan het laboratorium waar gouverneur Saleh erg geïnteresseerd bleek in de kweek van waterdieren en de verschillende gevulde aquaria.

* * * * *

GO / KANAZAWA - De Nederlander Ronald Schlemper is bij het dertiende toernooi om de wereldtitel go in het Japanse kanazawaop de gedeelde eerste plaats geëindigd met 7 uit 8. De Japanner Imamura en Hsia van Chinees Taipeh behaalden dezelfde score. Imamura mocht zich op grond van weerstandspunten wereldkampioen noemen.

Jong Colombia met ware bliksemstart langs Scherpenheuvel

WILLEMSTAD —Twee vroege, onfortuinlijke treffers deden Scherpenheuvel gisteravond de das om in de ontmoeting met Jong Colombia/Winkel & Zonen. Na zeven minuten keek Scherpenheuvel reeds tegen een 0-2 achterstand aan en stond het voor een onmogelijke opgave.

Het werd uiteindelijk een 0-3 nederlaag ondanks een bewonderenswaardige, hoge inzet van de spelers. De tweede helft vooral werd gekarakteriseerd door een licht overwicht van het enthousiast spelende Scherpenheuvel-elftal. Het Technische overwicht van de Bocaploeg gaf echter de doorslag.

Nauwelijks vier minuten was het spel oud toen siegfried Constancia een fout van de verdediger Rutsel Boudisma, die ongewild de bal liet op de tegenstander spelde, afstrafte. Zijn schot liet doelman Jacinto kansloos. Hij zou in de tweede helft nog een keer toeslaan.

Nog geen drie minuten later had Scherpenheuvel weer pech toen de bal de hand van een speler raakte. Wendell Zimmerman benutte dit tweede buitenkansje voor Jong Colombia en bracht de stand op 2-0. Alsof dat niet voldoende was kreeg Jong Colombia in de 21ste minuut vanwege een overtreding in het strafschopgebied een tweede penalty. Het schot van Zimmerman werd ditmaal echter gekeerd door keeper Jacinto.

Scherpenheuvel beheerste de eerste twintig minuten van de tweede helft maar de derde treffer van de wedstrijd viel wederom aan de kant van Jong Colombia.

En nu gebeurde dat, ondanks het overwicht van Scherpenheuvel, op eigen kracht. Siegfried Constancia baande zich met goed dribbelwerk een weg door de defensie en sloeg keeper Jacinto voor de tweede maal: 3-0.

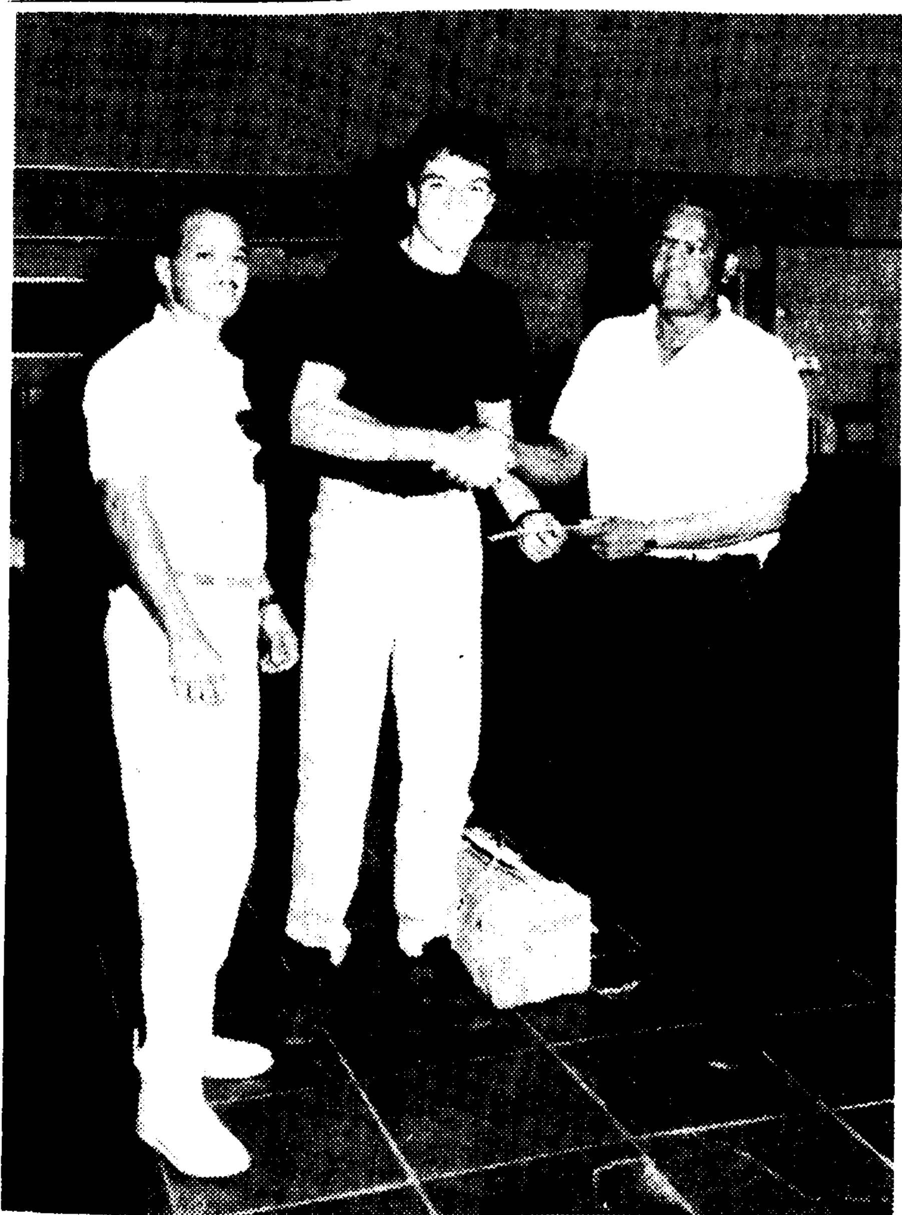
Met dit resultaat heeft Jong Colombia zijn puntenaantal op 5 gebracht en deelt het de tweede plaats met Undeba. De Bandabaose ploeg heeft echter en wedstrijd minder gespeeld. Het speelt ook zijn vierde wedstrijd aanstaande zondag (in het Dr. Antoine Maduro stadion) tegen Victory Boys. In de eerste divisie staat de ontmoeting Canisius Boys-Scott Special op het programma.

LONDEN - De Britse voetbalclub en nieuwbakken Europa Cup II-winnaar Manchester United krijgt notering aan de Londense beurs.

Woensdag zal het emissieprospectus verschijnen plus de winstverwachting voor het lopende boekjaar. De club hoopt twintig miljoen pond sterling (f 66,'8 miljoen) uit de markt te halen. De eerste noteringsdag is vastgesteld op 11 juni.

Het kapitaal zal vooral worden gebruikt voor de renovatie van de tribunes in het stadion. Deze verbouwing is nodig op grond van nieuwe veiligheidsvoorschriften.

In het boekjaar 1989/1990 realiseerde Manchester een winst van 2,'1 miljoen pond (f 7,'01 miljoen). De aankopen van nieuwe spelers ter waarde van vijf miljoen pond zorgden echter per saldo voor een verlies.

Naam nog niet bekend

Engelse voetballer op doping betrapt

LONDEN - Een Engelse voetballer heeft volgens de FA positief gereageerd bij de dopingtests, die het afgelopen seizoen steekproefsgewijs, onaangekondigd en op vrijwillige basis worden gehouden.

■ *Afgelopen donderdag vertrok Niels Heck via Amsterdam naar het Griekse Olympia waar hij het eerste mondiale congres voor Waterpolo Coaches zal bijwonen. Dit congres werd mede georganiseerd door de Nederlands Antilliaanse Zwembond. Het doel van de afvaardiging: een geduchte concurrent worden van de sterke waterpoloteams in de regio. Op de foto: Niels Heck krijgt uit handen van Ronny Doran, voorzitter van de NAZB, zijn reisbiljet uitgereikt in aanwezigheid van NAZB-secretaris Arthur Curiel.*

In de urine van de betrapte werden sporen van het verboden stimulerende middel diethylpropion aangetroffen. De FA wil de naam van de speler niet noemen, totdat het resultaat van de contra-expertise bekend is.

Woordvoerder Glen Kirton zei vooralsnog aan te nemen dat de man onschuldig is. Het zou niet gaan om een voetballer uit de eerste divisie. Ook als de tweede test positief is, dan nog wordt de speler niet bestraft, omdat de controle vrijwillig is en de FA geen mogelijkheid heeft hem te straffen.

De Engelse voetbalbond is boos dat het Britse Sports Council, de organisatie die de dopingtests uitvoert aan de hand van de IOC-richtlijnen, het resultaat al openbaar heeft gemaakt voordat de tweede urinestaal is onderzocht.

De betrokken voetballer, de enige die door BSC positief is bevonden in de laatste twaalf maanden, ontkent iets verbodens geslikt te hebben. Diethylpropion wordt gebruikt als eetlustremmer, maar staat op de zwarte lijst van het IOC als prestatiebevorderend middel.

De FA meent dat de positieve gevallen van de laatste twaalf jaar - zes spelers zijn sinds 1979 "betrapt" -voornamelijk berusten op verkeerd medicijngebruik. De artsen, die de middelen voorschreven, zouden niet geweten hebben dat ze volgens het IOC verboden waren.

"Het doel van deze dopingcontroles was niet mensen te vangen en aan de schandpaal te nagelen, maar uit te zoeken of er een drugprobleem bestaat in het Engelse voetbal. Wij zijn blij dat dat niet het geval is", aldus Kirton.

Expo Venezolaanse keramiek van hoog niveau in Gallery

NA TWEE TELEURSTELLENDE schilderij-exposities in het weekend is het goed even in Gallery 86 te gaan kijken waar een groep Venezolaanse keramisten werk toont. Het zijn docenten en cursisten van de Taller Escuela Arte Fuego. Ellen Spijkstra heeft daar een paar maal een workshop gegeven. Vorig jaar oktober heeft zij daar nog een Raku-workshop gegeven, waarbij een aantal studenten van de Girouettestudio van Ellen Spijkstra een expositie van hun werk in Caracas heeft gegeven. Nu brengen studenten en professoren een tegenbezoek aan Curaçao en daarbij is ook een expositie van hun werk opgenomen, een expositie die helaas alleen dit weekend te bezichtigen is. Er zijn 61 werkstukken van 24 personen te bezichtigen.

Het eerste wat opvalt bij deze expositie is de zorg die aan de uiterlijke vormgeving is gegeven. Van elke deelnemende kunstenaar hangt bij het werk een foto, daarnaast hangt een foto van een van de tentoongestelde werken, soms in wording, en daarbij een Curriculum Vitae. Er is voor alle bezoekers een fraai uitgevoerde catalogus, met foto's van de kunstwerken en een beschrijving van de achtergrond van deze expositie.

VARIETEIT

Doordat er zoveel verschillende personen exposeren, is de variëteit in de verschillende werken heel groot. Die variëteit betreft de wijze van werken, de kleuren, de vormen, de baktechnieken, maar niet de kwaliteit. Bijna al het werk dat op deze expositie te zien is, is van een hoge artistieke kwaliteit. De vormen gaan van strak abstract tot aan een kinderkopje dat uit een venster kijkt, de kleuren van effen geel of bruin gebakken klei tot felgroen en helderblauw, van niet via gedeeltelijk tot wel geglazuurd, de baktechnieken van open vuur tot een geavanceerde oven.

MAAN

Vormen en kleuren variëren niet alleen per kunstenaar, maar ook in hetzelfde werk van een kunstenaar, zoasl bijvoorbeeld in de vormen van Nelly Barbieri, of in de vredesboom van Candido Millan. Zelfs in materiaal: Wolfgang Vegas, Jeannette Manrique en Conselo Herrera zijn voorbeelden van kunstenaars die in hun keramiek gebruik maken van andere natuurmaterialen, en daardoor een tegenstelling aangeven tussen de strakke lijnen die met keramiek mogelijk zijn en de grillige vormen van bijvoorbeeld een tak. Clara Zabala echter laat haar spitse gladde vazen hun eigen verhaal vertellen, strak en eenvoudig, zonder afleiding. Feneir Perez laat zien dat je met klei ook een schilderij kunt maken: de maan schijnt over de aarde.

REDELIJK

De tentoonstelling van deze Venezolaanse kunstenaars is zeer de moeite waard. Het toont hoe zinvol het is een regelmatige uitwisseling te bewerkstelligen van kunstenaars naar en van bijvoorbeeld Venezuela. Deze expositie is alleen dit weekend te bezichtigen in Gallery 86, in de Bloksteeg in Punda. De prijzen variëren van 40 dollar tot 200 dollar en dat is voor dit werk zeer redelijk.

NEL CASIMIRI

Vissen en boten in het museum

HET AMERIKAANSE ECHTPAAR Dona Simons en John Vigo woont sinds vijf jaar op Curaçao. Gisteren werd hun eerste expositie van olieverfschilderijen geopend door Henri Vijber in het Curaçaosch Museum. Er hangen 23 schilderijen van Dona Simons en 5 schilderijen van John Vigo. Dona Simons heeft de schilderkunst tot haar beroep gemaakt, John Vigo is accountant. Voor hem is het schilderen een hobby. Zij hebben beide al eerder geëxposeerd in de Verenigde Staten, waar zij verschillende prijzen behaalden. Alle schilderijen die nu in het Museum te bezichtigen zijn, zijn gemaakt in het Caribisch gebied. Er is een schilderij van St.Vincent, een van Trinidad, een zeegezicht van Aruba, maar alle overige werken geven beelden van Curaçao.

SEAQUARIUM

De expositie van Simons bestaat uit landschappen, wat stadsgezichten, een zelfportret en een serie schilderijen van vissen en onderwaterleven. Deze laatste serie maakte zij in het Seaquarium. In die onderwaterbeelden heeft misschien het dikke glas van de aquaria haar parten gespeeld, maar je ziet de vissen door een diffuus licht. Er zijn geen lichtcontrasten. Af en toe wel de tegenstelling tussen fijnuitgewerkte beelden en vage vormen, maar het is daarbij niet duidelijk waarom hier wel en daar niet die fijne uitwerking. Dat verstoort de dieptewerking. De schilderijen geven een vlak beeld. Ook de landschappen bekijkt zij door die zelfde ruiten, er zit veel zand in de lucht, het is nergens helder. Ze zijn saai om naar te kijken.

Er zijn maar twee schilderijen die er wat uit springen. Het een is 'Delirium', een rond schilderij met papegaaien en planten: een prachtig borduurpatroon. En het tweede is een hoekje van een winkel in Otrabanda met riemen en schoenen in de etalage. Daar is wat meer gespeeld met kleuren, het geeft een mooi detail uit een stadsgezicht weer.

HANDELSKADE

John Vigo heeft zich laten inspireren door de schilderstijl van de twintiger jaren. De herhaling van constructies met slechts enkele kleuren die door hun licht en schaduwkanten een spel gaan vormen, is niet nieuw. De compositie is daarbij belangrijk en ook de verrassingen in het beeld. Beide elementen miste ik echter in 'Curaçao I' en 'Curaçao II'. Zijn 'Immigrationbuilding' brengt niets nieuws, en ook in zijn 'Zelfportret at the Handelskade' doen me aan Esscher denken, zonder diens meesterschap. Dit laatste schilderij laat Vigo zien, zittend aan een ronde tafel. Naast hem staat een rechthoekige tafel op een tegelvloer met daarop een aquarium met vissen. Daarachter in de diepte de Handelskade met het Penhagebouw. De vloer brokkelt af. Het schilderij zit vol symbolen die echter geen eenheid vormen.

Het laatste schilderij van Vigo is een beeld van 'Caracasbaai'. Strak van lijn, met sterke kleurvlakken, goed van opbouw en compositie. Een mooie prentbriefkaart. Misschien niet meer. Maar wel een *mooie* prentbriefkaart.

NEL CASIMIRI

Beving in Iran

TEHERAN - Het noordoosten van Iran is vrijdagavond getroffen door een aardbeving met een kracht van 5,5 op de schaal van Richter.

Dit heeft het Iraanse persbureau IRNA zaterdag gemeld. De beving vond plaats in de provincie Khorassan. Het epicentrum lag op ongeveer 650 kilometer ten noordoosten van Teheran. Over mogelijke slachtoffers of materiële schade was nog niets bekend, aldus het persbureau.

Motie van wantrouwen:

Pools kabinet blijft overeind

WARSCHAU - De Poolse regering heeft vrijdag met gemak een motie van wantrouwen overleefd.

De motie, die werd verworpen met 188 stemmen tegen, 54 voor en dertig onthoudingen, was ingediend door de Boerenpartij uit protest tegen het economisch beleid van de regering. De Boerenpartij eiste het aftreden van de vijf maanden oude regering van premier Jan Krysztof Bielecki omdat deze de Poolse economie laat wegglijden in chaos.

Hoewel de regering de eerste motie van wantrouwen die tegen haar werd ingediend zonder moeite overleefde.

Sony: winst maar toch bezorgdheid

: TOKYO - Het Japanse elektronica-concern Sony heeft in het eind maart afgelopen boekjaar weliswaar veertien procent meer winst geboekt, maar de leiding waarschuwt voor de uitkomsten over het lopende jaar.

Die kunnen onder druk komen te staan van de sterker wordende prijsconcurrentie op het gebied van televisietoestellen en videoapparatuur. De nettowinst steeg tot 116,93 miljard yen (Nf 1,64 miljard) en de omzet 26 procent tot het record van 3,62 biljoen yen (Nf 50'3 miljard).

Vervolg van pag. 1

drie leger-onderdelen van India. Er waren zeer strenge veiligheidsmaatregelen genomen. Twintig leger- en 25 politie-eenheden, alsmede speciale eenheden van de grenstroepen waren naar de hoofdstad gedirigeerd. Militairen hadden de crematieplaats van te voren onderzocht op mijnen en bommen.

EERDERE AANSLAG

In 1987 werd er op Rajiv Gandhi geschoten toen hij de crematieplaats bezocht waar zijn moeder Indira in 1984 werd gecremeerd. De schutter, een sikh, had toen twee dagen in een boom gezeten om hem op te wachten. Indira werd in 1984 door haar sikh-lijfwachten vermoord uit wraak voor de bestorming door het Indiase leger van de gouden tempel in Amritsar.

Ongeveer veertig staatsen regeringsvertegenwoordigers woonden de plechtigheid bij, onder wie de Amerikaanse vice-president Dan Quayle, de Pakistaanse premier Nawaz Sharif, zijn voorgangster Benazir Bhutto, de Duitse minister van Buitenlandse zaken, Hans-Dietrich Genscher, de Britse kroonprins Charles en minister van Buitenlandse zaken Hurd, PLO-leider Yasir Arafat, de Nederlandse minister Hans van Broek (Buitenlandse zaken) en kroonprins Willem Alexander.

MENSEN

■ *Miss Universe 1991 Lupita Jones van Mexico staat voor een gigantisch standbeeld voor de ingang van de Emerald Boeddha Tempel in Bankok. Miss Universe is inmiddels begonnen aan haar reis om de wereld waarvan zij als schoonste is uitgekozen. De Thaise hoofdstad doet zij voor vier dagen aan.*

WILLEMSTAD—De overheid zal Monique Ferrier voorlopig als vreemdeling erkennen en toelaten als honorair Consul van Frankrijk op St.Maarten, in afwachting van het exequatuur.

Maria Liberia-Peters heeft een telegram naar Ferrier gestuurd om haar hierover te berichten en te feliciteren.

Artsen accepteren te vaak hoge bloedsuikers

Huisartsen en specialisten laten vaak een suikerpatiënt nog een tijdje rondlopen met een te **hoge bloedsuikerwaarde** omdat het voor de patiënt een hoge drempel betekent om insuline te gaan spuiten. Zowel artsen als patiënten komen dan met excuses als "het is pijnlijk, te duur of kost te veel tijd". Maar een juiste suikerspiegel in het bloed is van essentieel belang, ook al wegens het voorkomen van complicaties.

Dat schrijft drs. B. Wolffenbuttel in zijn proefschrift waarop hij vrijdag promoveert aan de rijksuniversiteit Limburg.

Wolffenbuttel onderzocht patiënten met diabetes mellitus type 2, vroeger wel ouderdomssuikerziekte genoemd. Bij hen is de stofwisseling gestoord door onvoldoende aanmaak en slechte werking van het hormoon insuline dat door de alvleesklier wordt gemaakt. Diabetes kan harten vaatziekten veroorzaken maar ook de ogen, zenuwen en nieren aantasten.

Uit Wolffenbuttels onderzoek bleek dat de helft van de patiënten verhoogde bloeddruk heeft. Bijna de helft heeft hartklachten of een hartinfarct gehad en ruim een derde kent problemen met de bloedvoorziening van de benen. Bovendien is het cholesterolgehalte van het bloed vaak te hoog.

Goede en gezonde voeding is de basis van de behandeling. De meeste patiënten zijn te dik en moeten dus afvallen. De effecten van een dieet op de suikerstofwisseling zijn teleurstellend, stelt de promovendus. De meeste patiënten hebben namelijk grote moeite met afvallen. De patiënt zou dan eigenlijk insuline moeten gaan spuiten maar vindt dat eng. Goede voorlichting over spuiten is dus noodzakelijk, vindt Wolffenbuttel. Behandeling met insuline heeft meer effect dan tabletten. Bovendien is het toedienen steeds eenvoudiger geworden. Ook oudere patiënten krijgen het spuiten steeds meer en steeds sneller onder de knie.

In Tjechoslowakije moedermelk niet gezond

Het milieu in Tsjechoslowakije is zo vervuild met kankerveroorzakende chemicaliën dat het nodig kan zijn controle op **moedermelk** verplicht te stellen. Dit verklaarde de Tsjechoslowaakse minister van milieuzaken, Josef Vavrousek, woensdag.

Bij de introductie van een ontwerp voor een nieuwe wet op afval zei de minister dat routine-controle op moedermelk ingesteld moet worden om te zien of vrouwen borstvoeding mogen geven en hoe lang.

De vervuiling met PCB's (polychloorbifenyl), giftige chemische verbindingen die gebruikt worden in onder meer transformatoren en hydraulische systemen, is in sommige delen van het land zo groot dat hele kuddes vee afgemaakt moesten worden.

Kindermoordenaars meestal moeders

"In veel Europese landen lopen van alle leeftijdscategorieën kinderen beneden de een jaar de meeste kans om vermoord te worden. Dat blijkt uit cijfers van de wereldgezondheidsorganisatie. In de Verenigde Staten is dat niet het geval. Maar dat komt omdat we zoveel meer teenagers vermoorden".

De Amerikaanse criminoloog prof.dr. D. Maier-Katkin zegt het met een glimlach om zijn mond. Een handvol studenten in de forensische psychiatrie worden niet vrolijker van zijn gastcollege aan de Leidse universiteit. Het wordt integendeel steeds stiller in het zaaltje, waar Maier-Katkin een gruwelijke reeks praktijkvoorbeelden van **kindermoord** de revue laat passeren.

Het onderwerp van het horror-college is dan ook kindermoord. Een onderwerp waarin de criminoloog gespecialiseerd is. Op dit moment verblijft hij in Engeland, waar hij aan de universiteit van Londen onderzoek doet naar het verschijnsel.

Een van de problemen waar Maier-Katkin bij zijn onderzoeken is gestoten is het feit dat er in de criminologische literatuur, anders dan in de psychiatrische literatuur, betrekkelijk weinig over kindermoord is geschreven. Ook de statistische gegevens zijn volgens de Amerikaan betrekkelijk onbetrouwbaar.

"Kindermoord is in vergelijking met andere moorden tamelijk gemakkelijk te verdoezelen. Ik schat dat tussen de twee en de tien procent van wat te boek staat als wiegedood in werkelijkheid gevallen van kindermoord betreft".

"Begrijp me goed. Ik wens niet te suggereren dat je onmiddellijk argwanend moet worden als er zich een geval van wiegedood voordoet. Die ouders hebben al pijn genoeg".

Maier-Katkin komt op grond van zijn bevindingen tot de slotsom dat zeer jonge kinderen in de regel door hun eigen ouders worden vermoord, meestal door de moeder.

Wega di Number Kòrsou

8 1 3 9 6 10 7 4 2

0073
8347
1992

TELECURAÇAO

ZONDAG

16.00 Cena di Senor;
17.00 Sala di concierto;
18.00 Wega di number Korsou;
18.15 Di bishita;
19.00 Wiel di Suerte;
19.30 Elsa Klenchi;
20.00 Telenotisia;
20.30 7 dia;
21.00 Special progr.;
22.00 Kate & Allie;
22.30 Wrestling;
23.30 sluiting.
(wijzigingen voorbehouden)

Europa treft maatregelen tegen vechthonden

Ierland heeft dinsdag maatregelen getroffen tegen pitbull-terriers en andere **vechthonden**. Alle honden die gevaarlijk kunnen zijn, moeten worden gemuilkorfd en worden aangelijnd. In de Duitse deelstaat Hamburg zullen eigenaren en fokkers van vechthonden vanaf september een vergunning voor hun dieren nodig hebben, zo deelde het Hamburgse ministerie van volksgezondheid dinsdag mee.

De vergunning voor het houden van vechthonden in Hamburg komt overeen met de toestemming die voor bezit van wapens vereist is. Eigenaren moeten bovendien over een terrein beschikken dat groot genoeg en afdoende beschermd is. Voor illegaal vechthondebezit gaat een boete gelden van 10.000 Duitse mark (ruim 11.000 gulden). Vechthonden moeten tevens worden aangelijnd en sommige soorten moeten in openbare plaatsen een muilkorf dragen. In Hamburg zijn naar schatting 300 honden die onder deze maatregelen vallen. De invoer van pitbull-terriers is voortaan in de deelstaat verboden.

De Ierse minister milieu, Padraig Flynn, dinsdagavond opdracht een aantal rassen in o bare plaatsen moet wo gemuilkorfd en aange Volgens Flynn wordt een ledige lijst van de ho rassen vastgesteld waa de maatregel zal gelden. renartsen schatten dat land 2.000 pitbulls telt. I Ierse republiek worden dieren gebruikt voor ille hondengevechten.

De Britse regering dinsdag ook al maatreg tegen vechthonden. Lo kondigde met onmidde ingang een invoerverbo op honden die worden ge om te vechten. Premier Major zei dat men actie ondernemen gezien een r wrede aanvallen door beesten.

Amerikaanse pitbull riers en Japanse tosa's m sinds dinsdag middern Groot-Brittannie niet in. De regering-Major k woensdag met nadere m regelen. Een daarvan zijn het laten inslapen gevaarlijke honden.

Sinds voorjaar 1982 - toen in Nederland de eerste aidspatient werd geregistreerd - zijn zeven kinderen onder de dertien jaar en 24 mensen boven die leeftijd met het aidsvirus HIV besmet na een bloedtransfusie. Deze mensen, onder wie dertien vrouwen, hebben allemaal de ziekte gekregen. Dat blijkt uit een cijfermatig overzicht in het infectieziekten bulletin van de geneeskundige hoofdinspectie en het rijksinstituut voor volksgezondheid en milieuhygiene.

Op 31 maart 1991 waren 1.650 **patienten met aids geregistreerd.** Dat waren er 119 meer dan eind december 1990. Sinds 1982 zijn nu 110 vrouwen met aids bekend. Tot en met 1984 was slechts een op de 55 patienten een vrouw (4,6 procent). Vorig jaar waren dat er van de 386 nieuwe patienten al 32 (8,3 procent).

De stijging van het aantal vrouwen met aids doet zich met name voor onder intraveneuze druggebruikers. Heterosexueel contact blijkt een andere besmettingsbron te zijn (vooral met iemand uit een risicogroep). Overigens wordt niet bijgehouden veel aidspatienten inmid zijn overleden, maar ver delijk betreft dat onge de helft van de 1. mensen.

Het aandeel van vro is een van de meest o tieve manieren om een e tuele verschuiving van epidemie van homoseks mannen naar andere be kingsgroepen af te me Gevallen van aids onder h roseksuelen die geen dr gebruiken en geen an risicofactoren hebben en zijn besmet door andere h roseksuelen zonder risic toren zijn in Nederland zaam, melden de auteurs.

Tot nu toe zijn ze kinderen onder de der jaar het slachtoffer ge rden van de ziekte. Ze van hen zijn besmet via moeder. Van de 1.650 spatienten tot nu toe is grootste groep (478 men tussen de 40 en 49 j Zestig jaar of ouder zijn patienten. Ruim 1.300 spatienten zijn manneli homo- of biseksuelen en spuiten drugs. Bij 97 is besmetting opgetreden heteroseksueel contact.

AMIGOE Fax: 674524 Tel: 672000

UITGEVERIJ AMIGOE N.V.
Scherpenheuvel z/n of P.O.B. 577
Curaçao N.A.
Giro 440.000
Bankrek. nr.: 11-07-313
Algemene Bank N.V.
Bankrek. nr.: 874.825.10
Maduro & Curiel's Bank N.V.

CURAÇAO
Centrale (alle afdelingen) 672000

Directie:
Ingrid de Maayer-Hollander
Leeward News Holding

Hoofdredactie:
Peter Dicker (Hoofdredacteur)
A. van Leeuwen(adjunct-hoofdredactrice)
N. Hendrikse (eindredacteur ÑAPA)

Overige leden Redactie:
Toon van Dongen, Jacoline Steegstra, Bob Harms, Sheila Rhodes (secretaresse), Chris van Grol (sportmedewerker), Solange Isselt (opmaak) en Ken Wong (fotograaf)

ADVERTENTIE-AFDELING
Acquisitie:
Viola Bernardus en Janny Naaldijk
Aanname advertenties:
Maandag t/m vrijdag van 07.30-15.30 uur
Alle advertenties voor de komende dag moeten 1 dag van tevoren vóór 15.30 binnen zijn.

ZOEKERTJES verschijnen op dindag en vrijdag en kunnen iedere dag tussen 07.30-15.30 uur worden opgegeven, behalve op zaterdag.

Alleen zoekertjes die op maandag en donderdag vóór twaalf uur binnen zijn, kunnen de dag daarop (dus dinsdag en vrijdag) verschijnen.

UITGEVERIJ AMIGOE ARUBA
Caya G.F. Betico Croes 110
Tel: 24333 (drie lijnen)
Faxnummer: 22368

Eindredacteur/Directeur
Jos van der Schoot
Redactie: Ramiro Tromp, Anna Tromp- Van der Schoot, Djisbie Franken (fotograaf)
Advertentie-afdeling: Etleen Clemencia-Landsmark

BONAIRE
Correspondent:
Hubert Linkels, Kaya Gobernador N. Debrot 154 tel: 8627

SINT MAARTEN
Correspondent:
Eddie Williams, P.O Box 366, tel: 22580 / 22764
Faxnummer: 25868

Abonnementen en advertenties:
The Chronicle, Grounddove Road, Pointe Blanche, tel: 23919.

ST. EUSTATIUS:
Vertegenwoordigster / Correspondente:
Mevrouw Peggy van de Horde, Whitewallweg 1

AMSTERDAM
correspondent:
Mike Willemse
Telefoon & Fax: 020-6137251

HILVERSUM
correspondenten:
B. Jos de Roo en Victor Hafkamp: Radio Nederland Wereldomroep (tel: 035-724300)

Persagentschappen: ANP en AP
Samenwerkingsovereenkomst met The Miami Herald, De Haagsche Courant, De Brabantse Pers

DRUKKERIJ: Rotaprint N.V.

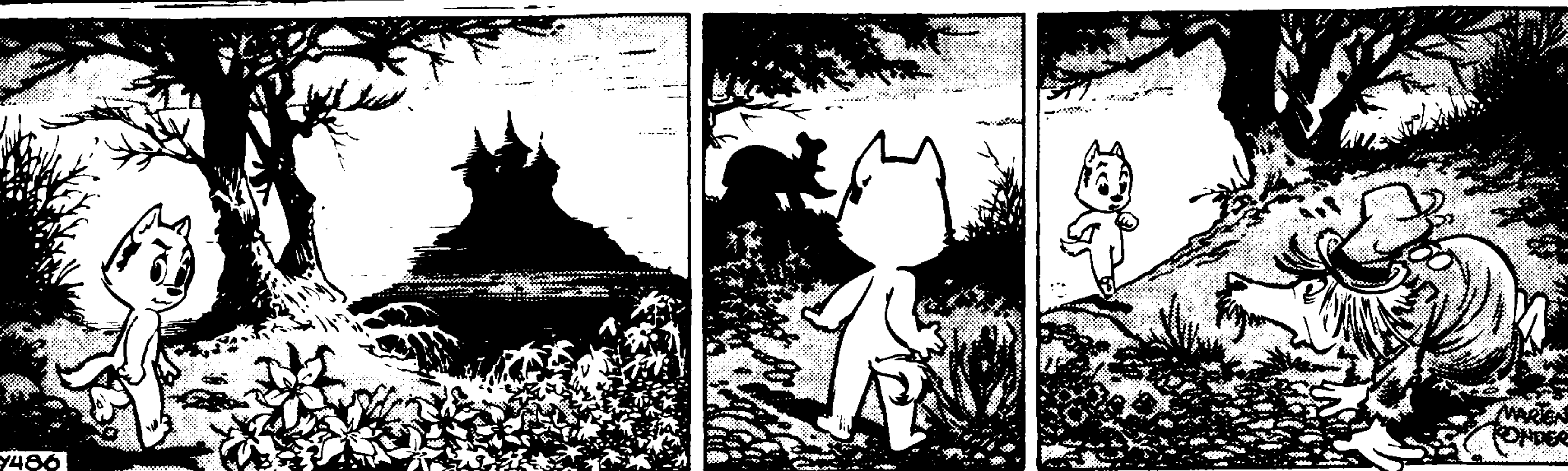
DISTRIBUTIE (abonnementen):
Curaçao: Districo N.V. Tel: 370503, 370504 en 370304

Voor klachten gelieve deze nummers op te bellen. Het abonnementsgeld kan ook betaald worden via Giro rek. nr: 208.000, Maduro Bank rek. nr: 286.330.08 en ABN rek. nr: 11.15.626
Aruba: Caya G.F. Betico Croes 110, tel: 24333
Bonaire (abonnementen en incasso): E.A. van der Ree, Kaya Lisboa 9.

Losse nummers 60 cent:
Abonnementsprijs op alle eilanden van de Nederlandse Antillen **vijftien gulden per maand**

Buiten Antillen (Nederland):
NAf. 80,15 per maand (luchtpost) of NAf. 24,-- per maand (zeepost); jaarlijks vooruit te betalen

Heer Bommel en de Loodhervormer door Marten Toonder

7486 Toen Tom Poes naar huis ging begon de avond al te vallen, en de zon ging rood onder achter Bommelstein. 'Argus had gelijk,' dacht hij. 'Als iedereen goud maakt wordt het natuurlijk waardeloos - en dan gaat de lol er vanzelf af. Maar ik vraag me af, of heer Bommel wel een goed recept gekregen heeft, want tot nu toe is er nog niemand, die echt goud heeft gemaakt. Iedereen is met lood bezig, en nuttig werk wordt er niet meer gedaan; dat moet voor de stad wel slecht aflopen. Zou die goudmaker Ommenom de zaak voor de gek hebben gehouden? We weten tenslotte niets van hem dan dat hij veel goudklompjes op zak had...'

Op dat moment werd zijn aandacht getrokken door een gedaante die boven op een heuvel zwart tegen het avondrood afstak. Er was iets bekends aan de gebogen figuur met de onverzorgde haardracht en het vervallen hoofddeksel, en na een korte aarzeling liep Tom Poes naar hem toe. 'Net wat ik dacht!' riep hij toen hij dichter kwam. 'Je bent Roerik Ommenom, de alchemist! Waarom ben je teruggekomen? Wat doe je hier? Zoek je soms iets?'

De voortkruipende goudmaker keek op en knikte schuw. 'Ja,' zei hij. 'Ik ben teruggekomen om iets te zoeken, dat ik verloren heb op die noodlottige avond toen het volk tierend te hoop liep om mij onheus te bejegenen. Het is iets, dat ik slecht missen kan.'

HENRY ® By Dick Hodgins

HENRY'S INVITED ME TO HIS HOUSE FOR...
...A CANDLELIGHT SUPPER!
HOW ROMANTIC!
HOW CHEAP!

BONER'S ARK ® By Addison & Frank Johnson

I'M IN GREAT SHAPE, BONER! GO AHEAD. GIVE ME A SHOT IN THE STOMACH!
NO, I'D RATHER NOT!
HEY, HYENA, GIVE ME A SHOT IN THE STOMACH!
I THOUGHT HE'D NEVER ASK!

BEETLE BAILEY ® By Mort Walker

WHAT DID YOU THINK OF DINNER TONIGHT, OTTO?
I WISH YOU'D FIND A BETTER WAY TO EXPRESS YOURSELF!

REDEYE ® By Bill Yates & Mel Casson

I TOOK YOUR ADVICE AND QUIT SMOKING
GREAT! ARE YOU HAVING ANY WITHDRAWAL FEELINGS?
...OTHER THAN THE USUAL IRRITABILITY?

Stockmarkets - NEWS

NEW YORK	PREV.	24-05	FRANKFURT	PREV.	24-05	AMSTERDAM	PREV	24-05
DOW JONES	2900	2913	DAX INDEX	1652	1671	CBS GEN.INDEX	94.00	93.80
BRANDS	39.50	40.63	ASKO	778.20	790.00	ABN-AMRO	38.20	38.40
EXP.	23.25	23.75	BASF	255.20	255.10	AEGON	119.10	119.20
EUSER B	50.88	50.75	BMW	563.00	563.00	AHOLD	79.00	79.60
	35.38	36.00	COMMERZBANK	270.00	276.10	AMEV	56.90	56.80
OEN	38.00	37.88	DAIMLER BENZ	717.50	722.50	AKZO	108.60	107.80
PBELL S	80.13	80.38	DEUTSCHE BANK	678.00	666.90	BOLS	207.00	207.40
SLER	12.50	13.00	HOECHST	266.70	267.80	BUHR.TET.	53.40	73.70
ICORP	15.50	15.88	KAUFHOF	489.00	489.00	DAF	24.80	24.60
A COLA	55.00	55.88	MAN	380.00	385.30	DSM	110.00	110.10
ITAL	63.00	63.75	PREUSSAG	355.70	358.50	ELSEVIER	86.30	85.90
ONT	43.00	43.13	SIEMENS	621.40	628.00	FOKKER	33.30	32.80
T.KODAK	40.63	41.00	VW	379.30	387.00	GIST BROC.	34.80	34.50
ON	58.75	58.63				HAGEMEYER	119.00	118.50
D	32.75	33.38				HEINEKEN	152.80	153.30
.ELECT.	72.25	73.00	LONDON			HOOGOVENS	58.90	59.50
.MOTORS	38.63	39.25				ING	51.70	51.60
	37.75	37.75	FT-100 INDEX	2482	2471	KLM	27.10	26.50
STAKE	13.88	14.00				KNP	50.80	50.50
	104.63	105.00	ARGYLL	2.96	2.96	NEDLLOYD	54.70	54.50
LLOGG	95.50	96.75	BARCLAYS BANK	4.30	4.30	PHILIPS	31.60	31.40
DONALDS	33.88	33.75	BASS	9.70	9.72	ROBECO	99.60	98.70
CK	121.13	120.88	BRITISH STEEL	1.27	1.26	ROLINCO	98.50	97.50
S.MNG	87.50	87.88	BRITISH TEL	3.83	3.77	RORENTO	66.30	66.10
IL CORP	65.25	64.88	BTR	3.87	3.87	RODAMCO	55.70	55.60
	103.25	103.75	CADBURY	3.67	3.62	ROYAL DUTCH	157.20	155.60
ZER	58.75	58.38	CABLE & WIRE	5.10	5.01	UNILEVER	157.20	157.50
RRIS	67.50	67.88	GRAND MET	7.75	7.79	VMF STORK	46.90	46.50
KER	57.38	57.63	MARKS & SPENCER	2.51	2.48	VOC	40.70	40.70
RS	38.75	38.50	REDLAND	5.67	5.55	VNU	87.00	85.20
JOHN	43.13	43.00	TATE & LYLE	3.60	3.57	WESSANEN	77.50	76.70
MAR	25.13	25.13						
NORTH	30.00	30.00						
			TOKYO					
	356.80	356.40				TORONTO		
			NIKKEI DOW IND.	25643	25529			
VER	4.02	4.29				TSE 300	3446,0	3456,0
			BRIDGESTONE	1060	1070			
OIL	21.00	21.11	CANON	1490	1490	ALCAN	19.38	19.63
			DAI ICHI KANGYO	2480	2480	BELL	42.63	42.25
/Yen	137.65	138.10	DAIWA SEC.	1300	1320	BANK OF NS	16.75	16.50
			HITACHI	1140	1130	CAN.PAC.	19.00	19.00
/DMARK	1.71	1.71	HONDA MOT.	1310	1310	IMASCO	29.50	29.88
			JAPAN AIRLINES	1130	1110	LAIDLAW	12.38	13.00
/US$	1.73	1.73	NEC	1470	1460	MOORE	30.00	30.38
/NLG			NOMURA SEC.	2160	2120	NORANDA	18.63	18.75
/US$	1.94	1.92	NIPPON STEEL	473	467	PLACER DOME	14.25	14.00
/US$	119.95	120.50	MAZDA	609	600	POWER CORP.	16.88	17.00
	86.88	86.99	SONY	5960	6080	ROYAL BANK	25.63	25.63

HET WEER

WEERSVERWACHTING geldig tot morgenmiddag 12:00 uur:
Vanmiddag en vanavond, licht tot half bewolkt en droog, in de komende nacht en morgenochtend mogelijk tijdelijk zwaar bewolkt met kans op een plaatselijke bui. Matige tot vrij krachtige, overdag af en toe krachtige oostelijke wind (tussen 12 en 28 knopen).
WEEROVERZICHT:
Een zwakke storing in de hogere luchtlagen die zich vanavond boven het noord-oostelijk Caribisch gebied bevond, zal zich naar verwachting geleidelijk aan uitbreiden in zuid-westelijke richting. Als gevolg hiervan kan in de komende 24 uur tijdelijk meer bewolking voorkomen waaruit plaatselijk enige neerslag kan vallen.

OVERZICHT WEERSGESTELDHEID

Vanmorgen 08.00 A.T.		Afgelopen 24 uur		
Station	Het weer	Max	Min	Neerslag mm
Aruba	licht bewolkt	32	27	0.0
Bonaire	licht bewolkt	33	27	sp
Curaçao	licht bewolkt	31	27	0.1
St Eustatius	geheel bewolkt	31	26	1,0
St. Maarten	zwaar bewolkt	32	27	0.0
Amsterdam	zwaar bewolkt	15	05	sp
Bogota	laaghangende mist	18	07	0.4
Boston	zwaar bewolkt	32	22	sp
Chicago	nevel	29	19	19.3
Detroit	nevel	29	20	1.1
Kingston	neerslag op afstand	32	25	0.0
Miami	zwaar bewolkt	31	26	0.3
New York	zwaar bewolkt	29	19	0.0.
Paramaribo	zwaar bewolkt	31	--	2.0

VAKATURE

Ter ondersteuning van het reorganisatieproces van de

STICHTING TER BEVORDERING VAN HET SCHRIFTELIJK ONDERWIJS

roept het nieuwe bestuur kandidaten op ter vervulling van de funktie van

DIREKTEUR M/V

Die verantwoordelijkheid zal zijn voor:
- de uitvoering van de stichtingsbeleid konform de gegeven richtlijnen
- de studentenwerving in het algemeen
- de samenstelling, bestelling en verstrekking van kursuspakketten
- de inning van les- -en examengelden
- het administreren van de bedrijfsvoering
- de planning, werkverdeling en -omstandigheden alsook het personeelsbeleid (2 medewerkers)
- de uitvoering en bewaking van kontrakten en het onderhouden van kontakten met plaatselijke en buitenlandse instituten voor (schriftelijk) onderwijs.

Wij denken aan een **dynamische persoonlijkheid** die op het H.B.O.-nivo kan funktioneren en verder aan de volgende kriteria voldoet:
- ruime ervaring en inzicht in onderwijskundige zaken
- kommerciële en bedrijfs-ekonomische aanleg en interesse
- uitstekende kommunikatieve vaardigheden
- zich vlot kunnen uitdrukken in het Papiamentu, Nederlands en Engels (mondeling én schriftelijk)

Salaris en verdere arbeidsvoorwaarden zullen afhankelijk van opleiding en ervaring in overleg worden bepaald.
Een psychologische test kan deel uitmaken voor de selektie-procedure.
Gegadigden voor deze funktie dienen hun schriftelijke sollicitatie vergezeld van een uitgebreide curriculum vitae binnen 14 dagen richten aan ons bestuur, P.O. Box 737.

MEDISCHE DIENSTEN

ARTSEN

NACHTDIENST ARTSEN
Patiënten van de artsen van Bandabao (3e district) kunnen in spoedgevallen telefoon 641658 bellen en dan het antwoordapparaat afluisteren. De patiënten van de andere medische districten kunnen voor spoedgevallen de artsenpraktijk van hun eigen huisarts bellen; het antwoordapparaat zal dan mededelen wie de dienstdoende arts is.

KINDERARTS
(particuliere patiënten)
voor de dienstdoende arts belt U tel.: 624900/625100.

WIJKVERPLEGING

WIT GELE KRUIS
voor wijkverpleging 'Prinses Margriet': consultatiebureaus te Sta Maria: tel.: 682344, 682412 en 682947; Montagne Abao: tel.: 673711 en Kaya Fensu (Koraal Specht): tel.: 618577; hoofdkantoor te Sta Maria 17, kantooruren van 07.00-12.30/13.00-17.00 uur. Na 17.00 uur bereikbaar: zuster R. van Velthoven, tel.: 76728.

NEUTRALE WIJKVERPLEGING
kantoor Gosieweg 15, tel.: 692231/ 692232; geopend van 07.00-17.00 uur; de wacht heeft zuster Caupain, tel.: 688614; pageboy 027-053 b.g.g. 691838.
kantoor Bandabao, Groot Sta Martha 141, tel.: 642555; geopend van 14.00-17.00 uur; de wacht heeft zuster Caupain, tel.: 688614.

KRAAMKLINIEK RIO CANARIO
Schottegatweg Noord 43, tel.: 44510, 691343, 691683 en 691838; voor informatie over prenatale zorg en zorg gedurende en na de bevalling.
Consultatiebureau zuigelingen: iedere donderdagmiddag van 13.30-16.00 uur.
Consultatiebureau peuters: iedere dinsdagmiddag van 12.30-14.45 uur.

STICHTING WIJKVERPLEGING BANDABAO
Fontein 35, tel.: 648077/648387; open van maandag t/m vrijdag van 07.00-17.00 uur; na 17.00 uur bereikbaar: zuster Leito, tel.: 641217.
Consultatiebureau: iedere dinsdag van 09.00-11.00/18.00-20.00 uur.

STICHTING VAN HET WITE GELE KRUIS VOOR GEZINSVERZORGING 'KWIDO PA FAMIA'
Sta Maria 17, tel.: 680222; spreekuren maandag, woensdag en vrijdag van 08.00-10.00 uur; dinsdag en donderdag van 14.00-16.00 uur.

GENEESK.DIENST

STADS- EN 2DE DISTRICT OOST
25 mei 1991 vanaf 08.00 uur tot 27 mei 1991 om 07.00 uur:
Dokter Braakman, Spreekkamer Montagne Abao,tel.: 673355; spreekuren: 11.00-12.00/ 17.00-18.00 uur; spoedgevallen: tel.: 671313 b.g.g. 689337/689266.
(dit geldt voor patiënten van de volgende artsen: Wilsoe, Da Costa Gomez, Nassy-Tseng, Nassy, Tseng, Winklaar, Braakman, Doran en Guerrero-Bakmeyer, Ayubi.

STADS- EN 2DE DISTRICT WEST
24 mei 1991 vanaf 17.00 uur tot 27 mei 1991 om 07.00 uur:
Dokter Tjon-A-Yong, Spreekkamer: Muizenberg, tel.: 692349; spreekuren: 11.00-12.00/17.00-18.00 uur; spoedgevallen: tel.: 77429 b.g.g. 689266/689337.
(dit geldt voor patiënten van de volgende artsen: Swart, Goilo-Henry, Roose, Braakman-Bonder, Gerstenbluth, Davelaar, Elhage, Pablo, Heerenveen, Nivillac en Rosales-Concession)

DERDE DISTRICT BANDABAO
24 mei 1991 vanaf 17.00 uur tot 27 mei 1991 om 07.00 uur.
Dokter Middelhof, Spreekkamer Tera Corra, tel.: 648700; spreekuren: 10.00-11.00/17.00-18.00 uur; spoedgevallen: tel.: 371227687004 b.g.g. 689266/689337.
(dit geldt voor patiënten van de volgende artsen: Schellens, Sommer, Lucacius, Spong en Tweed).

■ Patiënten van hier niet genoemde artsen wordt aangeraden in spoedgevallen de eigen arts te bellen en te informeren wie voor deze de dienst waarneemt. Het verdient te allen tijde aanbeveling een huisarts te kiezen die in avonden en weekeinden bereikbaarheid geregeld heeft. Vraag er naar bij uw eerstvolgend bezoek!

APOTHEKEN

WEEKEINDE-DIENST
25 mei:Otrobanda
Goede Hoop, Jan Noorduynweg 15, tel.: 682857.
Punda
Vredenberg, Socratesstraat 3, tel.: 613300/ 54492.
26 mei:Otrobanda
Piscadera, Jan Noorduynweg z/n, tel.: 685022/685023.
Punda
Sta Rosa. Sta Rosaweg 56, tel.: 77679/ 77650.

VERLOF BEGRAFENIS

(van10.00-14.00ur)
25 mei: H.R. Andrade, Vesuviusstraat 19.
26 mei: A. Michel, Dr. M.L. Kingblvd. 42.
* * * * * * * *

KERKDIENSTEN

KLOOSTER ALVERNA (Gouv. van Lansbergeweg): zon.: 10.00 uur hoogmis (Ned) en 16.00 uur Papiamentu.
BARBER (H. Joseph): zat.: 19.00 uur; zon.: 06.00 en 09.00 uur.
BRIEVENGAT: zat.: 18.30 uur; zon.: 10.00 en 18.00 uur.
BUENA VISTA (Birgen Milagrosa): zat.: 18.30 uur; zon.: 09.00 en 11.30 uur.
CHARO (O.L. Vrouw van Coromoto): zat.: 19.00 uur; zon.: 08.00, 11.00, 17.00 (Spaans) en 19.00 uur.
GROOT KWARTIER (O.L. Vrouw van Berg Carmel): zat.: 19.30 uur; zon.: 09.00 (Ned) en 18.00 uur.
JANDORET (O.L. Vrouw van Goede Raad): zon.: 10.00 en 19.00 uur.
HULPKERK BOCA SAMI: zat.: 18.00 uur; zon.: 08.00 uur.
HULPKERK LAGOEN (H. Johannes); zon.: 10.00 uur.
JANWE (H. Hart van Jesus): zat.: 19.00 uur; zon.: 08.30, 12.00 en 19.00 uur (Ned).
KORAAL SPECHT (Goede Herder): zat.: 19.00 uur; zon.: 11.00 en 18.00 uur.
MONTAÑA (H. Dominicus): zon.: 05.15, 08.30 en 19.00 uur.
OTROBANDA:
Santa Ana: zon.: 08.00 en 19.00 uur.
Santa Famia: zon.: 06.00, 09.00, 11.00 (Engels) en 19.00 uur.
PIETERMAAI (kathedraal): zat.: 19.00 uur; zon.: 06.00, 09.00 en 19.00 uur.
SANTA MARIA: zat.: 18.30 uur; zon.: 07.00, 09.00 en 18.30 uur.
SANTA ROSA: zat.: 18.30 uur; zon.: 07.30. 09.00 en 18.30 uur.
SAN WILLIBRORDO: zat.: 19.00 uur; zon.: 10.00 uur.
SERU GRANDI (Fuik): zon.: 17.00 uur.
SOTO; zat.: 19.00 uur; zon.: 09.00 uur.
STEENRIJK (O.L. Vrouw van Altagracia): zat.: 07.00 en 19.00 uur; zon.: 08.00, 10.00 (charismatica) en 18.00 uur.
SUFFISANT (O.L. Vrouw van Fatima): zat.: 18.00 uur; zon.: 09.00 en 18.00 uur.
TERA CORA: ZON.: 18.00 UUR.
WESTPUNT (H. Petrus): zat.: 19.00 uur; zon.: 08.30 uur.
WISHI (H. Teresita): zat.: 19.00 uur; zon.: 06.00 en 18.00 uur.
ZUID BONAM (H. Judas Thadeus): zat.: 18.30 uur; zon.: 08.30 en 17.30 uur.

GEREFORMEERDE KERK

Arowakenweg
08.30 uur dienst;
16.30 uur dienst.
Seru Fortuna
10.00 uur dienst.
Buena Vista
08.30 uur dienst;
19.00 uur samenkomst.
Santa Rosa
10.00 dienst;
19.00 smenkomst.
Tera Kora
19.00 Samenkomst

VERENIGDE PROT. GEMEENTE VAN CURAÇAO

Ebenezer Church
(Oranjestraat 111)
09.30 uur ds O.G. Haasnoot.
Tamarijn
(Mahaaiweg/hoek Jasmijnweg)
09.30 uur ds H. B. v.d. Steen.
Emmakerk
(Rio Canario)
09.30 uur ds G.J. Schüssler.

NOACH-KAPEL

zaterdagavond
19.00 uur kerkdienst (Ned.) - Marinebasis Parera.
* * * * * * * * * * * * * * * *

DIVERSEN

HEEFT U hulp nodig bel SOS-lijn 127.

LUCHTPOSTSLUITING
(Postkantoor Groot Kwartier)
Nederland: voor gewone stukken: maandag, dinsdag, donderdag en vrijdag om 11.30 uur; woensdag om 10.15 uur. Voor aangetekende stukken één uur van tevoren.
Suriname: voor gewone stukken: dinsdag en vrijdag om 17.30 uur en zaterdag om 10.45 en 17.00 uur.
De Verenigde Staten en Europa **(op zaterdag)**: voor aangetekende en gewone poststukken om 14.45 en 15.45 uur.
Het zegelloket is **op zaterdag** van 07.00-15.00 uur open.

THORAX CENTRUM
(Jan Noorduynweg naast UNA, tel.: 685544): openingstijden van maandag t/m vrijdag van 08.00-17.00 uur; op zon- en feestdagen alsmede op werkdagen na 17.00 uur voor spoedgevallen tel.: 685917.
* * * * * * * * * * * * * * * *

Dollar gaat verder omlaag
Wall Street positief

NEW YORK - De effectenbeurs van New York is vrijdag in een relatief opgewekte stemming aan een lang weekeinde begonnen. Maandag blijven de poorten op Wall Street gesloten in verband met Memorial day.
De Dow Jones-index van dertig industriële fondsen sloot 13,88 punten hoger op 2913,92. De omzet bleef met 123 miljoen aandelen uiterst bescheiden. Donderdag beliep de omzet 170 miljoen aandelen. In totaal sloten er van de 2007 verhandelde fondsen 943 de dag hoger af terwijl 550 fondsen met een verlies de vloer verlieten.

De koers van de Amerikaanse dollar is vrijdag verder gedaald. De munteenheid noteerde tegen het slot van de handel in New York Nf 1,9195 na een slot van Nf 1,9235 eerder op de dag in Amsterdam. In New York sloot de munteenheid donderdag op Nf 1,9295.

UITNODIGING

In het kader van de De La Try Ellis Lezingencyclus presenteert DEFENSA AMBIENTAL in samenwerking met de Universiteit van de Nederlandse Antillen op woensdag 29 mei 1991 een lezing gehouden door:

Drs. Ademar Rog

met als titel:

GEVAARLIJKE STOFFEN

— Welke wettelijke regelingen bestaan er voor gevaarlijke stoffen?
— Kan het gemis aan wettelijke regels voldoende met voorlichting worden gecompenseerd?
— Hoe dient de voorlichting over gevaarlijke stoffen voor de verschillende belangengroepen te worden gebracht?

Plaats	:	**Aula-UNA**
Datum	:	**29 mei 1991**
Tijdstip	:	**20:00 uur**
Toegang	:	**vrij**
Voertaal	:	**Nederlands**
Discussie	:	**Papiamentu, Nederlands.**

Dr. Valdemar Marcha
Rector-Magnificus UNA.

UNA
Universidat Nashonal di Antia

Van vier Palestijnen naar Libanon
V-raad betreurt deportatie Israël

NEW YORK - De Veiligheidsraad van de Verenigde Naties heeft vrijdag een resolutie aangenomen waarin de deportatie door Israel van vier Palestijnen uit de door Israel bezette gebieden wordt betreurd.
De Verenigde Staten steunden de resolutie, die ook door alle andere leden van de Veiligheidsraad werd aanvaard. In de resolutie wordt Israel gevraagd "de onmiddellijke terugkeer en de veiligheid van de vier Palestijnen te verzekeren". Het viertal, dat woonde in de Gazastrook, werd op 18 mei naar Libanon gedeporteerd op beschuldiging van het stichten van onrust onder Palestijnen.

De resolutie verklaart de deportaties in strijd met de vierde conventie van Geneve die handelt over de behandeling van burgers in oorlogstijd. Daarnaast worden de deportaties schadelijk genoemd voor de vredesprogingen in het Midden-Oosten. Sinds het begin van de Palestijnse opstand (december 1987) in de door Israel bezette gebieden hebben de Israelische autoriteiten 70 Palestijnen het land uitgezet. De resolutie van vrijdag is de zesde die de Veiligheidsraad sinds 1987 heeft aangenomen waarin de deportatie van Palestijnen wordt afgewezen.

* * * * *

HONKBAL / BALTIMORE -Frank Robinson is als manager van de Amerikaanse honkbalclub Baltimore Orioles ontslagen. Hij is vervangen door de coach van het eerste honk Johnny Oates. Robinson, een in de Hall of Fame vereeuwigde buitenvelder, kreeg een bestuursfunctie aangeboden. Hij is de derde manager die in drie dagen bij een club uit de Major League het veld moet ruimen. Don Zimmer (Chicago Cubs) en John Wathan (Kansas City Royals) gingen hem voor.

Smits krijgt plakkaat

■WILLEMSTAD— *Chucho Smits, minister van handel, industrie en werkgelegenheid, heeft afgelopen donderdag voor de steun aan Vincentius Harmony een plakaat van verdienste ontvangen. Eind juni viert Vincentius haar 50-jarig bestaan. Op de foto links Anzola en rechts Chucho Smits.*

STUTTGART - In het proces tegen Susanne Albrecht, voormalig lid van de Duitse terroristische Rote Armee Fraktion (RAF) heeft de openbare aanklager donderdag twaalf jaar gevangenisstraf geëist wegens een poging tot gijzeling met dodelijke afloop en verscheidene pogingen tot moord.
Albrecht, die vele jaren als terroriste gezocht werd, was in 1977 medeplichtig bij de mislukte poging de bankier Jurgen Ponto te gijzelen. De actie eindigde met de moord op Ponto. Verder was zij betrokken bij de voorbereiding van een bomaanslag in 1979 op Alexander Haig..

Stroomonderbreking

Veel werkzaamheden kunnen wij voor u uitvoeren zonder u te storen, doch dit maal moeten wij de stroomvoorziening onderbreken op:

* Zondag 26 mei 1991
vanaf 9.00 a.m. tot 16.00 p.m.
* Gedeelte Handelskade (vanaf Sommeldijkstraat tot Douane-kantoor), Amstelstraat, Nassaustraat, gedeelte Heerenstraat (vanaf Sommeldijkstraat tot De Ruyterkade), gedeelte Keukenstraat (vanaf Madurostraat tot Kuiperstraat), Djodjo Correjaplein, gedeelte Sommeldijkstraat (omgeving Ritz).

AAN ALLE MEDISCHE SPECIALISTEN EN WERKNEMERS VAN DE LANDSOVERHEID

Bij de invoering van de garantiekaart voor werknemers in dienst van de Rechtspersoon de Nederlandse Antillen (landswerknemers) is gesteld dat voor specialistische medische behandeling de patiënt door zijn/haar huisarts dient te worden verwezen.

Bij de invoering van deze maatregel is geen rekening gehouden met patiënten die reeds in behandeling waren bij een specialist.
Teneinde deze patiënten niet te benadelen zal een overgangsperiode in acht worden genomen en zal deze regeling met ingang van 1 augustus 1991 wordt ingevoerd.

Van de maatregel voor het hebben van een verwijsbrief voor specialistische medische behandeling is uitgesloten de behandeling door een oogarts en kinderarts.

De direkteur van het
Departement van Financiën a.i.,

Doden door chloorgas

MEXICO-STAD - Vijf doden en meer dan zeshonderd gewonden vielen er dinsdag in Mexico-stad in betreuren na het vrijkomen van chloorgas. Dat is woensdag bekendgemaakt door de autoriteiten in de Mexicaanse hoofdstad.
Het gas kwam vrij uit een cylinder die van een vrachtwagen viel. Honderden mensen moesten met ademhalingsproblemen, enorme hoestbuien en braakneigingen in allerijl naar het ziekenhuis worden vervoerd voor een spoedbehandeling. Voor vijf personen, onder wie twee zwangere vrouwen, kwam de hulp te laat; 45 personen werden in kritieke toestand in het ziekenhuis opgenomen.

ÑAPA

AMIGOE

ZATERDAG 25 MEI 1991

Weekend Bijlage

= door Jos de Roo =

OP SINT MAARTEN komt een natuurpark dat bestaat uit heuveltoppen en twee plantages. Dit is mogelijk geworden doordat Stinapa St. Maarten overeenstemming heeft bereikt met de particulieren van wie de grond is. De Nederlandse regering heeft financiering toegezegd, op voorwaarde dat een groot deel van de aangeworven grond wordt gebruikt voor volkswoningbouw. Toch is François van der Hoeven, voorzitter van Stinapa St. Maarten, blij met het bereikte resultaat. Dat driekwart van de aangeworven plantages zal worden volgebouwd met huizen, noemt hij een concessie die een 'reuzewinst' is.

Volgens François van der Hoeven zal er op St. Maarten meer moeten gebeuren dan het stichten van een natuurpark om de nog resterende natuur te bewaren. De grootste milieuproblemen zijn de verwerking van het huisvuil, de erosie door de bouwactiviteiten en de ongecontroleerde beerputten, die overstromen. Kinderen spelen in de smurrie die tegen je aanspat als je in de auto je arm buiten het raam hebt. François van der Hoeven is een natuurbeschermer die van nature een optimist is.

FRANçOIS V.D.HOEVEN
...hoopvol...

FRANÇOIS VAN DER HOEVEN: 'GRAAG SAMENWERKEN MET FRANSE KANT'

Wens van Stinapa gaat in vervulling:

St.Maarten krijgt natuurpark met heuvels en plantages

François van der Hoeven denkt niet dat de aantasting van de natuur zover zal gaan dat de verrukkelijke baaitjes zullen verdwijnen. 'Maar je zal dan bijna altijd bij een hotel zitten. De palmen zullen er meestal ook geplant zijn door het hotel. Je zal niet ongestoord op het strand kunnen rondscharrelen, want de strandstoelen van het hotel staan op het strand, er liggen waterscooters, windsurfplanken en noem maar op. We hebben aan Nederlands-Antilliaanse kant gelukkig nog een zeer klein aantal stranden, drie in totaal, waar niet direct een hotel aan staat.

Het is erg noodzakelijk dat die stranden vrij blijven, maar bij alle drie staan al hotelprojecten op stapel. Het is extreem moeilijk die hotelprojecten te stoppen. Een goed voorbeeld is Little Bay waar een Venezolaanse maatschappij een groot hotel wilde bouwen. Nu hebben we dat gelukkig met de stichting nationale parken voorlopig kunnen tegenhouden. Het strandje bij Little Bay sluit een pond af en die pond wilden ze ook dichtgooien, waar ze toestemming voor nodig hadden van het gouvernement. Toen wij erachter kwamen dat die plannen bestonden, hebben wij een vrij goed gefundeerd rapport gemaakt en dat hebben we opgestuurd naar het bestuurscollege en in de krant gezet. Het gevolg was dat de Venezolanen voorlopig niks mochten doen omdat het bestuurscollege de zaak eerst wilde onderzoeken'.

GEEN EFFECT

Een paar jaar geleden zou zo'n actie geen effect hebben gehad. Van der Hoeven: 'Een aardig voorbeeld illustreert dat. De Stinapa als stichting is in 1983 op St. Maarten begonnen en een van onze eerste projectjes was twee plaatsen te beschermen waar het gouvernement zelf grond had. Wij redeneerden dat het makkelijker was om gouvernementsgrond te beschermen dan particuliere grond. Een van die plaatsen was de Point Blanche heuvel die een bijzondere geologische structuur had en een bijzonder plantenleven, dus dat kwam wel in aanmerking voor bescherming. Toen wij dat aan het gouvernement vroegen, werd het gouvernement heel erg boos en het dreigde ons met allerlei nare dingen, zoals ontslag uit onze werkzaamheden, als we onze mond niet hielden. Die Point Blanche heuvel werd dan ook korte tijd daarna verpacht aan een Duitser die daar een projectontwikkeling begon'.

GEEN GROND

Dat het gouvernement op St. Maarten bijna geen grond heeft, was een grote moeilijkheid bij de stichting van een nationaal park. Van der Hoeven: 'De particulieren zijn nu allemaal gewend aan de hoge grondprijzen die hier worden gevraagd. Een grondprijs van 45 dollar per vierkante meter voor een bouwrijp terrein in een behoorlijke villabuurt is normaal en een kleine plantage loopt toch al gauw in de orde van vele miljoenen dollars, dus een miljoen of vijf zul je toch al gauw krijgen voor een vrij klein oppervlak. Stinapa was daardoor financieel niet in staat een vrij groot oppervlak van een particulier te kopen. We hebben dit opgelost door twee systemen. De ene poot van ons park worden hopelijk de heuveltoppen van de overgebleven ongeschonden heuvels. We hebben daar twee landgoedeigenaren bereid gevonden om het management van de heuveltoppen aan Stinapa af te staan. Zij blijven dus eigenaren, er is geen kwestie van pacht. Wij mogen gewoon de heuveltoppen voor onbepaalde tijd managen.

Aan de Franse kant is het een stuk makkelijker met de heuveltoppen. Daar is een wet dat boven de tachtig meter hoogte niet mag worden gebouwd. In het verleden heeft men er zich tamelijk streng aan gehouden en men gaat zich er vanaf nu nog veel strenger aan houden,omdat de wet op de ruimtelijke ordening, de zöneringswetten, aan de Franse kant in revisie waren en per 1 juli van kracht worden. Er kan nog maar heel weinig worden veranderd aan de gebieden die volgens dat plan worden beschermd'.

WETTEN

De Stinapa pleitte ervoor aan de Nederlands-Antilliaanse kant ook zulke wetten te maken. 'We hebben erg veel geluk gehad, want er zijn op het ogenblik twee deskundigen op het eiland voor technische hulp en bijstand bij het oprichten van een bureau voor de ruimtelijke ordening. Tegelijkertijd hebben wij een raamwet voor de ruimtelijke ordening gemaakt. De volgende stap is de invoering van de zönering. Het probleem is dat dit een paar jaar vergt en wij vrezen dat wij toch weer achter het net vissen als we niet onmiddellijk of zeer snel handelen. Als die zöneringswet bekend wordt, en dat is-ie nou, dan zullen veel grondeigenaren proberen vóór de instelling van de wet nog projecten op de heuvels uit te voeren'.

De heuveltoppen worden de ene poot van het nationaal park. Van der Hoeven over de andere poot: 'Dat is een plantage onder de naam Belvedère waar wij een cultuurpark van willen maken. Het heeft een prachtig landhuis, een van de laatste ongeschonden landhuizen. Er staat de ruïne van een suikerfabriek naast. Op hetzelfde terrein staat een ruïneheuvel met de naam **Bishop Hill waar verschillende zeer interessante** ruïnes zijn, onder andere het fundament van een zeer Hollandse windmolen — dus niet een suikermolen zoals die we op de andere eilanden wel kennen, maar een windmolen waar nu eindelijk achter zijn van welk type hij is —, een slavenbegraafplaats, nog weer een suikerfabriek, kortom: archeologisch en historisch bijzonder interessant.

Deze plantage hebben we eigenlijk al twaalf jaar geprobeerd te kopen. We waren steeds in onderhandeling met de eigenaren en nu is er een doorbraak, omdat de Nederlandse regering heeft toegezegd voor de financiering te zorgen, maar dan wel onder voorwaarde dat het grote gebied van de plantage aan de ene kant wordt verdeeld in cultuurpark en aan de andere kant wordt bestemd voor volkshuisvesting. Zo'n verdeling was in wezen ons eigen idee, omdat we begrepen dat voor de aankoop van de plantage mogelijkheden waren, als we het in de richting van de volkshuisvesting stuurden'.

HELFT

Wordt de helft van de plantage volgebouwd en de andere helft in tact gelaten? Van der Hoeven heeft een somber antwoord: 'Meer dan de helft helaas. Ik schat de verhouding ongeveer één kwart natuurpark en driekwart volkshuisvesting'. Toch vindt hij dit resultaat niet mager: 'Voor ons niet. Het is interessant de reacties van mensen van buiten St. Maarten hierop te horen, omdat het naar Europese begrippen belachelijk is dat we niet de hele plantage als natuurgebied krijgen. Maar wij zijn al zo dolblij dat we deze concessie hebben kunnen maken, dat we dit een reuzewinst vinden. Ik praatte eigenlijk gemakshalve alleen over plantage Belvedère, maar het zijn er eigenlijk twee. Belvedère heeft onze interesse en dezelfde eigenaar heeft Bethlehem en dat wordt voor het grootste deel bestemd als volkswoninggebied. Bethlehem heeft ook een heuveltop die weer mooi aansluit op ons heuveltoppenpark'.

Little Bay Pond op St.Maarten.

Met het parkgedeelte van de plantages heeft Stinapa St. Maarten grootse plannen. 'Wij hebben voor ogen dat het landhuis wordt gerestaureerd, zodat het parkhoofdkwartier wordt en dat we in het landhuis niet alleen informatie geven, maar ook een plantagemuseum kunnen vestigen. Verder moeten de ruïnes archeologisch worden onderzocht en ten dele worden gerestaureerd.

Ik zie vooral die windmolen als een prachtig herbouwproject, zodat we eventueel beginnen met een openluchtmuseum in de vorm van Sint Maartense architectuur die we kunnen redden door ze weg te halen voordat ze wordt gesloopt'.

François van der Hoeven geeft een nadenkertje als antwoord op de vraag wat er zo bijzonder is aan de Sint Maartense natuur die de Stinapa wil gaan redden. 'Die is niet zo bijzonder, het bijzondere is dat er nog wat over is... Van de heuveltoppen zoals ze zich toonden voor de komst van de toeristen is er nog een deel ongeschonden, aan de Franse kant meer dan aan de Nederlands-Antilliaanse kant. Het zou afschuwelijk zijn als het prachtige beeld van de ongeschonden heuveltoppen verdween. Het is simpelweg het laatste stukje nog ongeschonden behouden natuur. Het is een mooie natuur, bosrijk, maar het is beslist geen tropisch regenwoud. Het is een totaalpakket zou je kunnen zeggen van een prachtig landschap. Het zijn hele steile heuvels met zelfs rotspunten erin en een door de mens gewijzigde, maar de laatste honderd jaar oorspronkelijke natuur op die heuveltop'.

SAMENWERKEN

Stinapa wil graag samenwerken met de Franse kant. 'Het is alleen formeel heel erg moeilijk. We werken nauw samen met de historische en de culturele groep aan de Franse kant die hetzelfde willen als wij, maar ik hoop dat de mensen beseffen dat we spreken over twee verschillende naties, waarbij de moeilijkheid zich voordoet dat de Franse kant een stukje van Frankrijk is en de andere kant een stukje van de Nederlandse Antillen dat weer niet een stukje van Nederland is en dus ook geen stukje van de EEG.

Hoewel we eerst dachten aan een bi-nationaal park dat vooral door het EG-karakter een succes zou zijn, blijkt dat juridisch verschrikkelijk moeilijk te zijn. Wij zijn als Nederlandse Antillen geassocieerd lid van de EEG, een status zoals de meeste Afrikaanse landen hebben, maar beslist geen deel van de EEG. Het is minder makkelijk dan het lijkt daar een bi-nationaal park van te maken.

De wil om één park te maken is er, maar ik denk dat het in de praktijk twee parken worden, met twee managements die nauwe banden met elkaar onderhouden. Voor de bezoeker zal er weinig verschil zijn'.

ENTHOUSIASME

Merkt Van der Hoeven al enthousiasme bij de Sint Maartenaars voor het park? 'Als we de Sint Maartenaars definiëren als mensen die hier zijn geboren, dan zijn die op dit moment in de minderheid, ongeveer veertig procent van de geregistreerde bevolking en deze groep heeft weinig begrip voor nationale parken omdat ze vanuit hun eigen beleving daar totaal niet aan gewend zijn. Bescherming van de natuur, echt noodzakelijk vindt men dat niet. Pas dit laatste jaar waarin de vervuiling van het eiland verschrikkelijk toeneemt, gaat men ook de link leggen tussen vervuiling en natuurvernieling, maar ook hierbij kan je weer stellen dat een natuurpark iets is wat over de hoofden van de mensen heen wordt georganiseerd, waar men dan achteraf blij mee is.

De andere zestig procent van de mensen op St. Maarten bestaat voor een belangrijk deel uit Europeanen en Amerikanen die uit hun eigen ervaring gewend zijn aan natuurbescherming. Dat merken we bijvoorbeeld heel sterk aan onze maandelijkse excursies waarbij het overgrote deel van de Stinapa-leden niet afkomstig is van St. Maarten, maar uit Europa of Amerika'.

Van der Hoeven zegt van nature een optimist te zijn en dus hoopvol gestemd te zijn over de toekomst van de natuur op Sint Maarten. 'Geen enkele coalitie van partijen die het bestuur in handen krijgt, kan zich nog permitteren het milieu te negeren en ze hebben dan ook allemaal prachtige programma's voor milieubehoud. Dus ik heb een goede hoop dat we als Stinapa in zee kunnen gaan met welk bestuur dan ook. Dan ben ik er wel van overtuigd dat het park er komt. Voor de andere milieuproblemen zie ik nog veel moeilijkheden, omdat daarbij zoveel zakelijke belangen een rol spelen, dat het radicaal oplossen van de problemen erg veel te maken heeft met het vechten tegen zakelijke belangen en dat kan alleen maar met een krachtig bestuur'.

HUISVUIL

De verwerking van het huisvuil noemt Van der Hoeven het eerste probleem. 'Op dit moment wordt het in een zoutpan gestort en overdekt met aarde, wat niet bepaald hygiënisch is. Alles zit door elkaar en daar maken wij ons hier absoluut niet druk om. Wat dat betreft is het milieubewustzijn nog zeer laag. De pond is zonder meer vreselijk vervuild. De stortplaats is natuurlijk niet iets om op te gaan wonen en dan zie je juist het gebrek aan kennis op dit gebied, dat er zelfs tot op ministerieel niveau schitterende plannen werden ontwikkeld de stadsuitbreiding op de dump uit te voeren, wat absoluut een ramp zou wezen voor de mensen die daar zouden gaan wonen.

Het tweede probleem vormen de ongecontroleerde beerputten. Er zijn hier wetten voor de kwaliteit van beerputten, de capaciteit enzovoorts. De wet wordt op het ogenblik niet meer gehandhaafd, met als gevolg dat er in de meeste wijken, ook in villawijken, beerputten overstromen, gewoon over de straat heen een weg zoeken naar zee.

Dit is echt rampzalig, want kinderen spelen erin zonder dat ze het in de gaten hebben. Je rijdt er met je auto door, als je je arm buiten het raam hebt, spat die smurrie tegen je aan, het is echt vreselijk. Dus strenge maatregelen ten aanzien va[illegible] beerputten en op den [illegible] natuurlijk een rioleri[illegible] teem zijn hard nodig.

Een derde grote probleem is alles wat te maken heeft met bouwactiviteiten. Daardoor ontstaat een enorme erosie omdat ons eiland zeer geaccidenteerd is. Men graaft een stuk heuvel af om te kunnen bouwen. Die modderstro[illegible] komt in de ponds [illegible] dat qua capaci[illegible] goed aankunnen. Het gouvernement helpt dan een handje door die strandwal door te steken als het hard regent. Die modderstroom komt dan in de baaien waardoor het strand zelf en de riffen vervuilen. Voor het vervuilen van de zee door erosiemateriaal en rioolwater, dat meestal in dezelfde goot naar zee gaat, is erg weinig begrip. Maar juist die rioleringssituatie is vrij makkelijk op te lossen, als je maar hard optreedt en dat moet volgens mij wel mogelijk zijn. Ook wat dat betreft ben ik dus hoopvol'.

ÑAPA wordt wekelijks gratis bezorgd aan Amigoe-a[illegible]nees en is in de losse verkoop verkrijgbaar met de zaterdagkrant voor het totaalbedrag van één gulden.

EINDREDACTIE: **Norbert Hendrikse**
LAYOUT: **Marisa Eduarda**

Fikse investering in staatsbedrijven

Algerijnse vakbonden dwingen concessies af

ALGIERS/LONDEN - De Algerijnse vakbonden hebben dezer dagen waarschijnlijk het wereldrecord concessies afdwingen gebroken. Tijdens onderhandelingen met een regeringsdelegatie onder leiding van premier Mouloud Hamrouche wisten zij 150 miljard dinar (tegen de niet-officiële koers ongeveer 1,25 miljard gulden) af te dwingen voor investeringen in de publieke sector, betaling van achterstallige salarissen van 200.000 arbeiders in staatsbedrijven en bestrijding van de corruptie daar. Bovendien beloofde de premier dat de regering 27 miljard dinar (ongeveer 250 miljoen gulden) zal uittrekken voor subsidies op prijzen voor voedsel en andere eerste levensbehoeften.

De vakbonden hadden met een algemene staking gedreigd. Die is nu van de baan, maar zoals te verwachten was zijn met name de islamistische ("fundamentalistische") politieke partijen en de door hen geleide vakbond niet echt blij met dit onderhandelingsresultaat. Enkele dagen later kondigde de grootste van deze partijen, het FIS, aan dat men de verkiezingen zal boycotten als de regering het districtenstelsel niet afschaft en vervangt door een democratischer kiessysteem. De concessies van premier Hamrouche hebben de islamisten in een klap van een grote groep kiezers beroofd die bij de verkiezingen voor een nieuw parlement op 27 juni dit jaar voor het FIS zouden kunnen stemmen, overigens meer een sociale beweging dan een partij die in tal van steden voedselhulp voor de armen heeft opgezet.

FIS

Ruim de helft van de Algerijnse arbeiders is georganiseerd in onafhankelijke vakbonden. Het ziet er nu niet naar uit dat de vakbond die nauw is gelieerd aan het islamitisch reddingsfront (FIS), de grootste islamistische partij, bij de staatsbedrijven kan rekenen op dezelfde spectaculaire ledengroei die het FIS meemaakte in 1989 en 1990.

Op 12 en 13 maart dit jaar hebben honderdduizenden Algerijnen het werk neergelegd om te protesteren tegen prijsverhogingen en economische "hervormingen" die in het kader van een vierjarenplan van de Wereldbank en Internationaal Monetair Fonds waren afgesproken. Ruim tweederde van de gelieerden in Algerije werkt in staatsbedrijven (30 procent) en overheidsdiensten. De onafhankelijke vakbonden, verenigd in de UGTA, slaagden erin het werk totaal plat te leggen bij de posterijen, in het openbaar vervoer, gezondheidszorg, bij de scholen, de brandweer, de politie en in de olie- en gasindustrie.

VERWAARLOOSD

Sinds 1987 is de publieke sector volgens de vakbonden ernstig verwaarloosd, volgens anderen terecht verstoken van geld, grondstoffen en reserve-onderdelen om de bedrijven te dwingen de overstap te maken naar een markt-economie. In dat jaar werd het ministerie van planning opgeheven en werd de controle op staatsbedrijven sterk verminderd. Dit laatste lijkt de corruptie aan de top alleen maar te hebben aangemoedigd. Rechtbanken in Algerije, die sinds drie jaar een groeiende onafhankelijkheid van de regeringspartij fln ten toon spreiden, hebben honderden managers veroordeeld wegens diefstal, fraude, omkoping en verduistering. In enkele grote zaken hebben deze witteboordcriminelen zelfs de doodstraf gekregen.

Er zijn verscheidene zaken in de publiciteit gekomen waaruit bleek dat managers "hun" staatsbedrijven bewust bankroet dreven, hetzij om via eigen bedrijven de clientele over te nemen, hetzij om aan de haal te gaan met de winst. In dat laatste geval werd alle winst getransfereerd naar een afsplitsing van het bestaande bedrijf, meestal een soort marketing- en researchafdeling.

CORRUPTIE

Een deel van de 150 miljard dinar is nu speciaal gereserveerd voor bestrijding van de corruptie aan de top. Het enige Arabische land met een deels geleide economie, dat een soortgelijke campagne tegen corruptie in de economie heeft gevoerd, is Syrië dat er op alle fronten veel beter van is geworden. Evenals Syrië maar wel jaren later had de Algerijnse regering eind 1989 al besloten om in de landbouw te investeren om de afhankelijkheid van voedselimporten te verminderen.

Sinds de Golfoorlog hebben de Algerijnse gas- en oliebedrijven ook geprofiteerd van de tijdelijke prijsverhogingen voor energie en de regering heeft dus wat om uit te delen. De toekomst zal moeten leren of de overeenkomst met de vakbonden een echte koerswijziging is of slechts een taktische manoeuvre.

Afgewacht moet ook worden wat de economische politiek van het nieuwe parlement zal worden. Maar aangezien kandidaten gebonden zijn aan het district waardoor zij gekozen worden, is de kans reëel dat zij meer de werkgelegenheid van de kiezers in hun gebied zullen verdedigen dan partijprogramma's die ontmanteling of inkrimping van de publieke sector voorstaan. Premier Hamrouche heeft ook beloofd dat de werkgelegenheid bij staatsbedrijven niet verder aangetast zal worden.

KRITIEK

De bonzen van de vakbondskoepel UGTA hebben nu openlijke kritiek op het FIS omdat die tot een algemene staking heeft opgeroepen op de dag van de parlementsverkiezingen als het kiessysteem niet wordt veranderd. De staking van maart heeft de economie een vermogen gekost, zeggen de UGTA-bazen nu, en een tweede algemene staking dit jaar voor politieke doeleinden zou te veel zijn. Aanvankelijk had het FIS niet gedreigd met het stakingswapen als boycotmiddel, maar had FIS-leider Abassi Madani een reeks voorwaarden gesteld voor deelname van het FIS aan de verkiezingen. In een toespraak op 1 mei tot duizenden FIS-aanhangers pleitte madani voor een andere indeling van de districten. Die eis wordt gedeeld door de "groep van acht", een coalitie van oppositiepartijen waarin francofielen en berbers lijken te overheersen en die zichzelf tot "democratisch blok" uitgeroepen hebben.

De regering heeft de indeling van het land in kiesdistricten pas veranderd, ten nadele van het FIS en in het voordeel van de regeringspartij FLN. De "groep van acht" heeft deze wijziging in strijd met de grondwet verklaard en had op zijn beurt ook met stakingen gedreigd als bovendien de manier van het aanwijzen van de winnende kandidaat niet zou worden veranderd.

In de nieuwe kieswet moet er een tweede ronde gehouden worden tussen de kandidaten met de meeste stemmen, als een van de kandidaten niet bij de eerste ronde de absolute meerderheid behaalt. De gemeenteraadsverkiezingen van vorig jaar hebben uitgewezen dat dat in de praktijk betekent dat kiezers bij een tweede ronde alleen kunnen kiezen tussen FIS en FLN.

Het FIS heeft nog enkele andere, op zich democratische voorwaarden gesteld voor deelname aan de verkiezingen. Madani wil dat de persvrijheid gegarandeerd wordt - die tijdens de gemeenteraadsverkiezingen niet echt uit de verf kwam - en dat het toezicht op een eerlijk verloop van de stemming niet alleen in handen is van FLN-leden, maar ook van rechters, imams en andere "wijze mannen". Ook wil het front dat op 27 juni tevens presidentsverkiezingen worden gehouden in plaats van in 1992, wanneer het derde mandaat van president Chadli Benjedid afloopt, ex-militair en FLN-lid.

Het FIS, dat op 27 juni weliswaar op minder aanhang moet rekenen dan bijde eerste vrije gemeenteraadsverkiezingen van vorig jaar, heeft aan deze voorwaarden vastgehouden ondanks dat dit een breuk betekende met kleinere islamistische partijen zoals de MSI, de Umma en An-Nahda.

Het campagnevoeren gaat waarschijnlijk officieel beginnen op 1 juni. Uit de concessies aan de vakbonden blijkt dat het FLN en de regering - vorig jaar nog behoorlijk panisch over de verkiezingsoverwinning van het FIS - beginnen door te krijgen wat de sociale basis is van het FIS en hoe deze basis ingepakt en afgepakt moet worden. De paniek heeft plaatsgemaakt voor enig zelfvertrouwen. Fundamentele toezeggingen aan de hele bevolking blijken werkzamer dan onthullingen in de pers zoals in 1989 dat het FIS er zijn eigen gevangenissen op na hield of financiële steun krijgt van Saudi-Arabië.

Want in de boekhandels in het Algerijnse binnenland liggen behalve de publikaties van het FIS nog steeds voornamelijk brochures over "Seksuele omgang ' Menstruatie", "De strijd tegen het communisme in Afghanistan" of "Instructies voor het gebed". De lezers werken echter in een van de staatsbedrijven 20 km verderop.

MAGDENBURG - Met het verdwijnen van de Berlijnse Muur en de democratisering van de DDR is de criminaliteit in Oost Duitsland sterk toegenomen. Het strenge communistische regime werkte blijkbaar als afschrikmiddel voor criminelen. Nu heeft de politie de handen vol, zoals b.v. op deze foto te zien is waar opgetreden wordt tegen rechtse jongeren die de buurt onveilig maken in Magdenburg.

Pools parlement: geen verbod op abortus

WARSCHAU - Het Poolse parlement (Sejm) heeft vrijdag een voorstel voor een algeheel verbod van abortus, waar de Rooms-katholieke kerk voor had gepleit, afgewezen.

De Sejm aanvaardde met 208 tegen 145 stemmen bij veertien onthoudingen een motie waarin de regering wordt gevraagd een minder liberale abortuswet te ontwerpen. Deze motie was ingediend door de centrum-linkse Democratische unie van oud-premier Tadeusz Mazowiecki. Ook het voorstel voor een nationaal referendum over abortus is van de baan. Dit voorstel, waarvan de Rooms-katholieke bisschoppen krachtig afstand hebben genomen, was ingediend door parlementariërs van Solidariteit die tegen een algeheel verbod van abortus zijn.

Oosteuropese organisatie heft zichzelf op

Comecon werd niet meer dan kansloos handelsblok

MOSKOU - De Comecon, het handelsblok van de Oosteuropese landen en de Sovjetunie, houdt op te bestaan. Op 28 juni wordt in Budapest de vergadering gehouden waarbij de tegenhanger van de EG zichzelf formeel ten grave zal dragen. Dit is onlangs besloten in Moskou, waar de ministers van Economische Zaken en Handel van de Comecon twee dagen met elkaar hebben overlegd. Eind september, als alle benodigde documenten zijn ondertekend, is het dan definitief uit voor de Comecon. Bela Kadar, de minister van internationale economische betrekkingen van Hongarije, verklaarde na afloop van de bijeenkomst in Moskou dat de landen van de Comecon elkaar zullen blijven helpen op weg naar een vrije markteconomie en dat ze de onderlinge handel blijven stimuleren.

Er wordt een instelling in het leven geroepen die de gemeenschappelijke problemen zal bespreken en economische informatie zal uitwisselen. De bijzonderheden van de nieuwe instelling liggen nog niet vast. Zo is nog niet duidelijk of alleen de Oosteuropese leden van de Comecon lid kunnen worden of dat ook de ontwikkelingslanden die bij het handelsblok waren aangesloten mee kunnen doen.

VERDELING

Een ander punt van verder overleg wordt de verdeling van de bezittingen van de Comecon. Daartoe wordt na de opheffingsvergadering in Bukarest een commissie gevormd. Volgens Kadar is de verdeling van de eigendommen, waaronder het hoofdkantoor in Moskou, het belangrijkste punt. Lang niet alle leden nemen hierover hetzelfde standpunt in, aldus Kadar. De hervormingen in Oost-Europa betekenden de doodssteek voor de Comecon, maar het einde van de Oosteuropese tegenhanger van de Europese gemeenschap tekende zich al enkele jaren af. Het is duidelijk geworden dat de Comecon niet in staat is geweest bij te dragen aan modernisering en aan verbetering van de welstand, zo heeft minister Kadar al eerder gezegd.

De Comecon is in 1949 in Moskou opgericht, als antwoord op het Amerikaanse Marshall-plan voor de wederopbouw van het door de oorlog geteisterde Europa. De Oosteuropese landen beschouwden het Marshall-plan als een "dictaat van de Verenigde Staten".

Zes landen waren direct betrokken bij de oprichting. Dat waren de Sovjetunie, Tsjechoslowakije, Polen, Bulgarije, Roemenië en Hongarije. Albanië sloot zich nog in het oprichtingsjaar bij de Comecon aan. In 1962 werd Mongolië lid. Cuba sloot zich in 1972 aan en Vietnam in 1978. Albanië zegde in 1962 zijn lidmaatschap weer op. Oost-Duitsland, dat in 1950 toetrad, stapte er in 1990 uit toen het werd verenigd met West-Duitsland.

RUILHANDEL

De Comecon had zich ten doel gesteld de economieën van de aangesloten landen te integreren door de economische vijfjarenplannen te coördineren. Deze doelstelling resulteerde in een stelsel van ruilhandel, waarbij geen enkele land iets tekort mocht komen of mocht overhouden. De staat bepaalde daarbij wat en hoeveel er werd geleverd en stelde de produktiehoeveelheden voor de bedrijven vast.

Deze vorm van buitenlandse handel is zo primitief dat zelfs de minst ontwikkelde landen het beter doen. "Het is een handelsvorm van voor de ijstijd", aldus Raimund Dietz van het instituut voor vergelijkende economische studies in Wenen. De Comecon leidde een sluimerend bestaan totdat in de jaren vijftig de toenmalige Sovjet-leider Nikita Chroesjtsjov poogde er leven in te blazen.

Het lukte echter niemand om het handelspatroon te doorbreken, waardoor de Comecon een krachteloos handelsblok bleef. De Sovjetunie leverde bijvoorbeeld goedkope energie en grondstoffen in ruil voor produkten die doorgaans van slechte kwaliteit waren.

ROEBELS

De ruilhandel kreeg langzamerhand wel het karakter van een normale handel, waarbij de afrekening plaats vond in zogenoemde convertibele roebels. De prijzen waren gebaseerd op een gemiddelde prijs gedurende een periode van vijf jaar en hadden niets van doen met de geldende marktprijzen. Toen het ene na het andere land overging tot economische hervormingen werd het systeem de nek omgedraaid. De convertibele roebel werd begin dit jaar afgeschaft en transacties werden sindsdien in harde valuta's afgerekend.

Het oude prijzensysteem betekende wel dat de Comecon-landen bijvoorbeeld gevrijwaard bleven van de gevolgen van de oliecrises. De prijzen van Sovjet-olie lagen immers voor vijf jaar vast. Dat had echter ook tot gevolg dat er geen sprake was van bezuiniging op het energieverbruik. De Oosteuropese industrie gebruikte viermaal zoveel energie als de industrie in het westen. De Sovjetunie heeft altijd aan de touwtjes getrokken in de Comecon. Toen dit land meer openheid ging betrachten tegenover het westen en zich door de slechte economische situatie genoodzaakt zag zijn leveringen aan de andere landen van het samenwerkingsverband te verkleinen, begon het handelsblok af te brokkelen. Enkele Comecon-leden hebben nu hun blik gericht op nauwe betrekkingen met de Europese gemeenschap.

De negen landen van de Comecon tellen samen 460 miljoen inwoners. Nog in 1989 betoogden voorstanders van de organisatie dat de juistheid van de marxistisch-leninistische principes aangaande de economie zich nog altijd volledig bewees.

VRAAGTEKENS

Een simpele rekensom geeft aan dat daar de nodige vraagtekens bij gezet kunnen worden. In 1988 bedroeg het bruto nationaal produkt, de waarde van alle geproduceerde goederen en geleverde diensten, in de EG omgerekend per hoofd van de bevolking bijna 14.700 dollar. In de Comecon was dat maar 4.200 dollar.

Na het uiteenvallen van de Comecon zullen de Oosteuropese landen en de Sovjetunie hun handelsbetrekkingen zeker willen handhaven. De landen van Oost-Europa willen weliswaar maar al te graag hun export naar het westen uitbreiden, maar ze willen de Sovjetunie als handelspartner niet opgeven. De Sovjetunie is een grote afzetmarkt en bovendien een belangrijke grondstoffenleverancier.

Rajiv Gandhi: ruim zes jaar na moord op Indira

HAMBURG/PARIJS - De moord dinsdag op ex-premier Rajiv Gandhi volgt ruim zes jaar na die op zijn moeder, 31 oktober 1984. De 67-jarige Indira Gandhi werd toen na het verlaten van haar privé-woning in New Delhi op weg naar haar kantoor door twee Sikhs uit haar lijfwacht op korte afstand beschoten.

Een twaalftal kogels drongen in haar maag en borst. De in groot levensgevaar verkerende premier werd direct naar een ziekenhuis in de Indiase hoofdstad vervoerd en geopereerd door twaalf chirurgen. Pogingen haar leven te redden waren vruchteloos. Indira Gandhi, die veel bloed had verloren, stierf drie uur na de aanslag. Een van de aanvallers, Beant Singh, werd direct gedood door de Indiase politie. De tweede schutter, Satwant Singh, die door acht politiekogels geraakt was, werd geopereerd en berecht. Hij werd in januari 1986 ter dood veroordeeld en op 6 januari 1989 werd het vonnis voltrokken.

De rechtbank achtte bewezen dat de plegers van de aanslag hun belofte in praktijk hadden gebracht, namelijk de 'heiligschennis' te hebben vergolden die Indira Gandhi in hun ogen had gepleegd op de tempel van Amritsar. In juli 1984 had de premier de bestorming door het leger bevolen van het heiligdom van de Sikhs.

Na de moord op Indira Gandhi werd India overspoeld door een golf van geweld die zich met name richtte tegen de Sikhs.

'Ontdek de natuur' workshop op Curacao

HENNIE DE MUNNIK: 'Als een indiaan een boom kapt, dan plant hij eerst een nieuwe'

= door Hennie Harinck =

DE GROEI VAN het milieubewustzijn is ook op Curaçao merkbaar. Henny de Munnik maakte een aantal wandelingen met de Amigunan di Tera en werd treurig bij de aanblik van wat er al verloren is gegaan aan prachtige natuur. Toch was ze ook verheugd om te zien hoeveel Antillianen enthousiast aan de wandelingen deelnamen. De Munnik verdiept zich al vele jaren in de psychologische reacties van mensen op verontrustende milieuberichtgeving en organiseert workshops die beogen het ecologische bewustzijn van mensen naar boven te halen. 'Het besef dat wij mensen een deel van de gehele natuur uitmaken en dat wij afhankelijk zijn van die natuur wint steeds meer terrein', meent de psychologe. 'We willen in de workshop het contact tussen de mens en de natuur weer proberen te herstellen, dat in onze geïndustrialiseerde maatschappij verloren is gegaan.'

In de workshop die zij op 1 juni op Curaçao - op het terrein van Landhuis Groot Sint Michiel bij Jan Doret gepland heeft, zal aan dat verwaarloosde natuurbesef volop aandacht worden besteed. Curaçao is voor de psychologe een toevluchtsoord waar ze zich kan terugtrekken om tot rust te komen. Iets wat haar in het hectische Holland niet goed lukt. Bovendien woont haar dochter, de beginnende kunstenares Sister Judea, sinds een paar jaar op het eiland. Een goede aanleiding om wat vaker Curaçao voor een bezoek aan te doen. Henny de Munnik is docente HBO-Jeugdwelzijnswerk in Amsterdam. Daar ontplooit ze al jaren tal van activiteiten, waaronder een projekt Intercultureel onderwijs. Enige tijd geleden deed ze daarvan verslag in een lezing op de UNA over psychologische gevolgen van migratie bij, onder andere, Antilliaanse studenten in Nederland. Op haar school zaten nogal wat Antillianen en ze merkte dat deze studenten niet tot hun recht kwamen in het Nederlandse onderwijssysteem. Dat vormde toen voor haar de aanleiding om eens naar Curaçao te gaan. 'Ik wilde de Curaçaose studenten leren begrijpen en bedacht me dat me dat niet in Nederland zou lukken.'

OPVOEDINGSPROJECT

Naast het Intercultureel onderwijs is ze al sinds de zeventiger jaren bezig met een vredesopvoedingsprojekt. Een wat achterhaalde term, vindt ze. 'Studenten vonden dat een moeilijk projekt, want te emotioneel beladen. Het bleek dat velen in het begin van de tachtiger jaren niet geloofden dat de aarde nog veel langer zou voortbestaan.

Het was de tijd van de kruisraketten. Pessimisme alom. De angst voor de bom was toen heel groot en niet zelden hadden deze mensen de heimelijke wens 'laat die bom maar op mijn hoofd vallen, dan is het tenminste snel afgelopen'.' Ter voorbereiding van het vredesopvoedingsprojekt ging ze naar Amerika. Daar kwam ze terecht bij de organisatie Interhelp, die in zo'n zeventien landen werkzaam is om mensen te helpen hun gevoelens van angst en machteloosheid te overwinnen en te stoppen met doemdenken. Ze introduceerde deze werkwijze op haar school en zette meteen een afdeling van Interhelp in Nederland op poten. 'Het is geen kerkelijke organisatie. Interhelp is een netwerk van vrijwilligers. Psychologen, psychiaters, acteurs, kunstenaars en journalisten maken onder meer deel uit van deze organisatie.' Was in de zeventiger jaren de angst voor de bom de grote drijfveer achter Interhelp, nu komt meer en meer de angst voor de gevolgen van milieuaantasting centraal te staan. Luchtverontreining, nucleaire vervuiling, gaten in de ozonlaag, bodemverontreiniging. De lijst van bedreigingen van het milieu is schier eindeloos aan het worden.

REACTIE PEILEN

In Noord-Holland heeft zij een aantal workshops georganiseerd waar artsen, stralingsdeskundigen, biologen en psychologen vertellen over gevolgen van milieuaantasting. 'Na al die minder opwekkende verhalen is het dan mijn taak om de reactie van het publiek te peilen en eventueel hulp te bieden bij het verwerken van de door de informatie opgeroepen emoties', aldus de Munnik. Zij

bestrijdt de visie dat informatievoorziening en kennis van zaken leiden tot verstandig handelen. 'Wat gaan mensen met die informatie doen, daar gaat het om.' In Nederland zijn ooit boekjes verschenen over de mogelijke gevolgen van een kernbom op bepaalde steden. Dat werd de makers niet in dank afgenomen en de boekjes kwamen in de papierbak terecht. 'Je voelt je toch beroerd worden als je al dat nieuws over milieuproblemen op TV ziet of het in de krant leest.' Psychologe De Munnik stelt zich aan de hand daarvan de vraag wat er met de geest van de mens gebeurt als gevolg van deze informatie. Ontstaat er een laag eelt op de menselijke ziel of gaan mensen aan de drank of de pillen? Er zijn mensen die zich eerst moed indrinken voordat ze de krant gaan lezen, weet zij.

RAMPEN

Zelfs Curaçao kan niet aan de dreiging van milieurampen ontkomen. Een paar maanden geleden was het eiland in rep en roer toen er brand was uitgebroken op de Isla. 'We denken hier makkelijk dat de wind al onze luchtvervuiling wel oplost maar dat is natuurlijk je kop in het zand steken.' Met de stijging van de watertemperatuur zien we ook de onderwaternatuur te verschralen. 'Er gebeurt momenteel heel veel met ons milieu en dat wordt ons gewoon maar meegedeeld. De vraag is hoe we met die informatie moeten omgaan omdat het onherroepelijk een emotionele reactie teweegbrengt.' De Deense filosoof Arne Naess was de eerste die aandacht besteedde aan dit probleem. Hij formuleerde een theorie om die leemte te vullen en introduceerde het begrip 'ecologisch zelf', dat hij naast het 'sociale zelf' stelt. Volgens hem is de verstedelijkte mens vergeten dat hij ook een deel van de natuur uitmaakt en dat hij van die natuur afhankelijk is zoals hij van andere mensen ook afhankelijk is.

Dat laatste vermogen noemt hij dan het 'sociale zelf'. Wij zijn de tak aan het afzagen waarop we zitten, drukte hij kernachtig uit. Natuurvolken beschikken volgens Naess nog wel over dit 'ecologische zelf'. Als een Indiaan een boom kapt dan plant hij eerst een nieuwe. Dit ecologische besef werd ten tijde van de Verlichting naar de achtergrond gedrongen toen de menselijke geest werd losgekoppeld van het lichaam en van de natuur. De mens zag zichzelf als het topje van de levenspyramide en als heer en meester van de aarde. 'Deze pyramide staat op instorten. Het circulaire denken, waarbij de mens en de natuur wederzijds van elkaar afhankelijk zijn, vindt langzamerhand steeds meer ingang', meent de psychologe.

'NEUROTISCH'

Tijdens haar lezingen ontdekte de Munnik dat emotionele reacties op milieuproblemen door zeer veel psychiaters en psychologen nog wordt afgedaan als 'neurotisch'. Boosheid en depressie als gevolg van sombere milieuberichtgeving wordt door veel huisartsen nog steeds geassocieerd met een 'gevoelige' natuur of met overgevoeligheid. Mensen die kampen met deze 'ecoboosheid' komt De Munnik soms tegen bij Interhelp workshops. Zo'n workshop zal dus binnenkort op Curaçao gehouden worden. 'Zo'n workshop zou je kunnen zien als een soort ritueel. Zoals tambu en carnaval typische groepsrituelen zijn om bepaalde gevoelens te uiten zo zou je ook een workshop kunnen bekijken. We merken dat vergaderen en discussiëren over het milieu ons niet verder brengt. Met woorden kan je nu eenmaal niet alles uitdrukken, vooral als het om menselijke emoties gaat. Je eigen natuur herontdekken, dat zal in de workshop een grote rol spelen. De workshop wordt in de vrije natuur gehouden om het contact met de omgeving goed te kunnen ervaren. Door identificatie mogelijk te maken met andere natuurvormen dan de mens zal het 'ecologische zelf' weer bewust gemaakt kunnen worden.'

VOORLICHTING

De Munnik denkt op deze manier de informatiestroom van buitenaf te kunnen aanvullen met het innerlijk ontwikkelen van natuurbewustzijn. 'Je kunt wel ach en wee roepen als je weer wat hoort of leest over bijvoorbeeld luchtverontreiniging maar daar kom je niet veel verder mee.' Voorlichting blijft natuurlijk uiterst belangrijk maar als je ook effect wil sorteren met al die informatievoorziening dan moet je mensen er rijp voor maken, meent zij. De workshop 'Ontdek je natuur' kan daar toe bijdragen. Uit vorige workshops is onder meer naar voren gekomen hoe herkenbaar de gevoelens van de ander zijn bij de verwerking van meedogenloze televisiebeelden van milieurampen en de gevolgen van zure regen. 'In 1982 maakte je je nog onsterfelijk belachelijk door toe te geven dat je emotioneel geraakt werd door de gevolgen van zure regen maar nu zie je toch dat er meer begrip komt voor de psychologische gevolgen van deze milieuberichten.' In dat jaar verscheen in de Groene Amsterdammer een artikel over een workshop van Henny de Munnik waarboven de schampere kop prijkte 'Mensen die huilen om het sterven van de bomen...'. De kracht van de workshop ligt er volgens de psychologe in dat niet de verschillen tussen mensen onderling aan bod komen maar juist dat wat de mens verbindt, namelijk zijn verhouding tot de natuur.

HENNY DE MUNNIK
...omgaan met informatie...

ALTERNATIEF

Interhelp biedt volgens De Munnik een alternatief voor 'een al te prekerige' milieubeweging. Daar knappen mensen op af. Ze worden opgezadeld met een schuldgevoel. 'Mensen hebben er geen trek in als steeds maar wordt geroepen dat je je troep op moet ruimen. Het is juist belangrijk om van binnenuit te voelen dat je je rotzooi niet overal neer kunt smijten. Dat proberen wij met onze workshops te bewerkstelligen.' Zij vergelijkt het met het onderscheid wat de filosoof Kant maakte tussen de morele akt, dat wat moet omdat het nu eenmaal zo hoort, en de mooie akt die je uitvoert omdat je begrijpt waarom je op een bepaalde manier handelt. 'Een doorleefde daad', noemt De Munnik dat. De psychologe onderscheidt drie typen mensen wat de mate van milieubewustzijn betreft. Er is de kleine, maar groeiende, groep die uitermate aktief is en zeer bewust. De middengroep bestaat uit de twijfelaars die wel willen maar het nog niet aandurven. Er bestaat echter ook een type dat 'lol wil maken zolang het nog kan'. Deze groep wordt in Amerika treffend omschreven als zij die 'eerste klas reizen op de Titanic' waarmee dan vooral de Californische jeugd wordt aangeduid. Hun credo lijkt te zijn: dansend op het zinkende schip ten onder gaan. Toch heeft zij er veel vertrouwen in dat het ecologische bewustzijn op den duur op grote schaal zal doordringen. 'De tijd is er rijp voor. Als maar eenmaal veel schapen over de dam zijn dan komt de rest vanzelf wel.'

Apeldam nuttige en sterke boom

DE APELDAM, waarover wij het vandaag zullen hebben is een semi-verwilderde plant. Er zijn verschillende soorten. Volgens de heer Julio Maduro bestaat er een andere lokale naam 'Ponseguier', maar Apeldam is de meest gebruikte en bekende naam. Verder vertelt hij dat de Apeldam vanuit Venezuela naar Aruba is ingevoerd na de Eerste Wereldoorlog. De Apeldam kan op verschillende manieren groeien, als een doornige struik of heester. Hij kan ook uitgroeien tot een middelmatige boom met zeer brede kroon en dikke stam, als hij enige bescherming krijgt tegen de sterke wind. De Apeldam heeft hangende dunne twijgen en is zeer sterk vertakt.

De bladeren kunnen, afhankelijk van de soort, verschillen van kleur, en ook van glans. Ze kunnen elliptisch (ovaal) of langwerpig zijn, met onduidelijk gezaagde rand en hebben allemaal drie hoofdnerven die duidelijk zichtbaar zijn. In de bladoksel staan twee doornen, een lange rechte en een kleine kromme (zie figuur), soms alleen een lange rechte. Men zegt dat de takken van de Apeldam gediend zouden hebben als de doornen kroon van Christus, vandaar de engelse naam 'Christ thorn', en in het latijns spina-christi. De kleine geliggroene bloempjes staan in kleine bundeltjes in de bladoksel. Tijdens de bloei geeft deze boom een onaangename geur.

De bloeitijd is na een flinke regentijd. De eetbare vrucht lijkt op een kleine appeltje en is een beetje bitter van smaak. Volgens de heer Julio Maduro gebruikte men vroeger deze vruchten wanneer ze bijna rijp waren in rum en genever, die een aparte smaak hieraan geeft. Deze steenvucht is geliggroen en wordt later lichtbruin. Zij bevat een tamelijk grote en harde pit waaraan twee zaden zitten. De kiemingsduur van deze pit is drie weken, maar opengekraakt kiemen de twee zaden eerder.

Apeldam

ALTIJD GROEN

De Apeldam is altijd groen met dichtgebladerde kroon. Hij heeft een zeer diepgaand penwortel. Om deze reden groeit hij beter op de vlakte. Deze zeer gezonde plant, die een lange levensduur heeft, bezit een sterk regeneratievermogen, is windresistent, en extreem droogteresistent. Ofschoon hij overal kan groeien, geeft hij de voorkeur aan plaatsen waar een beetje bronwater aanwezig is. De Apeldam groeit snel en is ook geschikt voor het maken van heggen en omheiningspalen voor het afrasteren van percelen. De doornige heggen zijn ondoordringbaar en kunnen goed gesnoeid worden. Deze plant wordt zeer aanbevolen voor herbebossing in droge en woestijnachtige gebieden. Hij is afkomstig uit West-Azië en Noord-Afrika. De Apeldam werd in 1885 vanuit Palestina ingevoerd op Curaçao en is nu op het hele eiland verwilderd.

GEBRUIK

Gebruik in het buitenland:
- om de eetbare vrucht.
- om erosie tegen te gaan: als windbreker, en beschermingsgordel voor het vasthouden van het zand en duinzand.
- het hout wordt gebruikt voor brandstof, houtskool branden en voor het maken van gereedschappen, huishoudelijke artikelen, bouwmateriaal. Het is rood of donkerbruin van kleur en bestand tegen termieten.
- takken, bladeren en vruchten worden als veevoer gebruikt: deze voeding helpt het vee gezond te houden in Sudan bijv., waar vaak geen ander voedsel aanwezig is.

Op medicinaal gebied zou een afkooksel van de bladeren gebruikt worden om hoge bloeddruk te verlagen, tegen verkoudheid en tegen diarree veroorzaakt door indigestie. De vermenigvuldiging geschiedt door zaad, en in het buitenland ook door andere methodes zoals enten, stekken, wortelstekken etc.

'BRITTEN VERSTANDIGER DAN NEDERLANDERS

Staatkundige specialist mr. Harold Munneke:

'Term Gemenebest werkt zonder meer verwarrend'

= door Victor Hafkamp =

HET BEGRIP 'Gemenebest' haalt de laatste tijd bij voortduring de media in Nederland. In maart 1990 verraste minister Hirsch Ballin (koninkrijkszaken) de Antillen-specialisten met zijn Schets voor een Gemenebest-constitutie. En, sinds enkele maanden geleden een plan van enkele ministers voor een Gemenebest-relatie Nederland-Suriname uitlekte, is een discussie over een Gemenebest aan de orde van de dag.

Volgens mr Harold Munneke, specialist voor wat betreft de staatkundige verhoudingen in het Caribisch gebied, is het gebruik van de term 'Gemenebest zonder meer verwarrend. 'De plannen voor de Gemenebest-constitutie zijn inmiddels ingetrokken, en wat de Gemenebest-relatie met Suriname aangaat is er slechts sprake van plannen van Lubbers, waar men het binnen het kabinet ook niet over eens wordt. Dus, dat geeft al aan dat men daar ook geen duidelijk concept heeft over het begrip Gemenebest. Het stamt uit de Engelse kontekst, Commonwealth. Daar wordt het gebruikt om de status te verdoezelen van sommige staten. Men vraagt zich af of ze al dan niet onafhankelijk zijn. Bij de Antillen is er sprake van afhankelijke gebiedsdelen. Suriname is onafhankelijk. In beide gevallen wordt de term Gemenebest gehanteerd', stelt Munneke, die verbonden is aan de Universiteit van Leiden en in het verleden onder andere werkzaam was op het bestuurskantoor van Aruba.

Grote klacht van de tegenstanders van dat Gemenebestplan is het feit dat Suriname opnieuw zou worden gekoloniseerd. Nederland zou mede verantwoordelijkheid krijgen voor rechtspraak, buitenlandse betrekkingnen en defensie en er zou een gezamenlijke munt komen. Munneke: 'Dat heb ik ook vaker gehoord. Aan de andere kant: het idee van rekolonisatie is ontstaan omdat er nu juist niets op schrift staat. Als je zou kijken naar de verschillende onderwerpen, dan blijkt daar nog niet zonder meer uit dat Nederland alles in Suriname, zou kunnen gaan overnemen, op basis van de Gemenebestconstructie.'

BANG

U stelt zelf dat het helemaal niet nodig is om die Gemenebest-constructie met Suriname aan te gaan. Om het land te helpen op het gebied van de economie en de rechtspraak etc. zijn er nog andere mogelijkheden'. 'Ja, naar mijn idee is het eerste struikelblok voor de Gemenebestplannen dat men bang is de soevereiniteit prijs te moeten geven. Men zou eerst moeten nagaan welke gedeelten van die plannen zodanig zijn dat de soevereiniteit helemaal niet er sprake komt. Dan zou men met die onderdelen kunnen beginnen, om dan niet te zeggen: 'We beginnen er helemaal niet aan, anders zijn we onze macht kwijt'.

Bijvoorbeeld de munt?

'Ja, er zijn geen juridische bezwaren aan te geven om daarop te gaan studeren. Dus, als de Surinaamse grondwet zou zeggen dat de Nederlandse gulden een betaalmiddel is, dan is daar juridisch niets op tegen. Het is dan zaak om de guldens ook in het bezit te krijgen om de kwestie te financieren.

Een kwestie als buitenlandse zaken wordt moeilijker, omdat dan heel duidelijk zou moeten worden dat Suriname alleen Nederland taken laat behartigen in de sfeer van zaakwaarneming en dat hij niet de pretenties opgeeft om contact te kunnen houden met derde staten. Nederland heeft daar ervaring mee, omdat wij heel lang de Israelische belangen hebben behartigd in Moskou. Als je dat goed doet, is er geen sprake van dat Israel zijn soevereiniteit zou opgeven.

Je moet dat wél heel praktisch aanpakken'.

Misschien is er ook sprake van koudwater-vrees bij de tegenstanders van de plannen in Suriname. U noemde zelf het voorbeeld van de Europese Gemeenschap. Daar maakt Nederland ook deel van uit, maar het heeft vele bevoegdheden gedelegeerd naar Brussel.

'Dat zou je kunnen zeggen. Op dit moment is Suriname veel soevereiner dan Nederland. Het kan vrij de eigen koers van de munt bepalen, dat kunnen wij niet. Het heeft ook een eigen landbouwpolitiek. Bij ons wordt dat door Brussel geregeld. Vanut volkenrechtelijk oogpunt zou Nederland een derderangs staat moeten zijn, en dat is toch echt niet zo.

Er wordt wel eens gesuggereerd dat — wanneer het plan door zou gaan — Suriname de plaats terug zou krijgen die het vroeger aannam toen het nog binnen het statuut van het Koninkrijk was. Volgens Munneke is dat helemaal niet zo. 'De invoering van de Nederlandse gulden bestond niet in de vroegere verhoudingen. Ook op het gebied van de rechtspraak was het zo dat de Hoge Raad geen functie had met betrekking tot Suriname. Dat heeft men altijd afgewezen. Dus in de statutaire periode was de Hoge Raad wel de hoogste rechter voor de Antillianen, maar niet voor Suriname. Dat zijn dus twee nieuwe zaken.

'Suriname momenteel zelfs souvereiner'

NATIONALITEIT

De kwestie van de dubbele nationaliteit, die ook in het plan naar voren werd gebracht, heeft nogal bevreemding gewekt. Toen Aruba nog niet wist dat het op 1 januari 1996 niet onafhankelijk hoefde te worden, heeft het zelf de dubbele nationaliteit gesuggereerd. Daar is door Nederland toen zeer afwijzend op gereageerd.

'Het is daarom des te meer bevreemdend, omdat Nederland juist bezig is met allerlei verdragen, waarin de dubbele nationaliteit juist zoveel mogelijk wordt voorkomen. Het zou er volgens die plannen om moeten gaan dat de Europese Surinamers allemaal een paspoort erbij krijgen. Dat zou betekenen dat een derde deel van de Surinaamse bevolking met twee paspoorten zou rondlopen. Dat lijkt me echt niet de bedoeling van verdragen waar Nederland hard aan meewerkt.

En dan de schets voor een Gemenebest-constitutie die minister Hirsch Ballin vorig jaar openbaar maakte, maar nu weer wordt herzien, omdat de minister van de splitsing tussen de boven-en benedenwindse eilanden is afgestapt.

'Die Gemenebest-constitutie was eigenlijk een nieuwe naam voor een nieuw statuut, waarin de Antillen van vijf eilanden waren opgesplitst in Boven- en Benedenwindse. Het kwam er op neer dat Curaçao alleen nog maar banden zou hebben met Bonaire. Dit plan was het antwoord van Hirsch Ballin op de wensen die op Curaçao leefden om een eigen status aparte te krijgen. Die wensen lijke onvoorkort doorgang te vinden. Dus het plan is achterhaald en daarom waarschijnlijk weer ingetrokken'.

In de loop van de jaren is Nederland nogal vaak van standpunt veranderd, wat de toekomst van de eilanden betreft. Eerst moesten ze allemaal samen onafhankelijk worden. Toen kregen we de kwestie Aruba, dat nu een aparte status heeft en nu niet meer onafhankelijk hoeft te worden op 1 januari 1996. Een conditie die eerst verbonden werd aan die statusaparte. Nu hebben we het plan van de tweedeling van de Antillen, dat weer werd ingetrokken. Is het eigenlijk wel realistisch van Nederland om te denken dat er op enige wijze een statenbond uit die eilanden valt op te bouwen. Of is het realistischer om te denken dat ze toch allemaal hun eigen gang zullen gaan?

'Dat laatste is op langere termijn wel het meest waarschijnlijke. Het fundamentele probleem dat systematisch wordt verzwegen is dat de meer welvarende eilanden nooit in staat worden geacht een eigen bestuursapparaat te financieren. Nederland doet het voorkomen alsof de tekorten opde kleinere eilanden een interne Antilliaanse aangelegenheid zijn, waaraan men slechts marginaal hoeft bij te dragen. Tarwijl gezegd wordt dat die problemen juist in eerste instantie een Nederlandse verantwoordelijkheid zijn. Vandaar dat de besprekingen over het solidariteitsfonds ook maar niet opschieten. De rijkere eilanden willen allemaal een status aparte en kunnen op eigen benen staan. Nederland blijft met de armlastige eilanden zitten. Men speelt een achterhoedegevecht door voortdurend de kwestie te onderkennen, en steeds te blijven inpraten op de eilanden die eruit willen stappen'.

BRITTEN

Volgens Munneke zijn de Britten met hun politiek jegens de Caribische eilanden een stuk soepeler en verstandiger dan Nederland. 'Britten zijn pragmatischer,' zegt hij. 'Toen in de jaren zestig duidelijk was dat de rijkere eilanden zoals Jamaica en Trinidad ook niet voor de rest wilde opdraaien, heeft men een stelsel ontwikkeld waarin zij zelf verantwoordelijk bleven voor de 'kleintjes'. Ze kregen extra geld, maar ook extra bestuurlijke bevoogding.

Dus de Britten hadden er nog wat te vertellen. Het is dus niet zo dat men met een aantal projecten komt, en zegt: 'Hier is het geld, en we geven ook onze zeggenschap op. Als je dat vergelijkt met Nederland, dan wordt er wel veel geld in de Antillen gestopt, maar men wil geen inmenging in interne aangelegenheden. Het begint nu door te dringen dat er niet zomaar geld in gestopt kan worden zonder dat daar enige controle op is. Maar dat heeft lang geduurd'.

De defensie in de Koninkrijkrelatie met de Antillen en Aruba is goed geregeld. Op de eilanden zitten Nederlandse mariniers. Suriname echter heeft, tegen adviezen van anderen in, een eigen leger gekregen. Ik neem aan dat het Surinaamse leger niet staat te springen om Nederlandse pottenkijkers op zijn grondgebied binnen te halen.

In principe is er uit juridisch oogpunt weinig op tegen dat Suriname met Nederland een defensie-pact zal aangaan. Waar het wel om draait is dat men bij defensie het idee heeft dat er buitenlandse agressoren zouden moeten worden geweerd. In het Surinaamse geval weet iedereen dat het niet het allereerste probleem is. Het leger moet weer netjes binnen de kazerne geleid worden. Defensiepacten voorzien juist niet in zo'n probleem. Het idee zoals ook door de heer De Koning geopperd om het Surinaamse leger dan maar op te nemen in het Nederlandse leger, lijkt me nog een heel moeilijk punt, omdat het Surinaamse leger destijds juist door het Nederlandse is opgezet. Men moet dus op zijn tellen passen, wil men niet weer in dezelfde fout vervallen.

De rechtspraak wordt, volgens Munneke, ook een moeilijk punt voor Suriname. 'Ten eerste had men tijdens de statutaire periode al geen bemoeienis meer met Suriname. Het land heeft een groot aantal juridische problemen. Ik noem maar het religieuze huwelijksrecht. Dat is een punt waarvoor men in de Nederlandse rechtswereld nog weinig feeling heeft. Een wat meer moreel ethisch probleem zou kunnen optreden wanneer de Nederlandse Hoge Raad te maken krijgt met de vraag of een revolutionaire wetgeving, zoals die door Bouterse is uitgevaardigd, wel als zodanig zou moeten worden toegepast. Dat is denk ik een kwestie, waarin de Hoge Raad zich zou moeten uitspreken over het juridisch karakter van staatsgrepen en dergelijke. Daar zijn Nederlandse juristen nou niet direct voor opgeleid'.

Ik weet niet of u zich ooit aan voorspellingen waagt, maar ziet u die Gemenebest relatie Nederland-Suriname tot stand komen?

'Ik zie wel mogelijkheden om een aantal elementen uit het plan te lichten, en die bespreekbaar te maken. Als men het totaalplan zo gaat introduceren dat Nederland verantwoordelijk is voor het bestuur en de rechtspraak etc. dan heeft men in Suriname het gevoel dat men weer een kolonie wordt. Aan de andere kant, als men de zaken stapsgewijs uitvoert en duidelijk voorlichting geeft aan het publiek, dan zie ik mogelijkheden om die relatie toch weer nauw te maken', aldus mr. Harold Munneke.

Mr. Ernst Hirsch Ballin

FNV voelt zich door encycliek gesterkt

AMSTERDAM - De Federatie Nederlandse vakbeweging (FNV) voelt zich gesterkt door de encycliek Centesimus annus, die paus Johannes Paulus II heeft gepubliceerd. Vooral de pauselijke vermaning dat de val van de communistische regimes in Oost-Europa niet beschouwd moet worden als een eenzijdige overwinning van het kapitalistische systeem, is bij de vakcentrale goed gevallen.

Monica Kapel:

"Aids moet uit taboesfeer"

- door Hennie Harinck -

WILLEMSTAD — De onwetendheid over besmetting met het HIV-virus is nog schrikbarend groot. Dat ervaart Monica Kapel, coördinatrice van de Aids Commissie Land, dagelijks. De taak die zij zich stelt is 'de ziekte Aids uit de taboesfeer halen.' De cursus van vorige week is een stap op weg naar een betere begeleiding. Dokter Ruben del Prado verzorgde drie dagen lang de councelling-training voor 28 Antillianen. Zij zullen nu ingezet kunnen worden bij het voorlichten en begeleiden van mensen die getest willen worden, die sero-positief zijn en die de ziekte AIDS reeds ontwikkelden.

Kapel is hoofd van de polikliniek van het Sint Elisabeth Gasthuis. 'Ik ben al zestig jaar maar ik wil nog niet stoppen. Er is nog zoveel te doen.' Naast haar dagtaak in het hospitaal is ze zeer actief in allerlei Aids-commissies en doet ze Aids/Hiv counselling. Twintig Aidspatiënten en hun families staan onder haar hoede. 'Mensen die de ziekte Aids hebben zijn verschrikkelijk ongelukkig. En dat zijn ze niet alleen omdat ze aan een ongeneeslijke ziekte lijden, maar omdat familie, vrienden en buren ze mijden; letterlijk als de pest. Ze raken soms totaal geïsoleerd en kunnen nergens meer terecht.' Kapel kan vele voorbeelden noemen van onwetendheid die tot discriminatie van Aidspatiënten leidt. Een van de hardnekkige vooroordelen is nog steeds dat je ze niet zou kunnen aanraken. 'Vooral op Bonaire en Aruba heb ik gemerkt dat zelfs verpleegkundigen niet op de hoogte zijn van de werkelijke besmettingsoorzaken. Ze pakken zich in als astronauten, terwijl goede handschoenen al een voldoende bescherming bieden bij de verzorging van Aidspatiënten.'

VUILNISBAK

Maar het meest stigmatiserend voor deze patiënten blijkt wel de omgang met de woonomgeving te zijn.

Zuster Kapel vertelt dat zij eens een patiënt begeleidde die vertelde dat zijn familie boos werd toen hij het eten met zijn vingers had aangeraakt. 'Zijn moeder gooide het voedsel toen in de vuilnisbak. Dit voorbeeld is er maar één, maar ik kan er tientallen opnoemen', aldus Kapel. Het blijkt dat mensen waarbij de ziekte Aids zich heeft gemanifesteerd vaak niet willen dat de familie daarvan op de hoogte wordt gebracht. Ze zijn doodsbang dat ze verstoten worden. De angst om Aids te krijgen is groot. Mensen willen al te snel een HIV-test laten doen, waarbij ze zich niet realiseren wat de gevolgen kunnen zijn. 'We raden het ze niet af, maar adviseren wel om er nog eens rustig met de partner over te praten. Want die is vaak de aanleiding om een test te willen laten doen. Na een goed gesprek laten ze zich vaak samen testen. Dat is ook een taak van de Aids/HIV counsellor.' Zuster Kapel ziet de recente cursus als een middel om de grote onwetendheid aan te pakken. Zij maakt onderdeel uit van de Aids Commissie en bezocht samen met internist Cai Winkel - voorzitter van de eilandscommissie - en Joe Eustatia - voorzitter van de Nationale Aids Commissie -Suriname. Daar ontmoette ze in een Aidskliniek dokter Ruben del Prado. 'Hij is een expert op het gebied van Aidscouncelling. Ik was zeer onder de indruk van wat daar al op poten is gezet. Met geld van de Pan American Health Organisation is daar een uniek projekt van de grond gekomen. In een speciaal centrum worden patiënten en sero-positieven begeleid en er is een uitgebreide bibliotheek. Ik werd gewoon jaloers toen ik dat allemaal zag.'

PUBLICITEIT

Op Curaçao is men nog lang niet zo ver, maar zuster Kapel heeft het als haar ideaal gesteld om hier ook een dergelijk projekt van de grond te krijgen. 'De eerste stappen zijn gezet. Er zijn nu 28 mensen uit allerlei delen van de gezondheidszorg beginnend councellor.' In het verschiet ligt een herhaling van de cursus. Over drie maanden komt Ruben del Prado daarvoor weer naar Curaçao. Voor deze voorlichtingsbijeenkomst zullen ook anderen dan gezondheidswerkers uitgenodigd worden. Kapel:'Specialisten, maar ook zakenmensen zullen hierbij aanwezig kunnen zijn. Tevens krijgen de media een uitnodiging. Het is belangrijk dat we het Aidsprobleem op meerdere fronten aanpakken. We hebben daar voor veel publiciteit nodig.'

Kapel organiseerde vorig jaar in het kader van ODEAN, de verpleegkundigenorganisatie, een Aidsseminar. Hiermee was de bodem gelegd voor een structurele aanpak van het Aidsprobleem op de Antillen. ODEAN is overigens onlangs lid geworden van de International Councel of Nurses. Bij deze organisatie zijn 104 landen aangesloten. 'Dat is belangrijk voor onze internationale contacten', aldus Kapel. Curaçao staat nog in de kinderschoenen wat de Aidsbegeleiding betreft. 'Als je ziet hoe in Nederland de zogenaamde 'buddy'-begeleiding functioneert, dan merk je dat er hier nog veel moet gebeuren. Er valt nog zoveel te leren.'

LETTERKUNDIG LEVEN ROND DE EEUWWISSELING

Verenigingsbibliotheken:

Nuttige en aangename lectuur voor leden en introducees

= door Wim Rutgers =

HET TWEEDE ARTIKEL van het reglement van de Sociëteit Union,

Naar gelang der middelen, waarover de sociëteit kan beschikken, worden couranten en illustraties aangeschaft, en in het locaal der Sociëteit neergelegd tot lectuur voor de bezoekers',

kan als representatief gelden voor een aantal verenigingen uit diezelfde periode. Indien het financieel enigszins mogelijk was, richtte men als zichzelf respecterende sociëteit een leestafel met kranten en tijdschriften of zelfs een leesbibliotheek in, voorzien van boekwerken, een administratie en een bibliothecaris. We zien het in de reglementen van de Sociëteit Wilhelmna Op Bonaire 1900, en bij De Vriendenkring op Curaçao in 1908.

F.P. Römer startte al in 1872 een leesbibliotheek in het vertrek van Sociëteit Union, waarvoor hij in het Nederlands adverteerde. De Biblioteca Mason Igualdad vroeg rond diezelfde tijd in een Spaanstalige advertentie om boekgiften van werken over de vrijmetselarij, van wetenschappen en van literair werk. Deze loge bezat dus kennelijk ook al een eigen bibliotheek.

Een vereniging als de Curaçaosche Maatschappij tot Bevordering van Landbouw, Veeteelt, Zoutwinning en Visscherij, die meer dan honderd leden telde, bezat een gespecialiseerde 'leestafel' met theoretische werken, tijdschriften en vakbladen in het oude ijkkantoor in Fort Amsterdam. De gouverneur had de bibliotheek geopend op 6 april 1903 en daarbij volgens de krant een plechtige rede afgestoken. Men bezat volgens de berichten een catalogus in de vorm van een klapper, maar bijzonderheden kon ik niet achterhalen.

GODSDIENSTIG

Naast dit soort min of meer wetenschappelijke bibliotheken, zien we bibliotheken op religieuze grondslag, zoals in 1907 een R.K. Leeszaal voor Militairen, met

'katholieke lectuur en bijzondere Voordrachten op R.K. godsdienstigen grondslag',

waarover geestelijk adviseur Pater Martinus van der Elsen zou waken. *La Cruz* van 29 december 1909 drukte het kernachtig als volgt duidelijk uit:

'Militar catolico ta haja awor un bon ocasion pa haja lectura koe ta instrui nan cabez sin danja nan coerazon'.

Maar al in 1857 was er in Fort Amsterdam een Militaire Boekerij geweest,

'die over de 1500 romantische en wetenschappelyke boekwerken in de Nederlandsche, Fransche, Duitsche en Engelsche taal bevatte',

aldus A.T. Brusse in zijn *Curaçao en zyne bewoners* (1882). Ook de Reunion San Hose bezat een eigen bibliotheek, die baast wetenschappelijke werken ook ontspanningslectuur bevatte in verschillende talen als 'Hollandsch, Fransch, Engelsch, Spaansch en Papiëmentsch'. In 1911 waren er ongeveer 1250 boeken, verdeeld over de categorieën 'novellen, geschiedenis, literatuur, wetenschap en kunsten, hagiographie en biographie en godsdienstige wetenschappen'.

'Zoo zal die bibliotheek een zeer groot nut stichten onder ons volk; de kennis en geestesontwikkeling van ons volk meer bevorderen; verkeerde begrippen wegnemen; een goede richting geven aan het denkend en handelend leven van velen en vooral het christelijk katholieke leven van ons volk, in zijn groei en bloei steeds hooger beuren',

aldus de *Amigoe* van 7 augustus 1909. In 1918 bleek de bibliotheek een puinhoop geworden omdat men te slordig was en de boeken niet terugbezorgde.

Ook de deftige Sint Thomaskring kende een leesvereniging, en een toneelgezelschap als Prinses Juliana had een leeszaal voor haar leden. Er waren dus rond de eeuwwisseling veelvuldig particuliere initiatieven om boeken aan te schaffen en uit te lenen. Dat soort zaken werd in die dagen nog niet als een cultuurtaak van de overheid gezien.

Kranten, tijdschriften, boeken op leestafels en in speciale lokaliteiten van hotels, sociëteiten, vrijmetselaarsloges, verenigingen op godsdienstige grondslag en militairen — het lijkt heel wat. Maar wat was er nu precies aanwezig in die bibliotheken? Wat zouden ze ons nu nog kunnen leren omtrent lezen en letterkunde rond de eeuwwisseling?

KENNIS

Wat een specialistische onderzoeker als B. Luger schreef over Europees-Nederlandse leestafels en verenigingsbibliotheken,

'Helaas zijn de meeste leesbibliotheken met hun inventaris erbij geheel verdwenen. Van enkele kennen we de leesvoorwaarden, van vele kennen we de namen via het Nieuwsblad van de Boekhandel. Van geen enkele ken ik - tot dusver- de boekhouding en de administratie of een lijst van abonnees,' geldt onverminderd voor de Curacaose collega-bibliotheken. Het is daarom gelukkig dat we van de bibliotheek van de Sociëteit De Gezelligheid tenminste nog iets weten, via een gedrukt reglement, een catalogus, verslagen van een boekententoonstelling en Hartog's gedenkboek bij het honderdjarig jubileum.

De op 12 ap[ril 1871 op W.K.C.Sassen's initiatief opgerichte sociëteit richtte al heel snel een speciale leeskamer in. *'Alle weekbladen lagen er op tafel, ook de meest felle, zoals dat in die dagen gebruikelijk was. In 1881 maakte 'De Wekker' van C.D.Meyer het zo bont, dat het bestuur besloot dit tegen een bepaalde volksdeel agerende blad te weren. Maar de algemene vergadering, aan wie dit werd voorgelegd, besliste anders: op de club wilde men alles lezen,'*

aldus Hartog in zijn gedenkboek *Honderd jaar gezelligheid in de Gezelligheid 1871-1971*, die heel uitvoerig verslag doet van de leesactiviteiten van deze herensociëteit.

'De leestafel van De Gezelligheid werd een instituut van de eerste rang. Alle enigszins op de voorgrond tredende bladen lagen er: de Star Herald van Panama, een keur van Nederlandse bladen, de Revista Chilena, de Fliegende Blätter, de Illustrierte Zeitung, El Mundo Nuevo, Harper's Magazine, de New York Herald enz. Alles wat op Curacao verscheen werd automatisch ter lezing gelegd.' Het eerste specifieke reglement voor de bibliotheek dateerde van 17 september 1874, nadat er van meet af al in artikel 3 in algemene termen omtrent de doestelling was bepaald,

'Aan de Sociëteit is eene Bibliotheek verbonden, waarvoor het Bestuur elke maatregel neemt en alle bepalingen stelt, die het noodig acht.'

Men stelde een 'bibliotheekknecht' aan, die later officieel bibliothecaris werd genoemd. De uitleen-afdeling was niet minder dan zeven uur per dag open. Volgens Hartog overwoog men al in 1882 een catalogus te laten drukken - dan moeten er op dat moment al heel wat boeken zijn geweest. het beginkapitaal bedroeg vijfhonderd zeventig gulden en het jaarlijkse budget voor aankopen was niet minder dan driehonderd gulden. Een dergelijke catalogus verscheen inderdaad in 1899, gedrukt in Zierikzee, zoals men ook de boeken zoveel mogelijk in Nederland bestelde. Deze catalogus heb ik (nog) niet gezien, maar wel een door de Gebroeders Jonckheer gedrukt, 146 pagina's tellend exemplaar uit 1913, die in het Koninklijk Instituut voor de Tropen in de Collectie Maduro onder nummer 0326 bewaard wordt. Hartog meldde over de boekenvoorraad:

'De bibliotheek was overwegend belletristisch. De Nederlandse afdeling was aanvankelijk het omvangrijkst. Daarna kwam de Fransche bijzonder representatief was. Ook de Engelse was heel behoorlijk. De Spaanse afdeling bevatte alle klassieken, maar weinig modernen en, curieus, nagenoeg niets van Latijns-Amerika, te merkwaardiger omdat uit de geschriften van de Curacaose auteurs uit die dagen blijkt, dat zij met de latijns-amerikaanse letterkunde bekend waren. Het aantal Duitse boeken was niet erg omvangrijk; ook deze afdeling was hoofdzakelijk klassiek.'

De door mij geraadpleegde catalogus bevat 4660 nummers, die men als volgt naar de verschillende talen had verdeeld:

- werken ter raadpleging die niet werden uitgeleend: 176 nummers
- Hollandsche werken 1613 nummers
- Spaansche werken 967 nummers
- Engelsche werken 780 nummers
- Fransche werken 938 nummers

In die talen was oorspronkelijk en vertaald werk aanwezig. Ten opzichte van wat Hartog schreef, moeten we een verschuiving ten gunste van het Spaans constateren. Zou hij een eerdere catalogus gezien hebben? Ook de particuliere bibliotheken van een halve eeuw eerder kenden nog heel weinig Spaans, het lijkt in de loop van de tijd duidelijk toe te nemen.

TALEN

Van de talen was dus het Nederlands het best vertegenwoordigd met een heel gevarieerd aanbod, maar Spaans was een heel goede tweede, zeker als we in gedachten houden dat Hartog schreef dat men de boeken in Nederland aanschafte. Er waren ook veel vertaalde werken in het Spaans. In het Frans vertaald werk daarentegen kwam weinig voor, in het Duits op enkele Russische auteurs na helemaal niet. Dat zegt iets over de taalvoorkeur bij het lezen.

Wat Spaans betreft spande B.Perez Galdos met 61 nummers de kroon, gevolgd door Carolina Invernizio (44 nrs) en Carlota M.Braems (40 nrs) Men zocht zijn ontspannende lectuur ook in het Spaans; die taal lijkt naast het Nederlands de leesvoorkeur te hebben gehad.

Wat de Nederlandse literatuur betreft, waren Hendrik Conscience (39 nrs), Bosboom-Toussaint (24 nrs), L.Couperus (21 nrs), Melati van Java (21 nrs), Multatuli (14 nrs), J.Reyneke van Stuwe (14 nrs), Justus van Maurik (13 nrs) en J. van Lennep (12 nrs) favoriet. Van de in het Nederlands vertaalde werken Jules Verne (41 nrs), Charles Dickens (21 nrs) en Walter Scott met tien nummers.

Bij Frans bleek nog weer dat Alexander Dumas een ideale bibliotheek-auteur was: met 39 titels in 103 banden was hij verreweg de kampioen van De Gezelligheid. Emile Zola (26 nrs), V.Hugo (23 nrs), P.Bourget (23 nrs), A.de Lamartine (18 nrs) en Anatole France (18 nrs) volgden hem om grote afstand. Bij Duits waren er geen serieschrijvers, er waren minder nummers, geen vertalingen, geen uitschieters. In alles blijkt dat dit het minst belangrijke deel van de bibliotheek is geweest. Al met al moeten we hier van een aanzienlijke verenigingsbibliotheek spreken, met een grote voorraad algemene naslagwerken, informatieve boeken, serieuze literatuur en ontspannende lectuur in vier talen - kortom nut en genoegen in overvloed voor de bemiddelde leden.

De Franse Dumas was er ook in Nederlandse en Spaanse vertaling, niet in het Engels. De Spaanse auteur Perez Galdos kwam niet in vertaling voor, zo ook geen oorspronkelijke Nederlandse werken. De Duitse Goethe kon men ook in het Engels en Spaans, niet in het Nederlands lenen. Charles Dickens was er in het Engels, Nederlands en Spaans; G.Flaubert in het Frans en Spaans, evenals P.Bourget. Uit dit soort vergelijkingen zien we nogmaals dat Spaans een relatief belangrijke taal in de bibliotheek moet zijn geweest. Tegenover al deze boeken valt het op hoe weinig er van Latijns-Amerika was. Over de regio bezat men alleen een paar reisbeschrijvingen, als van dominee G.B.Bosch, H. van Kol en K.Martin. Dat men van eigen Curacaose bodem alleen maar spaanstalig werk had, in de vorm van almanakken, *Corona Funebre* en van D.D.Salas *Raul* en *Josefina*, toont nog een keer het belang van het Spaans aan.

Dit soort sociëteitsbibliotheken die open waren voor lezen en lenen ten behoeve van de leden en hun introducees kregen al min of meer het karakter van een algemene bibliotheek, want ze waren niet meer strikt besloten. Maar veel blijft onbeantwoord wegens het ontbreken van gegevens omtrent de administratie, welke titels, hoe frekwent en aan wie uitgeleend, de rol van de vrouw (namen de heren-leden ook boeken mee naar huis voor de dames?). De verdere lotgevallen van de bibliotheek van De Gezelligheid, de grote boekententoonstelling in 1939 en haar uiteindelijke opheffing in 1955 zijn in Hartog's gedenkboek beschreven en vallen buiten de periode 'rond de eeuwwisseling' waar ik hier over schrijf.

Jeroen Heuvel en Clay Toppenberg:

'We maken in Nederland Antilliaans theater'

= door Nel Casimiri =

IN 'ALLIGATOR' een theatertijdschrift, dat in Nederland verschijnt, staat in het nummer van mei 1991 een artikel onder de titel 'Overzees theater', dat gaat over de bevindingen van twee Antillianen: Jeroen Heuvel • en Clay Toppenberg. Jeroen Heuvel is theatermaker en heeft een eigen groep in Amsterdam: ZW. Clay Toppenberg studeert aan de Hogeschool voor de Kunsten in Utrecht, faculteit Theater en Drama. Jeroen Heuvel speelt, met spelbegeleiding van Clay Toppenberg de soloverteltheatervoorstelling 'Zwarte Pelgrim'. Dat is een compilatie van fragmenten uit 'Weekendpelgrimage' van Tip Marugg en 'Heremakhonon' van Maryse Conde. In beide boeken is een hoofdpersoon, bij Tip Marugg een man, bij Maryse Conde een vrouw, op. zoek naar zijn/haar identiteit.

JEROEN HEUVEL
...*Antilliaans toneel...*

Op 21 november j.l. gaf Jeroen Heuvel zijn eerste voorstelling van 'Zwarte Pelgrim' in Amsterdam. Na afloop werden er vragen gesteld, zo vertelt hij, als 1.'Waarom doen jullie dit?', 2.'Vanwaar die titel?' en 3. 'Goh, wat een mooie tekst. Daar geschreven?'.Ruim een maand later, op 5 en 6 januari, brachten ze een repetitieversie, zonder decors en licht, in de open lucht, op Curaçao. Daar bleven dergelijke vragen uit.

VERBAASD

Ze kwamen tot de conclusie dat het Nederlandse publiek vooral verbaasd was over het fenomeen Antilliaans theater en dat een Nederlands uitziende man Antilliaans theater speelt. De opmerking over de mooie tekst beschouwden ze als een variant op wat een boer niet kent dat eet hij niet.

En Jeroen Heuvel vervolgt: 'Toen we nog op Curaçao woonden, vroegen we ons nooit af of we Antilliaans theater maakten. We streefden naar goed theater. Nu, hier, in een ander land, streven we allereerst nog steeds naar goed theater en willen we ons persoonlijk blijven ontwikkelen en dat persoonlijke blijkt Antilliaans te zijn. Met andere woorden: sinds we hier zijn, maken we niet meer zonder meer theater, maar maken we Antilliaans theater. Waarom moge duidelijk zijn. Namelijk omdat we menen via theater iets te vertellen te hebben, iets persoonlijks, iets eigens, iets waarvan we vinden dat niemand anders het op die manier vertelt. En trouw aan onszelf en onze cultuur wordt dat dan blijkbaar Curaçaos, of algemener: Antilliaans.'

ANTILLIAANS

Jeroen Heuvel en Clay Toppenberg gaan dan in op de vraag wat Antilliaans theater precies is en van daar naar de problemen van een Antilliaan aan een Nederlandse opleiding. Clay Toppenberg heeft als project op school 'Het lijden van de heer Piotr Ohey' van de Pool Mrozek geregisseerd. Clay Toppenberg: 'Ik heb genoten van de repetities en de uitvoeringen. Het publiek, dat o.a. bestond uit Nederlanders en Antillianen, ook. Maar als beoordeling kreeg ik te horen dat het geen Mrozek was. Ik was toen kersvers in Nederland. Ik zeg: ik heb een tekst voor me, ik ben een Antilliaan, ik ben Mrozek niet; dat stuk zet ik met mijn Antilliaanse achtergrond om in theater hier. De docent antwoordt dat wat hij gezien heeft aardig is, dat hij ervan genoten heeft, maar dat het geen Mrozek is. Ik heb maar een vraag: hoe denkt hij dat ik, met mijn Caribische manier van dingen benaderen, weet hoe 'Mrozek' er uit zou zien, zoals Mrozek het gedaan had? Ik heb Mrozek nooit gezien, ik heb het stuk gelezen, ik vond het leuk en ik heb mezelf erin gezet.

PUBLIEK

Dat brengt ons op het punt van het publiek, de receptie. Men denkt: het is Mrozek, dus het zal er wel Pools(?) uitzien en dan doet iemand uit een andere cultuur er iets mee, een cultuur waar men heel weinig van weet. Die docent had beter moeten weten.'

Daarom stellen Jeroen Heuvel en Clay Toppenberg zich de vragen: 'In hoeverre mag de eigen cultuur verder ontwikkeld worden?' en 'In hoeverre wordt de student begeleid vanuit zijn eigen cultuur?' Je staat voor een dilemma. Moet ik me, voor de erkenning, zo veel mogelijk aanpassen aan de Nederlandse cultuur? Of wat erger is: aan hoe de Nederlandse culturele instituten vinden dat je het best past binnen die Nederlandse cultuur. Maar dat strookt niet met hun allochtonenbeleidstheorie. Zeggen ze.

Heuvel en Toppenberg besluiten: 'Dus mag je blij veronderstellen dat ze willen dat je juist je eigen Antilliaanse cultuur ontwikkelt? Helaas in de praktijk heb je een en ander meegemaakt waaruit blijkt dat ze dat ook niet willen. Ja, wat doe je dan?'

TRIOMFALISME VAN KAPITALISME NIET OP ZIJN PLAATS

Johannes Paulus: ontoereikendheid communisme aangetoond

Radikale noodzaak tot hervormingen

DE AFGELOPEN JAREN hebben niet alleen de 'radikale ontoereikendheid' van de communistische systemem laten zien maar ook 'de radikale noodzaak tot hervormingen' van het kapitalisme. Daarom is het nu een gunstig moment 'om het economische wereldsysteem, behalve op basis van duurzame economische concepten, te reconstrueren op basis van morele waarden, die de plan-economie en een eng en bijziend kapitalisme overstijgen'. Dit is de idee achter de nieuwe pauselijke encycliek over het sociale vraagstuk.

Bij herhaling heeft Johannes Paulus II gezegd dat de ineenstorting van de communistische regimes in Oost Europa niet kan worden gezien als een overwinning van het kapitalisme. Triomfalisme is niet op zijn plaats, want het Westen is een 'spirituele woestijn'. Volgens de paus moet ervoor gezorgd worden dat mensen die net bevrijd zijn uit de slavernij van de communistische regimes 'niet onderworpen worden aan een ander soort ketens, ook al lijken ze van goud en licht om te dragen'. Zo citeert Marc Leijendekker in NRC-Handelsblad in een beschouwing over het nieuwe pauselijke rondschrijven.

GEEN EINDE

Voor de huidige paus is er geen sprake van een einde aan de geschiedenis, een mondiaal einde van de ideologie waarin de wereld zich eensgezind achter het waardenstelsel van het kapitalistische Westen schaart. Integendeel, aan de vooravond van het derde millennium is het tijd voor een bezinning op wat lang als vanzelfsprekend is beschouwd.

Veel van de eerdere sociale encyclieken waren - impliciet of expliciet - gericht tegen het Marxisme. Maar nu het Marxisme ook als utopie grotendeels heeft afgedaan is er ook meer aandacht voor de sociale schaduwzijden van de Westerse samenlevingen. De kerk heeft nu meer gelegenheid om haar universele aspiraties te onderstrepen. Vier jaar geleden al stelde de paus het 'Marxistisch collectivisme' op één lijn met 'kapitalisme van de vrijhandel', aldus Leijendekker.

DERDE WEG

In dezelfde encycliek schreef hij toen met nadruk geen 'derde weg' te zoeken tussen kapitalisme en communisme. Eerder deze eeuw was bij pausen als Pius XI enige nostalgie merkbaar naar de Middeleeuwse christelijke staat. Maar het idee dat uit het katholieke geloof een bepaald samenlevingmodel kan worden afgeleid is sinds het tweede Vaticaanse concilie van 1962 tot 65 verworpen.

De katholieke kerk heeft geen technische oplossingen te bieden, schreef de paus in genoemde encycliek. 'Zij stelt geen economische en politieke systemen of programma's voor'. De sociale leer welke Rome verkondigt behoort 'niet tot het terrein van de ideologie, maar tot dat van de theologie en in het bijzonder de morele theologie'. Volgens de NRC-Handelsblad-redacteur is het een vaak terugkerend punt dat de paus onvoldoende duidelijk maakt wat zijn sociale kritiek voor gevolgen heeft voor het samenlevingsmodel.

SOLIDARITEIT

In 1987 sprak hij over 'structuren van zonde' en de 'perverse effecten' van een bepaalde manier van produceren. Eerder in april was - voor het eerst sinds twintig jaar en tekenend voor de hernieuwde aandacht van de kerk hiervoor - door de Italiaanse bisschoppen een 'sociale week' georganiseerd. Op de sluiting daarvan zei de paus: 'De kerk verkondigt dat winst niet het hoogste criterium van het economisch leven kan zijn en evenmin het uiteindelijke doel'. In de eerste versie van de nieuwe encycliek staat dat er grenzen moeten komen aan het privebezit en het gebruik ervan 'opdat we niet vervallen in de excessen van een ongeremd economisch liberalisme met de consequenties die we nog altijd betreuren in het Westelijke deel van de wereld'.

De vraag wat dit betekent voor de markteconomie blijft onbeantwoord. Juist omdat het idee van een derde weg, van een eigen samenlevingsmodel, wordt verworpen is de oplossing van de paus een morele waarde: solidariteit. In zijn encycliek van 1987 doet de paus een aantal concrete voorstellen: hervorming van het internationale handelsstelsel met zijn protectionisme, hervorming van het monetaire en financiële stelsel, betere uitwisseling van de technologie, en herziening van de structuren van de internationale organisaties. Bij de uitwerking hiervan schrijft hij dat de mensheid behoefte heeft aan een nieuwe internationale orde, een die in het teken staat van de solidariteit. 'De sterkste en meest begiftigde landen moeten de imperialismen van ieder type en het plan om hun eigen hegemonie te bewaren overwinnen en zich moreel verantwoordelijk voelen voor de andere, opdat een waarlijk internationaal stelsel wordt geinstalleerd dat steunt op het fundament van de gelijkheid van alle volken en op het noodzakelijke respect van hun legitieme verschillen'.

Volgens de paus moet de mens de maatstaf zijn voor politieke systemen: kan hij zich in vrijheid ontplooien, kan hij in zijn minimumbehoeften voorzien, is er sprake van een zekere mate van gelijkheid en solidariteit. Hierin lijkt hij aan te sluiten bij het 'vrijheid, gelijkheid en broederschap' van de Franse revolutie, terwijl de katholieke kerk jarenlang het erfgoed van de Verlichting heeft bestreden. Op zijn reis vorig jaar naar Tsjechoslowakije heeft de paus bovendien met nadruk gezegd dat het gemeenschappelijke erfgoed van de Europese landen verder teruggaat dan de Verlichting, tot de gemeenschappelijke christelijke wortels. Daarom zijn er nog veel vragen bij het 'christelijk socialisme' dat de paus voorstaat. De opstelling van de katholieke kerk in het ideologische en en maatschappelijke laboratorium van de voormalige communistische landen, en de nieuwe encycliek, moeten hierin meer duidelijkheid brengen, aldus de NRC-Handelsblad-redacteur.

FUNDAMENT

De paus wil in deze encycliek verder bouwen op het fundament dat is gelegd door Rerum Novarum, de eerste sociale encycliek. Honderd jaar geleden vormde paus Leo XIII hiermee in 45 hoofdstukken de basis voor een katholieke sociale leer die in vele opzichten nog steeds geldt. Rerum Novarum (Over nieuwe zaken) vormt een breekpunt, een poging van de katholieke kerk om uit haar isolement te komen en een handvat te vinden voor de sociale kwestie die het gevolg was van de snelle industrialisatie en de explosieve groei van het industriele proletariaat. Ook zocht Rome naar een antwoord op de opkomst van de arbeidersbeweging en het in vele opzichten anti-clerikale socialisme.

In de decennia daarvoor had de katholieke kerk de moderne tijd verworpen. De vernieuwing gebeurde buiten de kerk en de politieke veranderingen keerden zich vaak tegen haar. Nog maar 25 jaar daarvoor was een definitief einde gekomen aan de pauselijke staat. En in 1864 noemde Pius IX het nog ondenkbaar dat de 'Romeinse pontifex zich kan en moet verzoenen met de vooruitgang, het liberalisme en de moderne beschaving'.

Het socialisme is volgens de encycliek 'een valse remedie' en een aanslag op het prive-bezit, dat essentieel was voor de verwezenlijking van de mens. Toch is Leo XIII wel 'de paus van de arbeiders' genoemd. Hij pleitte voor regels voor vrouwen- en kinderarbeid, invoering van een rustdag, een arbeidsduur waarbij rekening wordt gehouden met de zwaarte van het werk en de seizoenen, en voor een 'rechtvaardig loon'.: als dit niet voldoende was om 'een sobere en eerlijke arbeider ' in zijn levensonderhoud te laten voorzien was het contract op basis van een 'natuurlijk recht' ongeldig.

RADIKALE BREUK

De staat moest maatregelen nemen om uitbuiting te voorkomen en een rechtvaardig loon te garanderen, en zich in het algemeen 'verdediger maken van de arbeiders'. 'Monopolie van de productie en de handel' moest worden bestreden, net als de concentratie van rijkdom in de handen van weinigen. Deze oproep tot een actieve interventie van de staat vormde een radikale breuk met het bestaande katholieke gedachtengoed, al tekende Leo XIII hierbij aan dat 'de mens voor de staat komt'.

Deze gedachte is later - in Quadragesimo Anno en nog sterker in Mater en Magistra - uitgewerkt in het subsidiariteitsbeginsel: alles wat het particuliere initiatief en intermediaire groepen kunnen doen, moet daaraan worden overgelaen. De staat moet niets doen wat op lager organisatie-niveau ook kan gebeuren, maar moet zich beperken tot coordinatie en hulp.

MONDIAAL

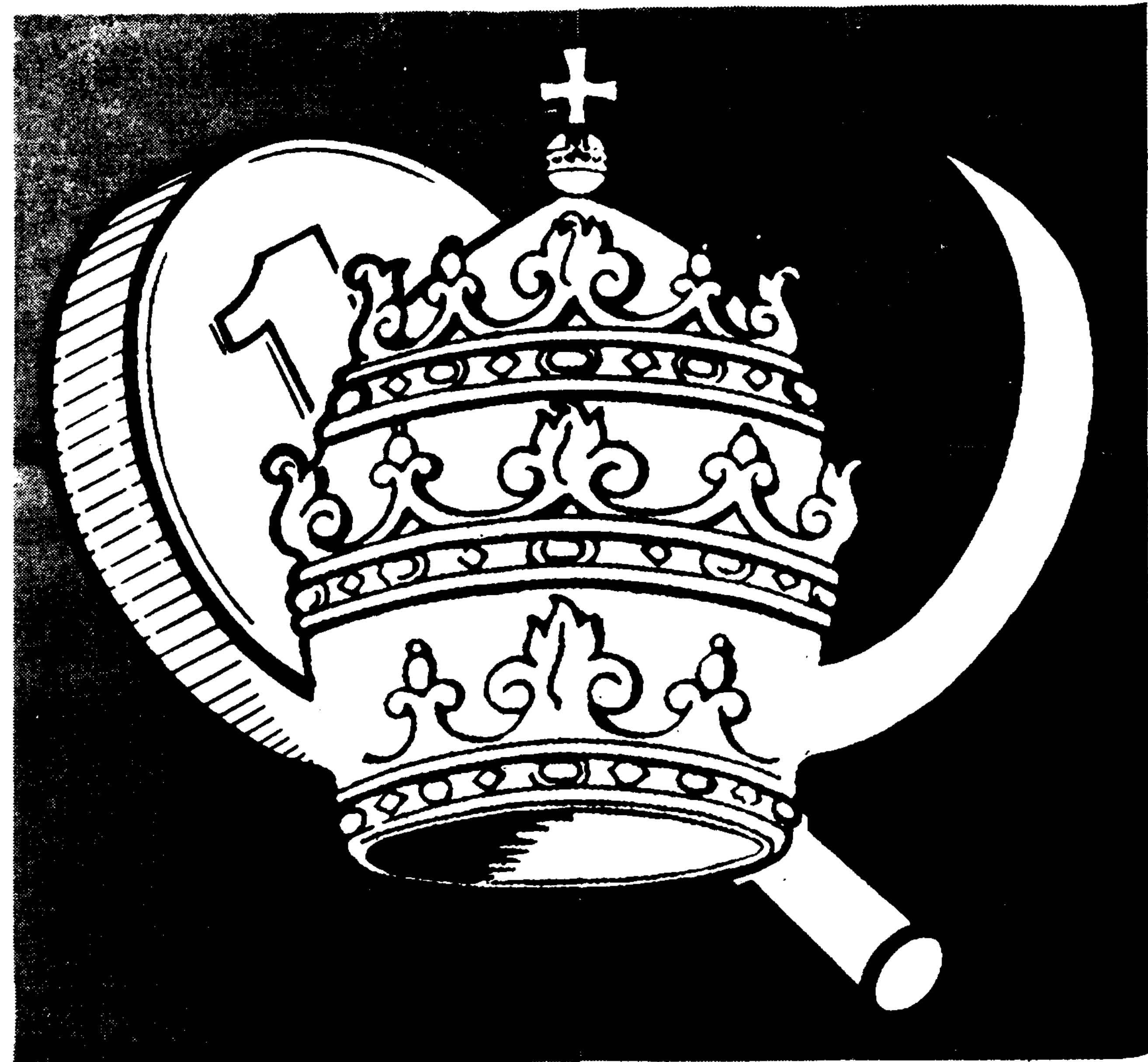
Met de economische ontwikkelingen verandert ook het aandachtsterrein van de sociale encyclieken. Rerum Novarum beperkte zich tot de problemen van het proletariaat, maar na de beurskrach in 1929 heeft Pius XI een groter kader nodig. De snelle economische groei en de dekolonisatie brengen Johannes XXIII en Paulus VI, beinvloed door de contacten met de bisschoppen uit de Derde wereld op het Tweede Vaticaanse concilie van 1962-65 tot de constatering dat het sociale vraagstuk een mondiaal niveau heeft aangenomen.

Pius XI streeft in 1931 nog naar een christelijke sociale orde in een encycliek die naast een veroordeling van het communisme ook veel kritiek op het liberalisme bevat. Zijn antwoord hierop is een christelijke sociale orde en humanisering van de arbeid. Beroemd is zijn uitspraak:' De levenloze materie komt verrijkt uit de fabriek, de mensen daarentegen worden er vernietigd en vernederd'. Maar zijn steun voor een corporatistische samenleving is gebruikt als een legitimatie voor autoritaire regimes om verschillende klassen met elkaar proberen te verzoenen.

CONSTANTE

In de jaren zestig komt het probleem van de groeiende kloof tussen rijke en arme landen op. Het antwoord hierop van Johannes en Paulus is een pleidooi voor een betere verdeling van de rijkdom, waarbij zij zich nadrukkelijk tevens richten op de niet-gelovigen. Ook dan al is er, bijvoorbeeld in Populorum Progressio, kritiek op de grote nadruk in de samenleving op het **hebben** in plaats van op het **zijn** en het verzet tegen een onbeteugelde of wilde vorm van kapitalisme is een constante in de encyclieken.

Voor Johannes Paulus bijft de internationale verdeling van de beschikbare rijkdom een centraal vraagstuk, zeker na de constatering dat er grenzen aan de groei zijn, zo stelt Leijendekker aan het slot van zijn beschouwing over de nieuwe encycliek van Johannes Paulus II vast. Bovendien hebben de consumptiedrang en de materialisering in de rijkere landen een ander, nieuw sociaal probleem opgeroepen. In 1987 schreef hij dat mensen 'slaven (zijn geworden) van bezittingen en onmiddellijke behoeftebevrediging, zonder andere horizons'.

ATHEISME OORZAAK VAN COMMUNISME

Centessimus annus: voor eerst term winst gebruikt

Waardering voor vakbond zorg over uitbarsting

VATICAANSTAD - Paus Johannes Paulus II pleit in de negende encycliek van zijn hand voor een economisch systeem dat beter tegemoet komt aan de fundamentele rechten en behoeften van de mens dan het kapitalisme en het communisme. De encycliek 'Centesimus Annus' (Het Honderdste jaar) verscheen een dag na de Dag van de Arbeid.

Met de encycliek herdenkt de paus, dat het 15 mei honderd jaar geleden was dat de encycliek Rerum Novarum verscheen, de eerste sociale encycliek van de Rooms-katholieke kerk. Leo XIII erkende in Rerum Novarum het recht van de arbeiders op een rechtvaardig loon. Hij wees de opvatting van de socialisten dat alle goederen aan de staat toebehoren, als onredelijk af en stond katholieken toe zich in werkliedenorganisaties te verenigen. Vele pausen hebben Rerum Novarum herdacht, zoals Pius XI (Quadragesimo Anno, 1931) en Johannes XXIII (Mater et Magistra, 1961).

MEEST DOELMATIG

Centesimus Annus is de derde encycliek van de huidige paus over het sociale vraagstuk na Laborem Exercens (1981) en Sollicitudo Rei Socialis (1987). De paus erkent dat het vrije marktsysteem op dit moment het meest doelmatige instrument lijkt voor de verdeling van de goederen. Het lijkt ook een effectief antwoord te bieden op de behoeften van de mens.

Maar de paus voegt er direct aan toe dat ook het kapitalisme zijn schaduwzijden kent, zoals het gebrek aan gerechtigheid voor de arbeiders. Het is in de ogen van de paus dan ook "onaanvaardbaar" te zeggen dat "de val van het zogenaamde reele socialisme het kapitalisme tot het enige model van organisatie van de economie maakt". Er zijn nog vele menselijke behoeften waaraan de markt niet voldoet. Omwille van de gerechtigheid en waarheid mogen fundamentele menselijke behoeften niet onbevredigd blijven en mogen degenen op wie zulke behoeften als een zware last drukken, niet omkomen, schrijft de paus.

ECHTE OORZAAK

Juist de arbeidersmassa's, waarvoor de communistische regimes zeiden op te komen, hebben aan die regimes de legitimiteit ontnomen, constateert de paus. Hij meent echter dat de echte oorzaak van de val van het communisme het atheisme is geweest. De vreedzame veranderingen in Oost-Europa zijn daarom een waarschuwing "voor allen die in naam van het politieke realisme recht en moraal uit de politiek willen bannen". De paus meent dat de kerk met haar hardnekkig opkomen voor de rechten en waardigheid van de mens een beslissende bijdrage aan deze veranderingen heeft geleverd.

De paus waarschuwt dat na de val van het communisme "het reële gevaar" bestaat dat al lang bestaande gevoelens van haat in de Oosteuropese landen "opnieuw tot uitbarsting zullen komen en ernstige conflicten" zullen veroorzaken. Hij meent dat economische en morele hulp uit het Westen deze conflicten kunnen voorkomen. Ook waarschuwt de paus dat nog niet alle sporen van het vroegere totalitaire en autoritaire systeem geheel zijn "uitgewist". Er is zelfs het gevaar dat zij aan kracht zullen winnen. Daarom is behoefte aan "nieuwe pogingen tot samenwerking en solidariteit tussen alle landen".

VEROORDELING

De paus bevestigt de keuze van de Rooms-katholieke kerk voor de armen. Hij onderstreept dat de hulp aan Oost-Europa niet ten koste mag gaan van die aan de ontwikkelingslanden, die "onder een nog ernstiger situatie van armoede en gebrek lijden". Maar de klassenstrijd biedt volgens de paus geen oplossing. Johannes Paulus wijst alle vormen van geweld om een rechtvaardiger samenleving te bereiken van de hand en veroordeelt de wapenhandel en de hoge uitgaven voor bewapening in de wereld.

De paus schrijft dat het economische systeem waar de kerk naar streeft, niet gericht is tegen de vrije markt. De kerk eist alleen dat de markt goed wordt beheerst door de maatschappelijke en politieke krachten, zodat wordt gewaarborgd dat de basisbehoeften van alle leden van de samenleving worden bevredigd.

VOOR EERST

Voor het eerst wordt in een sociale encycliek de term 'winst' gebruikt. Winst laat zien, hoe goed het een onderneming gaat, maar ze mag niet ten koste van de werknemers tot stand komen. Het is moreel onaanvaardbaar en het heeft negatieve effecten op de productiviteit van een onderneming, als mensen "die het kostbaarste vermogen van de onderneming zijn, ontmoedigd en in hun waardigheid geschonden worden", schrijft de paus.

Met waardering schrijft de paus over de vakbonden. Hun rol in de onderhandelingen over het minimumloon en de werkomstandigheden is beslissend. De vakbonden "dienen de ontwikkeling van een echte werkcultuur en helpen de arbeiders zich op een volledig menselijke manier op hun werkplaats te ontplooien", meent Johannes Paulus II.

Honderd jaar sociale aandacht

REREUM NOVARUM: (De dorst naar)nieuwe zaken.Deze encycliek van 15-1-1891 is een keerpunt: het is de eerste encycliek over sociale problemen. Paus Leo XIII bepleit actieve bemoeienis van de staat met sociale problemen en maakt de weg vrij voor de vorming van katholieke vakbonden.

QUADRAGESIMO ANNO: In het veertigste jaar, van 15-5-31. Pius XI schetst een soort derde weg tussen kapitalisme en communisme. Met steun voor de corporatistische pogingen om werkgevers en werknemers te verenigen.

MATER ET MAGISTRA: Moeder en leermeester, van 15-5-1961: Johannes XXIII wijst op de kloof tussen arme en rijke landen, pleit voor de sociale staat en suggereert werknemers deel te laten nemen in het eigendom van een bedrijf.

PACEM IN TERRIS: Vrede op aarde, van 11-4-1963. In zijn pleidooi voor vrede doet Johannes XXIII een toenaderingspoging naar de communistische landen door te zeggen dat die zich ook, ondanks een vasle doctrine, in de richting van een rechtvaardiger en vrijer samenleving kunnen bewegen.

GAUDIUM ET SPES: Vreugde en hoop, van 7-12-65. Dit is een document van het Tweede Vaticaanse concilie over de kerk in relatie tot de veranderde wereld, waarin kritiek wordt geveerd op economische monopolies en werk een activiteit wordt genoemd waarmee mensen zich verwezenlijken.

POPULORUM PROGRESSIO: De vooruitgang van volken, van 26-3-67. Paulus VI schrijft dat de sociale kwestie een modiaal niveau heeft bereikt en dat de ontwikkeling de nieuwe naam van vrede is.

OCTAGESIMA ADVENIENS: De tachtigste verjaardag, van 14-5-71. Dit is een brief aan de voorzitter van de commissie Justitia et Pax waarin Paulus' VI een aantal nieuwe problemen analyseert, zoals urbanisering, werkloosheid, emigratie, de rechten van de vrouw.

LABOREM EXERCENS: Werk uitvoerend. Deze encycliek van 14-9-81 is van Johannes Paulus II die daarin de rechten van de arbeiders verdedigt. Hij stelt vast dat werk, als activiteit van de mens, een eigen waarde heeft die in de economische en materialistische manier van denken ten onrechte is gereduceerd tot zijn marktwaarde.

SOLLICITUDO REI SOCIALIS: Zorg over de sociale zaak, van 30-12-87. Johannes Paulus II bepleit grotere internationalere solidariteit om de ontwikkeling van alle landen en mensen mogelijk te maken en verwerpt hierbij de louter economische uitleg van het begrip ontwikkeling.

Tot zover een samenvatting van de officiele Rooms-katholieke documenten over het sociale vraagstuk, zoals dat in NRC/Handelsblad verscheen.

[W]andeling door het gebied van 'Reliability Engineering'

Hoe kunt U nu weten of morgen het licht aangaat?

■ door H.Menckeberg, H.Bollen en M.van Houten ■

[A]LS WE PAKKEN het vliegtuig. Hoe zeker is het dat [w]e eenmaal ingestapt, onze bestemming bereiken? .... [I]n één stuk? ... en levend? Hoe zeker is dit voor het [geva]l we een auto gebruiken? Dit zijn zeer indringende vragen. Daarover, over zulke vragen, denken [we] in het algemeen niet na; liever niet misschien: dat [roe]pt het onheil juist over ons af. In het geval van de [aut]o doen de meesten van ons dat sowieso bijna nooit. [In] het geval dat we het vliegtuig pakken, willen we [s]oms weleens de gedachten laten afdwalen naar de [laa]tste vliegtuigramp waar we over gelezen hebben, [w]aarvan we de [illegible] beelden [illegible] ons [tele]visiescherm zagen gaan. Haast intuïtief denken [we] hoe groot is de kans dat .... gedachten waar we ons [illegible] van af laten leiden. [illegible] Reliability Symposium, dat op 28 en 29 mei op [de] UNA wordt georganiseerd, [illegible] aan de leek een idee [illegible] betrouwbaarheids engineer. [illegible] Hoe doet hij dat, kan het eigenlijk wel?

[illegible] Een voorbeeld om de gedachte[n] te bepalen. Veronderstel [dat] we een vliegtuig hebben, [dat] met één motor al kan [vlie]gen, maar waar we meer [mo]toren onder kunnen [han]gen. Elk van die motoren [is zeer] onbetrouwbaar: van [de] zes keren dat we zo een [mot]or gebruiken slaat hij [éé]n keer onverwacht af. De [kan]s op een storing is, [zeg]gen we: 1:6. Met één [mot]or storten we gemiddeld [per zes] vluchten één keer neer, [word]t ook gezegd. Stel dat [we n]u twee motoren onder [het] vliegtuig hangen. Ons [gev]oel zegt dat het geheel, [het] systeem, nu meer te ver[tr]ouwen moet zijn. Hoeveel [vlu]chten zullen we gemid[deld] maken kunnen waarbij [we] één keer neerstorten [weg]ens totale motorpech (we [illegible] cartoon figuren, overi[gen]s, dus we kunnen dit)? [Eni]g denkwerk en we [vin]den: 36 vluchten. Denk [illegible]

[illegible] baast [illegible] het uitblijven van een [illegible] Of alvast [illegible] he, dat is [illegible] dit of dat [illegible] In feite hebben we [illegible] een uitspraak gedaan als: er is een grote kans dat de sumppump het binnenkort niet doet, dus zullen we die maar vast vervangen. Er is een tak van de wetenschap, die zich met dit soort vraagstukken bezighoudt. Die tak wordt globaal aangeduid met de naam Betrouwbaarheidstheorie of Reliability engineering.

WALKMAN

Het verdient bijna geen betoog dat deze wetenschap beoefend zal worden bij haast alle bedrijven, die een produkt leveren aan een consument: vliegmaatschappijen, autofabrikanten en ook: energie bedrijven natuurlijk. De Sony Walkman fabrikant bijvoorbeeld, vraagt zich af hoe zeker [illegible] consument [illegible] gekochte Walkman over zeg maar drie jaren daar nog van zal genieten. Kunnen de heren ingenieurs dan misschien voorspellen wanneer er een kink in de kabel komt -om het zo maar uit te drukken- of wanneer een transistor in het apparaat de geest geeft? Nog beter: kan voorspeld worden *welke* transistor het eerst de geest zal geven? Leveranciers van de elektrische stroom, willen weten hoe zeker het is, dat, zeg maar wat, 80% van hun klanten in de komende 24 uur gedurende tenminste 22 uren hun produkt geleverd krijgt. Als schrijver van dit stuk, waarvoor elektriciteit nodig is, zijn wij er ook zeer in geïnteresseerd, hoe groot de kans is dat het einde van het artikel gehaald wordt zonder storing die het computergeheugen leeg wist.

De enige manier om bij benadering antwoord te geven op deze vragen, is gebruik maken van wat in het verleden is gebeurd. [illegible]

nieuw of heel oud dan is de betrouwbaarheid lager, dan wanneer hij van zeg maar middelbare leeftijd is (dit wordt de zogenaamde badkuipkromme van de betrouwbaarheid genoemd). Het is duidelijk, dat informatie over het falen van componenten belangrijk is. Dit moet zo secuur mogelijk worden aangetekend, geregistreerd en beschreven; wat er gebeurd is en waarom het [illegible] moet goed worden onderzocht en worden vastgelegd. Vaak, heel vaak gebeurt dat juist niet ... omdat we allemaal mensen zijn ... Hebben we

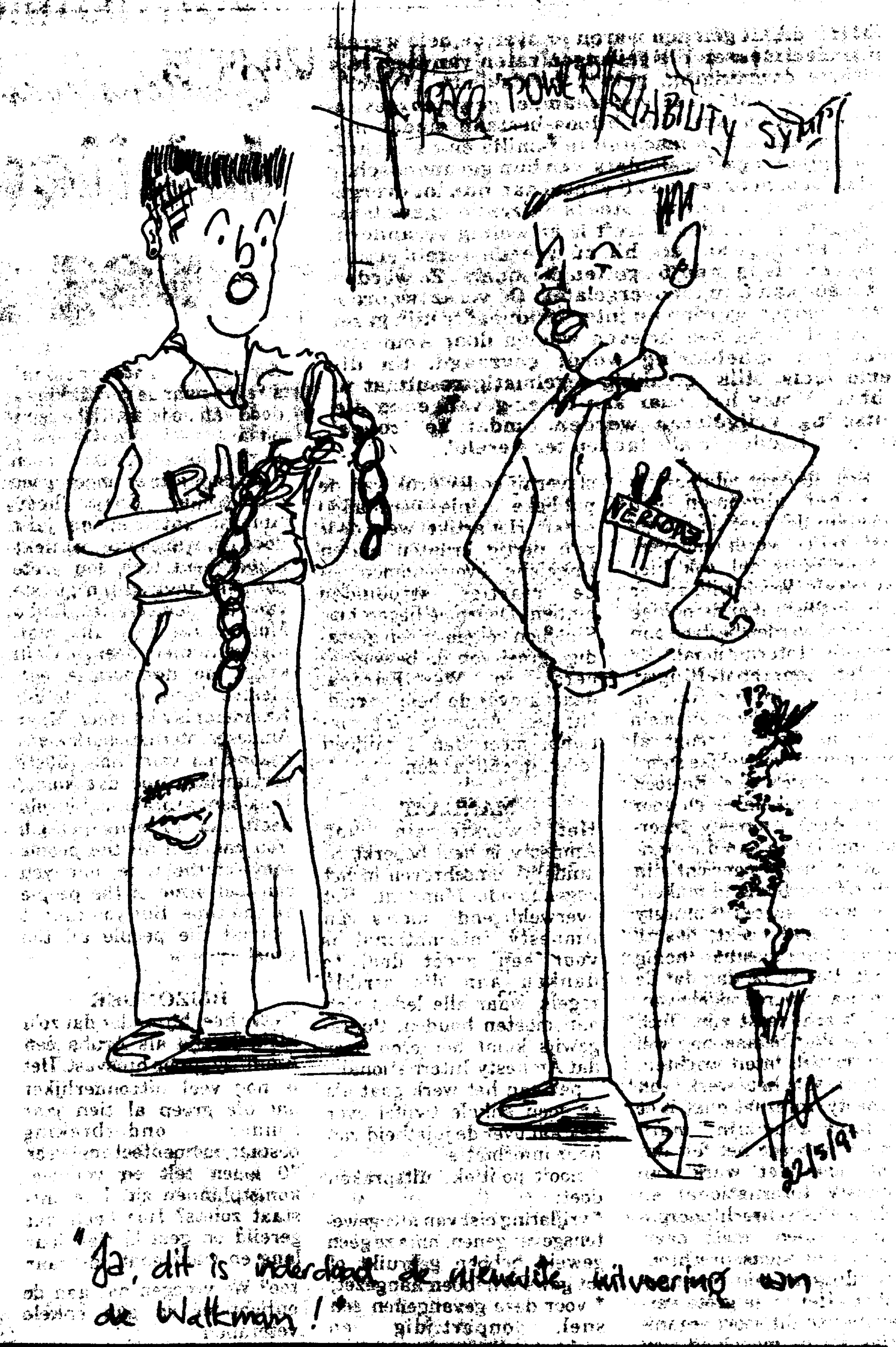
eenmaal ervaringscijfers verzameld en hebben daarmee het systeem geanalyseerd, dan moeten we uitspraken kunnen doen, zoals boven bedoeld: waar zal naar verwachting in de komende tijd een onderdeel falen en een storing optreden. Wat we dan doen, hangt van een veelheid van andere (meestal economische) factoren af. Moeten we het systeem nu uitschakelen en het onderdeel nu vervangen of zullen we wachten tot het systeem toch al stil staat (om andere, economisch verantwoorde redenen) en dan het noodzakelijke onderhoud doen? De economische vraag komt overigens vaak al [illegible] melen en verwerken van de informatie voor de componenten van onze produktketting. Dat kost namelijk geld, wat niet. En vaak wordt besloten daarom maar niets te doen, en te wachten tot de ketting faalt, waarna men als de gesmeerde bliksem met reparatiewerk begint. Soms is dat goed, bijvoorbeeld voor banden van de meeste voertuigen. Maar soms kan dat absoluut juist niet! de banden van de KLM DC10 bijvoorbeeld.

MONTE CARLO

In principe kunnen we onze ketting elke gewenste graad van betrouwbaarheid geven, die we maar in gedachten willen nemen. We kunnen een tweede ketting gebruiken (back up) [illegible] of een stuk van de ketting [illegible] [illegible]

leggen langs een andere weg ... voor het geval dat ... Er moet een evenwicht gevonden worden tussen kosten en baten. Dat zoeken naar een evenwicht tussen deze en een groot aantal niet genoemde aspecten van dit soort analyses, gebeurt, we hoeven het haast niet te zeggen, tegenwoordig veelal met de hulp van een computer. Voor elektriciteitsnetten wordt daarbij vaak een methode gebruikt met de intrigerende naam van Monte Carlo simulatie. Waar zou dat nou vandaan komen?

Er is ook een ander aspect, waar we nog op terug zouden komen. Onder het motto van [illegible] kunnen we [illegible] dat het knap [illegible] wordt. Er hoeft nu [maar éé]n schakel in brand te [illegible] en het systeem stort [illegible] nu naar beneden. [Het is] duidelijk het bij het maken van een betrouwbaarheids-analyse gerekend moet worden met kansen. Meer dan dat kunnen we niet zeggen. In het dagelijks leven geven we dat ook aan met woorden als *Act of God, Si Dios kè, Zo de Goden ons gunstig gestemd zijn,* en zo voort. Gelukkig maar dat het mogelijk is om betrouwbare systemen te maken, door zorgvuldig te zijn en nauwgezet ervaringen op te tekenen, te bestuderen en analyseren.

ERS: wetenschappelijke en praktische gegevens

Europese milieusatelliet geeft schat aan informatie

NOORDWIJK/PARIJS - De zorg om het verslechterende milieu op wereldschaal is de belangrijkste drijfveer achter het ambitieuze project voor aardobservatie van de Europese ruimtevaartorganisatie ESA in Parijs. Met spanning wachten de wetenschappelijke deskundigen op de eerste gegevens die de eerste Europese milieu-satelliet, ERS (European Remote Sensing satellite), die eerder deze maand van de Europese lanceerbasis bij Kourou in Frans-Guyana in een baan om de aarde is gebracht. De ontwikkeling van een tweede soortgelijke satelliet, die over enkele jaren de taak van de ERS-1 moet overnemen, staat al op stapel.

Met behulp van de zeer geavanceerde aardobservatiesatelliet, waarin Nederland een aandeel van vijftig miljoen gulden heeft, wil men erachter zien te komen hoe de atmosferische processen, die naar thans wordt aangenomen een serieuze bedreiging voor het milieu vormen, precies werken. Wetenschappelijk onderzoek heeft tot nu toe nog geen definitieve conclusies opgeleverd die uit de nu beschikbare gegevens over verschijnselen als het broeikaseffect, de aantasting van de ozonlaag, luchtverontreiniging en de ontbossing in de tropen getrokken kunnen worden.

VOORSPELLINGEN

De waarnemingen vanuit de ruimte zullen moeten bijdragen betere en meer betrouwbare voorspellingen te doen over de ontwikkeling van de atmosferische processen en de schade die zij eventueel aan de natuur en het milieu aanbrengen kunnen. Zonder de hulp van een satelliet als de ERS is dit niet mogelijk. Waarnemingen vanaf de aarde zijn in vele opzichten onvoldoende [illegible] wordt op de talloze vragen van wetenschappers, politici en het publiek die zich zorgen maakt om het mondiale milieu, te geven. De Europese satelliet is veelzijdig. De schat aan gegevens die de ERS-1 de komende drie jaar over de aarde oplevert, zal tevens van groot nut zijn voor [illegible] contr[illegible] landb[illegible] inter[illegible] voor [illegible] ande[illegible] werel[illegible]

Naas[illegible] aang[illegible] voora[illegible] fitere[illegible] de sa[illegible] stroo[illegible] Met n[illegible] Milie[illegible] visse[illegible] staat, [illegible] vaart. [illegible] drijve[illegible] pijen [illegible] zee z[illegible] kunn[illegible] nieuw[illegible] ERS [illegible]

Voo[illegible] institu[illegible] satell[illegible] winda[illegible] en de [illegible] golfbewegingen van de oceanen nauwkeurig in kaart gaat brengen, van groot nut zijn. Op die manier verwacht het instituut [illegible] betere [illegible] voorspellingen te doen. [illegible] een [illegible] satelliet eenvoudig door de wolken heen.

De [illegible] informatie over het gedrag van de wereldzeeën, die de ERS [illegible] geheel [illegible] zullen [illegible] Nederland [illegible] over [illegible] [illegible]

zijn niet overal waarnemingsstations gelegen. Bovendien duurt het dikwijls lang, voordat de betrokken instanties over de benodigde gegevens beschikken. Met de ERS, die op een hoogte van 785 kilometer [illegible] [illegible]

[illegible] bouwkundige werken hier en in het buitenland.

[illegible]

In dit opzicht betekent de [illegible] een grote vooruitgang. Waarnemingen [illegible] weer in feite boven de [illegible] wereldwijde [illegible] toont echter grote hiaten. Er [illegible]

[illegible] thans in Frans-Guyana om de lancering [illegible] Een groot [illegible] van de satelliet [illegible] waar [illegible] Inmiddels werkt [illegible] aan de bouw van de ERS-2, die over ongeveer drie jaar operationeel zal zijn.

POLITIEMAN EDDIE BENNETT VOORZITTER OP ARUBA

Gewetensgevangenen niet langer 'forgotten prisoners'

Jubileum van Amnesty geeft nog geen reden tot feest

= door Cees van Vliet =

DERTIG JAAR geleden waren er over de hele wereld duizenden mensen die gevangen zaten vanwege hun politieke overtuiging, geloof, huidskleur, geslacht, afkomst of taal. Deze zogenaamde 'gewetensgevangenen' leidden een uitzichtloos bestaan omdat niemand, behalve hun machteloze familie en de verantwoordelijke regeringsleiders, van hun gevangenschap afwist. Daardoor waren zij geheel aan hun lot overgelaten. Ook nu zijn er nog steeds duizenden gewetensgevangenen. Wat dat betreft is er weinig veranderd. Toch is er één groot verschil: nú weet de wereld ervan. Ze zijn niet langer de 'forgotten prisoners'. Ze worden niet meer aan hun lot overgelaten. De verantwoordelijke personen worden nu internationaal te kijk gezet en overstroomd met brieven waarin door Amnesty-leden om opheldering wordt gevraagd. En die 'bemoeienis' blijkt gelukkig regelmatig resultaat te hebben. Vraag het maar aan de ex-gevangenen die plotseling vrijgelaten werden omdat ze 'zoveel vrienden hadden in alle landen ter wereld'.

Een 30-jarig jubileum is over het algemeen een gebeuren dat met de nodige festiviteiten wordt omgeven. Natuurlijk is dat ook hier het geval. Wereldwijd zal er rond de 28ste mei de nodige aandacht worden besteed aan Amnesty International. Er worden tentoonstellingen gehouden, interviews op radio en t.v. gegeven en noem maar op. Zoiets brengt al gauw een wat feestelijke stemming met zich mee. En toch is er geen enkele reden voor feest. Want Amnesty International is een van die organisaties die erop gericht zijn zichzelf overbodig te maken. Hoe meer succes Amnesty International boekt, des te minder haar bestaan nodig wordt. Pas op de dag dat de organisatie wordt opgeheven, zal het echt feest zijn. Toch zal die dag helaas nog wel even op zich laten wachten. Niet omdat het werk van Amnesty International niet effectief zou zijn, maar simpel vanwege het feit dat juist door het werk van Amnesty International en andere mensenrechtenorganisaties steeds meer beerputten van mensenrechtenschendingen zijn opengebroken. Het is de grote verdienste van dit soort organisaties dat de mensheid zich steeds meer bewust wordt dat er veel mensen die voor gerechtigheid vechten, worden onderdrukt. Dat bewustzijn is namelijk de eerste stap op weg naar verbetering. En daarom mag er deze maand toch wel een beetje feest gevierd worden.

GESCHIEDENIS

Een verhaal over Amnesty International behoort vooral te gaan over de mensen die vanwege hun politieke overtuiging, geloof, afkomst en huidskleur, gevangen zitten, gemarteld worden, of op hun executie wachten. Maar het moet ook gaan over de mensen die hiertegen protesteren en over de organisatie die al deze feiten verzamelt en aan het licht brengt. Het is nu haast vanzelfsprekend dat een rapport van Amnesty International als betrouwbaar en onpartijdig wordt beschouwd en in de internationale pers ruime aandacht krijgt. Dat was nooit anders.

Dertig jaar geleden maakte een advocaat in Londen zich in toenemende mate zorgen over mensen die door het uiten van hun mening in de gevangenis belandden. Die advocaat was Peter Benenson. Met hem moet eigenlijk elk verhaal van Amnesty International beginnen, want hij besloot er iets tegen te ondernemen. Hij wilde een jaar lang aktie voeren om de aandacht van het publiek te vestigen op de situatie van zulke gevangenen. Hij en zijn collega's Eric Baker en Louis Blom-Cooper, noemden de actie 'Appeal for Amnesty 1961'. Op 28 mei 1961 verscheen een pagina-groot artikel in *The Observer*, waarin Benenson uiteenzette dat hij medestanders zocht om een jaar lang regeringen aan te sporen hun gewetensgevangenen vrij te laten. Hij wees er onder andere op dat precies honderd jaar eerder de slavernij onder druk van de publieke opinie werd afgeschaft. Het artikel werd door zo'n dertig kranten buiten Engeland overgenomen en de reacties stroomden binnen. Daarmee begon het. Sinsdien volgde er een gestadige groei van de beweging, eerst in West-Europa, daarna over de hele wereld. Nu telt Amnesty International meer dan 1 miljoen leden in 150 landen.

MANDAAT

Het werkterrein van Amnesty is heel beperkt en duidelijk omschreven in het zogenaamde Mandaat. Het overweldigende succes van Amnesty International is voor een groot deel te danken aan die strikte regels, waar alle leden zich aan moeten houden. Puntsgewijs komt het erop neer dat Amnesty International:

* pas aan het werk gaat als er geen enkele twijfel over bestaat over de juistheid van haar informatie
* nooit politieke uitspraken doet;
* vrijlating eist van alle gewetensgevangenen, mits ze geen geweld hebben gebruikt of tot geweld hebben aangezet;
* voor deze gevangenen een snel, onpartijdig en rechtvaardig proces eist;
* de afschaffing eist van de doodstraf en elke vorm van marteling.

Hoe goed Amnesty geslaagd is in haar rol als 'Lastpost van wereldformaat' blijkt wel uit diverse uitspraken uit Oost en West: Radio Moskou vond in 1980 dat Amnesty International de rol vervulde van coördinator in de massale propaganda tegen de USSR'. Tegelijkertijd werd Amnesty International in het Chili van Pinochet een communistische mantelorganisatie genoemd. Ayatollah Khomeini intussen, beweerde dat 'alle hielenlikkers van satanische machten zoals Amnesty International, streven naar de verstikkingsdood van de islamitiche republiek'.

Dergelijke uitspraken doen Amnesty echter meer goed dan kwaad. En zo heeft Amnesty International juist door haar absolute politieke afzijdigheid toch een grote politieke invloed ten gunste van de democratie. Radio Moskou zal zo'n uitspraak niet gauw meer doen, in Chili krijgt de democratie een nieuwe kans en Ayatollah Khomeini is niet meer. Maar Amnesty International is kerngezond en veirt haar 30ste verjaardag. Hoe dat komt? President Abraham Lincoln heeft het al eens gezegd: 'You can fool all the people some of the time, and you can fool some of the people all the time. But you cannot fool all the people all the time'.

BIJZONDER

Het is heel bijzonder dat zo'n klein landje als Aruba een Amnesty-groep huisvest. Het is nog veel uitzonderlijker dat die groep al tien jaar zonder onderbreking bestaat, momenteel ongeveer 70 leden telt en vol toekomstplannen zit. Hoe ontstaat zoiets? Hoe heeft dat gereild en gezeild tien jaar lang en waar gaat dat naar toe? We vroegen dat aan de oprichtster en aan enkele veteranen.

Amnesty International houdt geregeld akties waarbij wordt opgekomen voor de onderdrukten in diverse delen van de wereld, zoals op deze foto genomen tijdens een betoging in Nederland.

Tien jaar geleden woonde het jonge, Nederlandse onderwijzersechtpaar Jan en Beppie van Beest op Aruba. Het is Beppie geweest die de eerste stoot gaf tot de oprichting van een Amnesty-groep op Aruba. In 1980 bracht ze de kerstvakantie in Nederland door en kreeg daar het maandblad van de Nederlandse afdeling *Wordt Vervolgd* onder ogen. Ze meldde zich aan als lid en kreeg vanaf toen het maandblad naar Aruba toegestuurd. Op de achterpagina stond de rubriek 'Gevangene van de maand', met de oproep brieven te schrijven voor de gewetensgevangenen. Maar hoe doe je zoiets. Zomaar schrijven aan een president, koning of minister van Justitie? 'Wat jammer dat er hier op Aruba geen Amnesty-groep is, want die zou mij ongetwijfeld kunnen helpen', was één van haar eerste gedachten na afloop van die vakantie, en ze vertelt verder: 'Aan een vriendin vroeg ik of zij soms wist of er toch niet een kleine afdeling van Amnesty op Aruba was. Die bleek er niet te zijn. Toen ben ik op zoek gegaan naar mensen met wie ik wellicht iedere maand een aantal brieven kon opstellen en versturen. Zo kwamen we met wat vrienden voor een eerste vergadering bij elkaar. Dat moet ergens in april of mei 1981 zijn geweest. We waren ongeveer met z'n achten, allemaal mensen uit mijn Nederlandse vriendenkring. Dat het in het begin zo'n Hollands clubje was, kwam door het eenvoudige feit dat ik er in eerste instantie domweg alleen met Hollandse vrienden over heb gesproken.

Arubaanse vrienden had ik eigenlijk niet, wel collega's en goede bekenden. Aan hen had ik het natuurlijk ook kunnen vragen, maar misschien bestond er bij mij toch een vooroordeel en dacht ik dat Arubanen niet van Amnesty International niet op de hoogte zouden zijn, of er geen interesse in zouden hebben.

HULP

In ieder geval wist ons groepje ook niet goed raad met het brieven schrijven en we besloten hulp te vragen aan de Nederlandse Afdeling in Amsterdam. Ik wist dat er door Amnesty International boekjes waren uitgegeven waarin voorbeeldzinnen en andere tips stonden die bij het schrijven van een brief van nut kunnen zijn. Via Nederland kwamen we aan die boekjes en we konden toen aan de slag. We kregen toestemming om in de lerarenkamer van Colegio Arubano schrijfavonden te organiseren en er kwam een oproep in de Amigoe. Behalve ons eigen groepje, kwam er die eerste keer trouwens niemand.

Die eerste jaren gingen we met goede moed door met het organiseren van schrijfavonden waar echter steeds zeer weinig belanstellenden kwamen. Ook onder de leden begon de motivatie langzaamaan af te nemen. Totdat een aantal van ons antwoord kreeg op één van de brieven naar Israël. De brieven werden dus wel degelijk gelezen en het geschrijf was dus niet voor niets. Het enthousiasme kwam weer terug, we maakten zelfs voorbeeldbrieven en zorgden voor regelmatige publikaties in de diverse kranten. Frans Eduardo was de eerste Arubaan die onze gelederen kwam versterken en hij zorgde voor de vertaling in het papiamentu. Zo probeerden we steeds meer Arubanen voor het werk van Amnesty te interesseren.

Ik herinner me één van de leukste aktiviteiten die we georganiseerd hebben: een fundraising op het strand bij Surfside, waar rond de kerst van 1982 een 24 uur surfmarathon 'Surfen voor Amnesty' plaatsvond. Het leverde heel wat op. Niet alleen geld, maar ook veel belangstelling van zowel publiek, t.v., radio en kranten. Ook hebben we een lange tijd aan zogenaamde 'Urgent Actions' meegedaan. Urgent Actions zijn acties van Amnesty, waarbij het noodzakelijk is dat veel mensen zeer snel reageren op berichten over verdwijning of marteling van gewetensgevangenen. Wekelijks stuurden we deze urgente oproepen door naar bepaalde beroeps- of geloofsgroepen op het eiland, met het verzoek om brieven/telegrammen te verzenden naar regeringen in verband met de verdwijning of marteling van één van hun collega's of geloofsgenoten. Tevens 'adopteerden' we een Russische gewetensgevangene. Adoptiewerk vereist kennis van zaken en een goede interne organisatie. Zo werd het werk steeds omvattender en intensiever.

Er was veel verloop. Oude groepsleden verlieten het eiland en nieuwe werden gevonden. Langzaam maar zeker kwamen er steeds meer Arubanen bij. In juli 1984 verliet ik het eiland en ik vind het verheugend dat Amnesty Aruba nog steeds zo 'levend' en aktief is.'

Tot zover vanuit Nederland Beppie van Beest, zonder wiens initiatief er nu waarschijnlijk geen Amnesty International Aruba zou zijn. In haar brief valt de de naam Frans Eduardo. Hij was al heel vroeg actief lid en dat is hij nog steeds. Aan hem vragen we wat hem bewogen heeft lid te worden en al die jaren zoveel energie te steken in Amnesty International

FALKLAND

Frans Eduardo: 'Ik kwam erbij in 1982 ten tijde van de Falkland-crisis. Ik ben erg geïnteresseerd in politiek en tot mijn schrik ontdekte ik toen dat een land als Venezuela, zo dichtbij, zich pal achter Argentinië opstelde alleen maar om zoiets vaags als 'een latijns-amerikaans saamhorigheidsgevoel'. Het feit dat Argentinië in die tijd een uiterst wrede dictatuur was, bleek Venezuela totaal te negeren. Ik vroeg me af waar de grenzen liggen van wat mensen elkaar kunnen aandoen als ze zo blind zijn voor de schendingen van mensenrechten.

In 1985 werd ik vanwege de sluiting van de LAGO overgeplaatst naar Curacao. Daar werd in 1986 een Amnesty-groep opgericht. Ook daar heb ik mijn aandeel in gehad en was ik aktief lid. Net als in die beginjaren op Aruba, bestond de groep op Curacao hoofdzakelijk uit Nederlanders. We hebben daar een paar leuke dingen gedaan, grote akties met veel publiciteit. Dat leverde een paar druk bezochte schrijfavonden op, maar daarna zakte het weer in tot de Hollandse kerngroep. De reden daarvoor? Ik denk dezelfde als destijds op Aruba: de afstand tussen lokale bevolking en Hollanders blijkt bij dat soort zaken toch wel groot en het duurt een aantal jaren voordat de eerste drempels weg zijn. Op Aruba is dat inmiddels gebeurt. Na mijn terugkeer daar, ontdekte ik tot mijn grote vreugde dat in de tussentijd het Arubaanse element de overhand had gekregen. Er zijn veel meer Arubaanse leden dan Nederlanders en ik denkt dat de Arubaanse groep daarmee een stevige basis heeft. Mijn specifieke rol als enige Arubaan in het bestuur in die beginjaren werden vanzelf die aktiviteiten waarbij het publiek werd benaderd. Dat betekende: lezingen houden voor vakbonden, centros di bario e.d. En ik verzorgde de publikaties in de papiamentstalige kranten. In 1984 kreeg ik daarbij steun van Tico Thodé die na veel jaren in Nederland weer terugkeerde op zijn geboorte-eiland. Het valt niet mee om de bevolking te motiveren voor het werk van Amnesty. Dat komt omdat het toch vrij abstract is wat we doen. Gewetensgevangenen in andere landen? Dat raakt ons niet zo. Dat is ver weg. We zijn op Aruba zo gelukkig niet aan den lijve te ondervinden wat onderdrukking door de eigen overheid betekent. Je moet ook maar net geïnteresseerd zijn in wat er in andere landen gebeurt. De laatste tijd verandert dat trouwens snel onder invloed van de t.v. Mijn ideaal is een vaste kern van hoofdzakelijk Arubanen die hun idealen weten over te brengen op de mensen. Het hoofddoel moet zijn de mensen ervan te doordringen dat in de wereld- ook vlakbij- rechten van mensen worden geschonden.'

COMPLIMENT

Heel interessant is dat de huidige voorzitter van Amnesty Aruba, Eddy Bennett, een politieman is. Dat dat kan, is een zeer groot compliment voor het democratische gehalte van de Arubaanse samenleving.

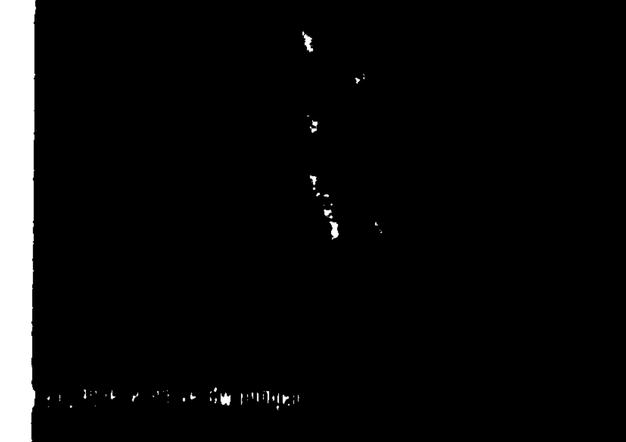
Eddy Bennett: 'Vlak voor de grote exodus van 1985 ben ik erbij gekomen. Ik was toen net terug uit Nederland waarik tien jaar bij de Haagse politie politieke vluchtelingen en andere asielzoekers had ondervraagd. Daardoor wist ik van het bestaan van Amnesty International en wist ik hoe droevig het met de mensenrechten in vele landen is gesteld. Het ging in die tijd niet best met Amnesty Aruba. Door de uittocht vanwege de LAGO-sluiting hadden we bijna geen leden meer. Daardoor moesten we helaas onze adoptiecase teruggeven aan het hoofdkantoor in Londen. Urgent Actions deden we allang niet meer. We beperkten ons uitsluitend tot schrijfavonden en ledenwerving.

Hoe men in het politiekorps tegen mij aan kijkt? In het begin was er wel veel argwaan. Niet direct van de leiding, het waren meer mijn collega's die mij maar slecht konden plaatsen. Die argwaan werd nog versterkt toen Amnesty zich ging inzetten voor de eerste politieke vluchteling die hier op Aruba aankwam en prompt in de gevangenis belandde. Dat was Parmessar die het Bouterse-regime in Suriname was ontvlucht. Mijn collega's zagen mijn Amnesty-lidmaatschap als een 'conflict of interest', omdat het politiebeleid zodoende van binnenuit werd bekritiseerd. Ook de overheid heeft mij toen zeer kwalijk genomen dat ik in een interview kritiek had op de minister van Justitie, nota bene mijn eigen werkgever. Het resultaat was echter wel dat Parmessar vrij kwam en naar Nederland mocht.

NIEUWE VISIE

De visie van het korps veranderde toen een aantal politie-officieren uit Nederland overkwam in het kader van de technische bijstand. De meegekomen politiepsycholoog drs.Schwartz introduceerde hier het HAPO-systeem waarbij meer aandacht wordt besteed aan de sociale vakken. Als lid van Amnesty International geef ik nu als gastdocent het vak Mensenrechten en Politie-ethiek. Bijna elke politieman op Aruba heeft die lessen gehad. Of hier op Aruba mensenrechten geschonden worden? Nou en of! Kijk maar naar ons systeem van dienstboden. Het is eigenlijk een vorm van slavernij. De overheid stelt als voorwaarde voor het verlenen van een verblijfsvergunning dat zij voor tien jaar verplicht zijn bij de werkgever in te wonen. De werkgever kan dus altijd over die persoon beschikken en die persoon is na werktijd niet vrij in gaan en staan.

Daar wordt op Aruba op grote schaal misbruik van gemaakt. We bestaan nu tien jaar op Aruba en hebben 80 leden van wie 15 uit het politiekorps. Misschien is de tijd rijp om beroepsgroepen te gaan vormen, bijvoorbeeld een beroepsgroep politie, medisch personeel, onderwijzers enz. Zo'n groep zet zich dan in voor vervolgde collega's en dat werkt heel motiverend. Voorlopig zijn we op weg naar 100 leden. Een miljoen in de wereld 100 op Aruba. Dat moet toch kunnen.

WIE VERKLARINGEN wil vinden voor de problemen an de Arabische wereld, moet op zoek gaan naar de rzaken. Die liggen voor een groot deel in de eeuwenlange rikte scheiding tussen staat en maatschappij, en in de oeite die het de islam kost om zijn regels te veranderen. en andere belangrijke oorzaak is de frustratie van de oslimstaten ten zuiden en oosten van de Middellandse Zee er het succes van de landen aan de noordkant van die zee. aar tegelijk beschouwen die staten de beter presterende esterse landen als zondig en verachtelijk. De enige plossing lijkt lijkt een nieuwe denkwijze die zich binnen de lam zou moeten ontwikkelen. Maar dat kan nog zeker twee t drie generaties duren. Tot die tijd blijft het Midden osten een bron van moeilijkheden.

HET MIDDEN OOSTEN kampt niet met een politieke crisis, maar met een diepe geestelijke crisis. Een politieke oplossing schiet daarom tekort, laat staan een militaire. De bewoners van de arabische wereld doen er beter aan, hun opvattingen over politiek en religie, staat en maatschappij grondig te herzien. Zolang het niet zo ver is, zal het gebied onrustig blijven.

Een militair geeft eten aan Arabische kinderen.

MIDDEN OOSTEN KAMPT VOORAL MET GEESTELIJKE CRISIS

Islamregels en frustraties haard van problemen

Het starre wantrouwen in de Arabische wereld

Het einde van de Golf-rlog, gevolgd door een vre-sconferentie waar vooral Amerikaanse minister van itenlandse Zaken, James aker, zich nu beijvert, bete-ent daarom zeker niet dat e echte problemen zullen jn opgelost. De crisis gaat eel dieper dan alleen de ressie van Irak. De islami-che opvattingen over staat maatschappij leveren een langrijke verklaring voor e jarenlange moeilijkheden het Midden Oosten. Hoe ijn die opvattingen staan?

SLAVENLEGERS

836 na Christus, tweehon-rd jaar na de dood van de ofeet Mohammed, besloot kalief van Bagdad, Al oetasiem, een nieuwe hoofd-ad te stichten. Hij koos arvoor het dorpje Samarra it, honderd kilometer ten orden van Bagdad aan de igris. Er verrezen paleizen n een moskee, die de rootste ter wereld was, esierd door een enorme onde minaret, waarschijn-jk geïnspireerd door de oude abylonische tempelbergen, e ziggoerats. Maar het eige-aardigste aan al-Moeta-iems nieuwe stad waren de orme militaire kampe-enten, die bij Samarra ver-zen. Niet zozeer hun gro-tte trok de aandacht, als el hun bevolking. In de ampementen werden de sla-en gehuisvest, die de kalief ad gekocht of buitgemaakt nder de Turkse stammen ie in die tijd langzaam anuit Centraal Azië naar et westen trokken. Zij rmden de kern van het ieuwe leger dat de kalief odig achtte om zijn macht er zijn woelige onderdanen ilig te stellen. Een naam oor de slavenkeurkorpsen as snel gevonden. Ze erden mamelukken enoemd, afgeleid van het oord 'malik' dat koning bete-ent: koningsslaven. De mili-aire innovatie van kalief l-Moetasiem heeft tot op de ag van vandaag diepe poren in de islamitische amenleving nagelaten. Binnen een generatie adden de slavenlegers van Samarra het staatsgezag aan ich getrokken en de kalief ot hun willoos werktuig emaakt. Méér dan dat: dui-end jaar lang, tot diep in de egentiende eeuw, zijn grote elen van de islamitische ereld door dit soort slaven-egers bestuurd, en is de ilitaire slavenheerschappij en van de meest blijvende n merkwaardigste instel-lingen van de islamitische amenleving in het Midden Oosten geweest.

GEESTELIJKE CRISIS

Een verklaring voor dit ver-chijnsel is niet eenvoudig. Waarom heeft de islamiti-che beschaving als enige rote beschaving tien euwen lang zijn politieke ot in handen gelegd van een militaire slavenkaste? En at voor gevolgen heeft dat ehad voor de islamitische pvattingen over staat en aatschappij? Zou het unnen zijn dat de oorlogen, e ruzies en de gewelddadig-eid, die we in het Midden Oosten steeds weer zien, te aken hebben met pogingen an de islamitische burgers an het Midden Oosten zich an die loodzware mame-kse erfenis te bevrijden? ortom, dat wat we in het idden Oosten zien niet een olitieke crisis is, op te lossen met politieke middelen, maar een diepgaande geestelijke crisis die alleen tot oplossing kan worden gebracht als de bewoners van het gebied zelf hun eigen maatschappij en hun eigen opvattingen over politiek en religie, staat en maatschappij aan een diepgaand zelfonderzoek onderwerpen?

Als dat zo zou zijn, dan staan ons nog vele jaren lang onaangename verrassingen in het Midden Oosten te wachten. De moderne Europese geschiedenis heeft voorbeelden genoeg opgeleverd van geestelijke crises en snel veranderende opvattingen, die leidden tot langdurige perioden van oorlog en weldadigheid. Met de vinger naar de arabisch-islamitische cultuur te wijzen en te zeggen dat Arabieren oproerkraaiers zijn, die niet deugen omdat ze verkeerde ideeën najagen, is daarom lichtelijk hypocriet.

ISLAM

Om iets te begrijpen van de crisis die de arabische landen doormaken, moeten we eerst ingaan op de islam zelf. Dat kan het beste door de islam te vergelijken met de twee andere monotheïstische godsdiensten: jodendom en christendom. Het jodendom is kort te omschrijven als een nationale godsdienst, waarbij God het joodse volk heeft uitverkoren als de gemeenschap, aan wie hij zich heeft geopenbaard. Die openbaring ligt vervat in wetten en gedragsregels. God zegt niet alleen wie hij is en dat hij er is. Hij vertelt de mens tevens wat een God welgevallig leven is en hoe men moet leven om God welgevallig te zijn. Jodendom is niet alleen een geloof, je bent gelovig jood door je te gedragen zoals Gods wetten en regels voorschrijven. Jodendom is niet zozeer een orthodoxie, rechtzinnig geloof, maar een orthopraxie: rechtzinnig gedrag.

Het christendom heeft een aantal wortels in het jodendom, maar is eigenlijk veel meer verwant met de oosterse mysterie-godsdiensten uit het begin van onze jaartelling. Christendom houdt zich bezig met zonde, schuld en verlossing, niet zozeer met het vertonen van juist gedrag, maar met het hebben van juiste ideeën over hoe de mens uit dit tranendal verlost kan worden. Islam is eigenlijk een aangepaste vorm van het jodendom. Mohammed trad op als profeet van de Arabieren en legde grote nadruk op het feit dat hij komt als zegel van de profeten, die eerder aan de joden gezonden zijn. De Koran - letterlijk betekent het woord de voorlezing of de oplezing - is geen nieuwe openbaring van God; het is een afsluiting van alle voorafgaande openbaringen.

WETTEN EN REGELS

Mohammed meende zelf niets nieuws te vertellen, maar alleen te herhalen wat vóór hem al was gezegd, maar dat in de loop der tijden vervalst of verbasterd was. Mohammed predikte niet alleen een geloof, hij stichtte een gemeenschap, met wetten en regels, die bij zijn dood was uitgegroeid tot een machtige staat. Honderd jaar na Mohammeds dood stonden de islamitische legers aan de Loire in Frankrijk, aan de Indus in wat nu Pakistan is, en waren zij doorgedrongen tot aan de grenzen van China. Militair was die staat succesvol, politiek veel minder. Toen Mohammed in 632 na Christus stierf, liet hij geen regels voor zijn opvolging na.

Binnen één generatie na het overlijden van de profeet kwam de islam in de greep van een bloedige politieke machtsstrijd tussen zijn volgelingen. Op zich is dat niet merkwaardig. Er waren in Europa mer dan genoeg oorlogen, revoluties, staatsgrepen, heksen- en ketterjachten, om te weten dat het leven niet altijd prettig verloopt. Er is ook naar allerlei theoriën en verklaringen gezocht en bedacht om die gang van zaken te kunnen beredeneren. In de islam is het zoeken van dat soort verklaringen en het proberen om een beter systeem op te zetten, dergelijke moeilijkheden te voorkomen, echter veel moeilijker.

ONAANTASTBAAR

Volgens de islamitische geloofsleer is de soevereiniteit in staat en maatschappij namelijk niet opgedragen aan menselijke instellingen, door mensen te veranderen, maar aan God zelf. De wetten en regels van de islam zijn geen menselijke regels, zij worden beschouwd als van God zelf afkomstig en daarom per definitie onaantastbaar. In een dergelijke opvatting moet de staat toezien op het naleven van Gods gedragsregels. De politieke macht in de staat is niet opgedragen aan mensen, maar aan God zelf; de mens, de leider is niet meer dan de uitvoerder van Gods wetten, zoals die door Mohammed zijn geformuleerd en in de eerste 150 jaar na zijn dood door rechtsgeleerden zijn uitgewerkt. Het betekent ook dat moslims als de ideale staat zien: de staat, die tijdens het leven van Mohammed, de norm van het islamitische leven, bestond. Het maatschappelijk paradijs ligt voor moslims niet voor zich uit, maar achter hen. Het is geen streven - letterlijke vertaling van jihad - naar een betere maatschappij in de toekomst, maar de restauratie van de maatschappij uit het verleden. Moslims menen dat zij in de tijd niet naar iets moois toegroeien, maar dat zij ervan af groeien.

PLATO'S STAAT

De consequentie daarvan is dat moslims wel allerlei ideeën ontwikkeld hebben over de interpretatie van Gods wetten en hoe nieuwe omstandigheden in die regels en wetten in te passen, maar nooit een sluitende theorie over de staat. Immers, als de regels al van bovenaf gegeven zijn door God zelf en het strikte naleven van die regels de ideale maatschappij oplevert, dan kan de ideale staat alleen diegene zijn, die die regels van haar burgers afdwingt. Voer het islamitische plichtenrecht (Gods eigen wet) in, zie strikt toe op de naleving, en de ideale maatschappij is er. Daarom is de islam blijven steken bij het idee dat de ideale leider een wijze, aan het leven onthechte man moet zijn, die Gods wetten doorvoert, zoals Ayatollah Khomeiny dat in Iran deed. De islamitische staat is in wezen een islamitische vorm van Plato's ideale staat, waarin wijze filosofen het voor het zeggen hebben, en de gewone burger luistert en zich houdt aan de door God opgelegde gedragsregels. In de islamitische staat is men geen burger, maar onderdaan van God. In de praktijk verviel de staatsmacht aan de slavenkeurkorpsen van de kalief. Ook dat had enorme gevolgen. De slavenkasten vulden zich door het steeds opnieuw kopen van slaven in de Kaukasus, op de Balkan of in Azië. Dat betekent dat de landen in het Midden Oosten bijna duizend jaar lang zijn overheerst door heersers, die niet in het gebied waren geworteld en er ook geen wortel schoten.

POLITIEK GEVAARLIJK

Dat leverde de in islam zo typerende scheiding op tussen staat en maatschappij. De mamelukse heersers zagen er min of meer op toe dat de shari'a, het islamitische plichtenrecht, werd nageleefd. Daaraan ontleenden zij hun legitimiteit, terwijl de boeren en stedelingen zich verre hielden van de politieke macht. Het gevolg daarvan is dat de burgers van het Midden Oosten de staat niet hebben leren zien als een instelling waaraan men deelhad, maar als een gevaarlijke en vreemde macht, waarmee je beter zo weinig mogelijk te maken kunt hebben. Dat zie je in het Midden Oosten overal om je heen. De staatsmacht is geconcentreerd in een kleine groep mensen, de Saoeds in Saoedi-Arabië, de familie van Saddam in Irak, de Assads in Syrië, met hun vrienden en verwanten. Politiek wordt gezien als gevaarlijk.

Islam kent geen burger maar onderdaan Gods

TECHNIEK

Niet alleen de politiek is verdacht, ook de technische vooruitgang. Het invoeren van technische vernieuwingen in de islamitische landen stuit telkens op wantrouwen en weerstand onder de bevolking. Welke gevolgen die houding heeft, leert de neergang van Egypte. In 1948 was Egypte het rijkste en meest ontwikkelde Arabische land; Zuid Korea stelde toen niets voor. Nu is Egypte een van de armste Arabische landen, Zuid Korea is een grote economische macht geworden. Waarom slaagde het ene land niet en het andere wel?

De moslims zien in westerse landen wel vooruitgang en bij hen niet, terwijl zij juist menen dat zij de wijsheid in pacht hebben; die is hun immers van God gegeven. Hoe dat kan begrijpen moslims niet. Het ligt waarschijnlijk aan de regels van de islam. Als die regels niet veranderd mogen worden, zijn maatschappelijke en technische vernieuwingen ook niet goed in te voeren, en is men ook niet geneigd in veranderingen te denken. De islamitische landen willen wel nieuwe technieken hebben, maar de denkwijze die erbij hoort is hun vreemd. Vaak streven hun regeringen wel naar modernisering en vernieuwing, maar met name de fundamentalisten willen juist terug naar de ideale maatschappij van Mohammed. Zij willen een versterking van de duizend jaar oude regels, in plaats van een verzwakking. Zij wantrouwen überhaupt alles wat de staat doet, en het importeren van nieuwe technieken door hun regeringen versterkt de weerzin van de bevolking alleen maar.

Het is opvallend dat veel studenten aan de technische universiteiten in Arabische landen fundamentalistisch worden. Het is voor hen de enige manier om te kunnen accepteren dat hun land zoveel nieuwe technieken in huis heeft gehaald. Meer in het algemeen is het fundamentalisme een generatieverschijnsel. De aanhang bestaat vooral uit jongeren; alleen de leiders zijn oude mannen.

■ *SALAYMANIYAH - Een Iraakse soldaat in gesprek met een Kurdisch gezin dat besloten heeft terug te keren vanuit het Iraanse grensgebied. De man maakt daarbij gebruik, aldus Baghdad, van een algehele amnestie welke door de Iraakse regering is afgekondigd.*
(AFP-satellietfoto)

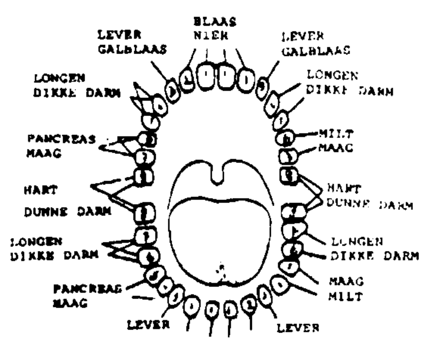
'Natuurlijk' beter worden

Een mond vol tanden (2)

= door Rudolf de Wit =

IN EEN VORIG artikel heeft u al kunnen lezen dat de tanden erg belangrijk voor de gezondheid zijn. In de natuurgeneeswijze wordt veel rekening gehouden met stoornissen (haarden) in de mond. Elke tand heeft zijn specifieke werkingsgebied. Met andere woorden: elke tand heeft relatie met een orgaan en/of deel van het lichaam.

U kunt in het onderstaand schema een globale verdeling zien. Het schema geeft alleen de organen weer. Het gebied of functies waar zo'n tand of kies invloed op heeft, is veel uitgebreider. In de normale medische praktijk wordt er over het algemeen geen rekening hiermee gehouden. In de natuurgeneeswijze is een 'zieke' tand de bron van ellende. Soms hoeft een tand of kies er helemaal niet slecht uit te zien om 'ziek' te zijn.

Ik kan me nog goed de dag herinneren toen een moeder met haar 16-jarige zoon de praktijk bezochten wegens klachten van bedwateren. Hij was al vaker hiervoor naar de dokter geweest maar zonder daverend succes. 's Nachts en vooral na een vermoeide dag plaste haar zoon nog in bed. Tijdens het onderzoek merkte ik de twee verkleurde voortanden op. Dit was ontstaan na een val op het gezicht waarbij de tanden ook een behoorlijke klap hadden opgelopen. Na behandeling van de tanden verdween de klacht. Met dit voorbeeld wil ik illustreren hoe belangrijk het is om verder te kijken dan alleen de klacht.

Hoe gek het ook mag klinken (dat vond ik overigens zelf ook, toen ik voor het eerst hiermee in aanraking kwam) maar ik heb al verschillende epilepsie patiënten zien BETER worden na behandeling van de verstandskiezen. Verschillende tandartsen (ook hier op Curaçao) kunnen hiervan meepraten.

Het onderzoek naar een focus kan het eenvoudigst opgespoord worden via de Electro Acupunctuur volgens Dr. Voll (E.A.P.V.). Hierbij worden o.a. de tanden uitgemeten. Na de meting wordt u met een briefje doorverwezen naar uw tandarts (..... en dan maar hopen dat hij er ook van heeft gehoord of tenminste open staat voor het 'onbekende', en u niet gaat proberen te overtuigen van 'kwakzalverij' of 'onzin'). De tandarts kan dan de juiste ingrepen doen en getuigen van de veranderingen die plaatsvinden in uw lichaam.

AMALGAAM

Vullingen, kronen en bruggen kunnen onderling met het speeksel als dielecticum een stroombron vormen. Dit komt vooral voor als verschillende metalen tegelijkertijd in de mond aanwezig zijn. Per patiënt is de gevoeligheid hiervoor anders. Sommigen hebben t.g.v. weinig stroomvorming al last, anderen niet. Al gelang uw leeftijd toeneemt wordt uw gevoeligheid ook groter.

Ook kunnen uw amalgaamvullingnen toxificatie verschijnselen veroorzaken. Amalgaam is het meest gebruikte vulmateriaal; het bevat kwik, tin, koper, zilver en zink. Hoe ouder de vullingen zijn, hoe meer kans u op vergiftingen hebt. Behalve de voordelen die ik al genoemd heb in het vorig artikel zijn er ook nadelen.

Het galvanisch probleem, dus het feit dat er electrische stroom wordt geproduceerd. Er zijn 2 manieren van stroomontwikkeling aan de oppervlakte: Bimetaal accu, door een reactie tussen 2 metalen in een oplosmiddel n.l. het speeksel, waardoor een stroom gaat lopen en ionen vrijkomen van uit de kathode (negatieve pool). Elke amalgaamvulling bevat een groot aantal accucellen. Je kunt er met een gevoelige Voltmeter zowel positieve als negatieve spanningen meten;

Via cellen die een electrische spaning opwekken door plaatselijke verschillen in de zuurstofconcentratie in het speeksel bij de oppervlakte van de vulling. Gebieden met lage zuurstof concentratie vormen de negatieve pool, de kathode. Op de anode (positieve pool) wordt het metaal geoxideerd en komen metaal ionen, waaronder kwik ionen vrij, welke in het lichaam terecht komen.

Het kan ook zijn dat de stroom een superponerende storing veroorzaakt dus met andere woorden, men kan met behulp van de Electro-acupunctuur pas de echte stoorvelden in het lichaam opsporen nadat eerst de storende vullingen verwijderd zijn.

KWIK

Kwik is een zeer giftig, vloeibaar materiaal. Het verdampt geleidelijk bij kamertemperatuur, en de giftige damp wordt bij inademing direct geabsorbeerd.

Er zijn voor- en tegenstanders van amalgaam gebruik: Volgens de American Dental Association — safety of dental amalgam — ontstaan er geen kwikdampen uit nieuwe en op oude vullingen bij het kauwen terwijl

andere zeggen dat bij het kauwen van een kauwgum na ±10 minuten kauwen de waarden ±15x hoger zijn dan ervoor.

Volgens een artikel 'The effect of dental restorations on blood mercury level' van dr.Abraham bestaat er een correlatie tussen concentratie kwik in het bloed en totale oppervlakte amalgaam vullingnen.

Volgens de World Health Organization ontstaan er bij chronische lage belasting met kwik, concentratie problemen, vermindering van geestelijke vermogens en geheugen, vermoeidheid, depressies en hoofdpijn.

Volgens White ('Development of Mercury hypersensitivity among dental students') bleek dat eerste jaars tandarts studenten met behulp van allergie huidtesten, 2% positief reageerden terwijl van dezelfde groep in hun vierde jaarsstudie 10,8% positief reageerden. Van de studenten die meer dan 5 jaar oude vullingen hadden, reageerden 2x zoveel positief als anderen met minder oude vullingen.

Ondanks dit, schrijven de American Dental Association en de Nederlandse Maatschappij ter bevordering van de Tandheelkunde dat overgevoeligheid zeer zelden voorkomt.

Tot slot kan nog opgemerkt worden dat het verschil tussen een allergisch en een toxisch verschijnsel moeilijk is aan te tonen. Mogelijk zijn de symptomen bij veel mensen niet van allergische maar van toxische aard.

Reeds honderd jaar wordt giftigheid van kwik afkomstig uit amalgaam regelmatig benadrukt in de wetenschappelijke literatuur. Het is zeer verbazingwekkend dat dit stelselmatig door officiële tandartsinstanties wordt genegeerd. Het tegenargument, dat amalgaam al meer dan honderd jaar gebruikt wordt, is geen bewijs voor zijn onschuldigheid. Verder onderzoek naar de gevolgen van amalgaam op onze gezondheid is uiterst noodzakelijk.

Er zijn tegenwoordig voor amalgaamvullingen redelijke alternatieven. Goud is mogelijk, maar een dure. Een goedkope oplossing is composietvullingen. Deze bestaat meestal uit een soort twee componenten hars. Al vele jaren wordt ze gebruikt voor voortanden omdat ze wit zijn. Voor kiezen is de duurzaamheid van de composietvulling het criterium. Het is afhankelijk van de sterkte van de composiet materiaal, maar ook van de gebruikte techniek bij het plaatsen.

Gelukkig is men druk op zoek naar nieuwe materialen voor kiezen. De onder UV-licht uithardende composietvulling (eventueel in lagen opgebouwd), een gouden kroon met composiet eronder of het gebruik van het zogenaamde glasionmeercement zullen in de nabije toekomst misschien zelfs het amalgaam helemaal vervangen.

DETOXIFICATIE

Nadat de moeilijkheden veroorzakende amalgaamvullingen verwijderd zijn, kan men extra voedingssuplementen nemen die het lichaam ondersteunen in de uitscheiding van kwik en die het schadelijke effect van kwik kunnen verminderen. Vooral de vorming van vrije radicalen door kwik kan men bestrijden met antioxydanten.

Schaken

Kasparov grijpt weer mis

- door Jules Welling -

IN FEBRUARI VAN DIT jaar won wereldkampioen Gary Kasparov voor het eerst sinds tien jaar — Interpolis Tilburg 1981 — een toernooi waaraan hij deelnam niet. Dat was in het Spaanse Linares en betekende een regelrechte sensatie. Een van de indrukwekkendste records in de schaakgeschiedenis sneuvelde. Maar er gebeurde meer: de magische ban werd gebroken. Het onaantastbare imago van de wereldkampioen liep een deuk op.

Bij het vijfde Max Euwe Herdenkingstoernooi in Amsterdam bleek ook de wereldkampioen kwetsbaar. Opnieuw lukte het hem niet de zaken naar zijn hand te zetten. Hij moest de derde plaats delen met zijn aartsrivaal Anatoli Karpov, maar zij moesten de Engelsman en Nigel Short en de Rus Valeri Salov voor laten gaan; een buitengewoon ongebruikelijke situatie.

Het organisatiecomité van het toernooi, dat gespeeld werd in het hoofdkantoor van sponsor Verenigde Spaarbank aan het Singel in Amsterdam, had dit keer voor een andere formule gekozen. Werden de voorgaande vier Euwe herdenkingstoernooien afgewerkt als dubbelrondige vierkampen, dit keer werd gekozen voor een enkelrondig toernooi met tien deelnemers en wel alle spelers van de voorgaande lichtingen plus wereldkampioen Kasparov.

AARDIG IDEE

Iedereen vond dat een aardig idee behalve Kasparov. Die vond dat de IJslander Johann Hjartarson en de Nederlander John van der Wiel niet op de deelnemerslijst thuis hoorden vanwege hun relatief lage rating. Voor hen moesten maar sterkere spelers uitgenodigd worden, vond de wereldkampioen maar hij kreeg dit keer nul op het request. Sterker nog, de organisatoren gaven een officieel perscommuniqué uit, waarin zij de prima donnamanieren van Kasparov aan de kaak stelden. Het behoeft nauwelijks betoog, dat Hjartarson en Van der Wiel buitengewoon gemotiveerd aan de start verschenen en juist tegen de wereldkampioen hun beste schaak wilden laten zien. En niet zonder succes; beiden maakten remise en bewezen daarmee het ongelijk van de hoogste titelhouder.

Kasparov kon in Amsterdam zijn draai niet goed vinden, ook al heeft hij goede herinneringen aan de stad (hij won er onder meer het enige Optiebeurstoernooi). Pas na zes remises op rij kwam hij tot zijn eerste winstpunt in een partij, waarin hij de Zwitser Viktor Korchnoi vreselijk verpletterde. Maar toen was het al te laat om het toernooi nog te winnen. Salov en Short hadden in dat stadium al afstand genomen. Desalniettemin wenste de wereldkampioen zich nog niet geslagen te geven. In de voorlaatste ronde zette hij tegen Jan Timman alle zeilen bij. Het werd een schitterend duel, maar de wereldkampioen slaagde er niet in de weerstand van de Amsterdammer te breken.

Na zware strijd werd het punt gedeeld en daarmee waren Salov en Short, die onderling remiseerden, definitief buiten bereik van de ambitieuze wereldkampioen. Een overwinning op de Joegoslaaf Ljubomir Ljubojavic in de laatste ronde vermocht daar niets aan af te doen, al was die zege voor Kasparov wel degelijk van groot belang, want met dat punt kwam hij nog net op gelijke hoogte met Karpov, zodat er niet nog meer prestige verloren ging.

SMAAKMAKERS

Nee, dit keer was het niet Kasparov die de smaakmaker was. Die rol was weggelegd voor Salov en Short, die beiren ongeslagen bleven en drie overwinning lieten aantekenen. Zij lieten ook het beste schaak zien. Short, die het toernooi in 1988 al eens een keer op zijn naam geschreven had, en Salov, die erover denkt met schaken te stoppen, te emigreren en zich in het westerse bankiersleven te storten, haalden hun punten vooral bij de Nederlanders Jan Timman en John van der Wiel. In de partij Short-Timman, sinds jaren ietwat beladen als de strijd om de officieuze titel 'The Best of the West', trok de Engelsman aan het langste eind.

Salov haalde ook een punt bij Timman. Van der Wiel wist tegen Short stand te houden, maar ging tegen Salov onderuit. De Rus won voorts een indrukwekkende partij van de inmiddels al weer 60-jarige Viktor Korchnoi, terwijl Short zeges liet aantekenen tegen Johann Hjartarson en de in de tweede toernooihelft volledig inklappende Joegoslaaf Ljubomir Ljubojevic. Daarmee bleven ze het illustere duo Kasparov-Karpov net een half puntje voor en boekten zij wellicht het mooiste resultaat uit hun loopbaan, want een dergelijk evenement winnen — het was FIDE-category 17, de allerhoogste — zegt wat in de schaakwereld.

WAARDERING

Grote waardering was er ook voor de nestor van het deelnemersveld, Viktor Korchnoi. Hij blijkt nog steeds goed mee te kunnen tussen de topspelers van vandaag, die qua leeftijd stuk voor stuk zijn zoon hadden kunnen zijn. 'De Verschrikkelijke', zoals zijn bijnaam in de schaakwereld luidt, heeft nog niets van zijn vechtersmentaliteit verloren. Ook hij haalde zijn punten bij de Nederlanders. Hij versloeg zowel Timman als Van der Wiel, twee clubgenoten van hen bij het Rotterdamse Volmac met wie hij onlangs nog de nationale titel veroverde. Korchnoi was vaak samen in de analyse te zien met een beroemde gast, David Bronstein, een man die aan het begin van de vijftiger jaren op een haar na de wereldtitel miste: 12-12 tegen de legendarische Michail Botwinnik.

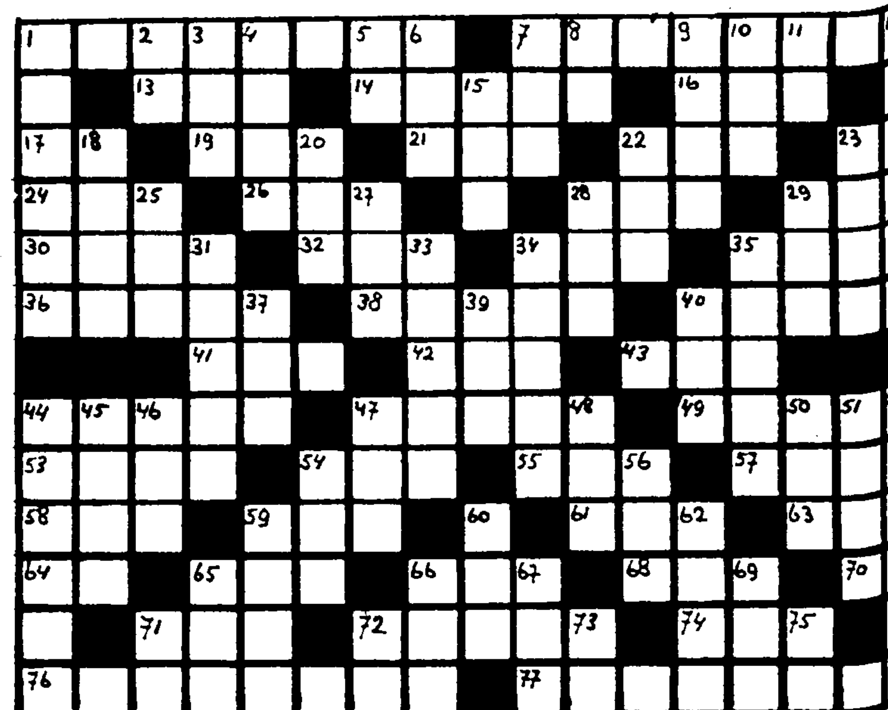
Timman, die een wisselvallige indruk maakte, kreeg een ongenadig pak rammel van Korchnoi, zijn tegenstander in de kwartfinale van het kandidatentoernooi, die in augustus in Brussel wordt gehouden. Hij wist de schade echter beperkt te houden door in de laatste ronde het prestigegevecht tegen Van der Wiel te winnen. Desalniettemin zal hij niet tevreden zijn over dit toernooi in zijn woonplaats en is er nog veel werk aan de winkel voor hij tegen Korchnoi in het strijdperk kan treden.

Van der Wiel eindigde op een gedeelde laatste plaats (samen met Ljubojevic), maar kan met een score van drie punten terugzien op een redelijk geslaagd toernooi: hij is zeker niet van de kaart gespeeld in dit elite-gezelschap.

Een aardigheidje van het organisatiecomité was dit keer dat de spelers hun vrouwen mochten meenemen. Daar werd gretig gebruik van gemaakt. Tanya Salov, Rhea Short, Natasha Karpov, Masha Kasparov, Jonina Hjartarson en Maud van der Wiel genoten zichtbaar van twee weekjes Amsterdam.

Eindstand: 1/2. Salov, Short 6, 3/4. Kasparov, Karpov $5^1/_2$, 5. Korchnoi $4^1/_2$, 6/7. Timman, Hjartarson 4, 8. Hurevich $3^1/_2$, 9/10. Van der Wiel, Ljubojevic 3.

KRUISWOORD PUZZEL

HORIZONTAAL: 1. Terrein door een legermacht ingenomen; 7. Redenen; 13. Garde; 14. Stoffelijk; 16. Tijdperk; 17. Spil; 19. Sportterm; 21. Dicht; 22. Belemmering; 23. Voorzetsel; 24. Beroep; 26. Puntig uitsteeksel; 28. Rookgerei; 29. Boom; 30. Zoogdiertje; 32. Maag; 34. Hemellichaam; 35. Telwoord; 36. Door behoefte vereist; 38. Lijst; 40. Ouderwets vrouwelijk beroep; 41. Drinkgerei; 42. Gedicht; 43. Onderdompeling; 44. Voorzetsel; 47. Dwalen; 49. Orgaan; 53. Deel van een trap; 54. Kledingstuk; 55. Deel van het gezicht; 57. Bergplaats; 58. Recht stuk vaarwater; 59. Dwaas; 61. Muzieknoot; 63. Europeaan; 64. Voegwoord; 65. Water; 66. Afsluiting; 68. Hoogste punt; 70. Militaire Politie; 71. Voordat; 72. Tijdsaanduiding; 74. Vreemde munt; 76. Dicht; 77. Beven.

VERTIKAAL: 1. Ploeteren; 2. Bijwoord; 3. Ongedwongen; 4. Sluw; 5. Voorzetsel; 6. Opening; 7. Lofdicht; 8. Rund; 9. Wasmiddel; 10. Behoeftig; 11. Kade; 12. Cijfer; 15. Zeehond; 18. Voedingsmiddel; 20. Dierenverblijf; 22. Rivier in Nederland; 23. Brandstof; 25. Paardje; 27. Fatsoenlijk; 28. Klein begroeid eilandje; 29. Soort walvis; 31. Boom; 33. Grillig; 34. Zeurende vrouw; 35. Vrucht; 37. Vluchtig mengsel; 39. Hakwerktuig; 40. Speelgoed; 44. Rechtlijnig; 45. Land in Azië; 46. Lichaamsdeel; 47. Aanwijzend voornaamwoord; 48. Muurholte; 50. Neergang; 51. Plaats in Noord Holland; 52. Haasten; 54. Kledingstuk; 56. Keukengerei; 59. Nul; 60. Insekt; 62. Metaal; 65. Huid; 66. Judograad; 67. Etter; 69. Voor-; 71. Boom; 72. Lidwoord; 73. Muzieknoot; 75. Bijwoord.

OPLOSSING VORIGE WEEK

HORIZONTAAL: 1. Lak; 4. Goal; 8. Amer; 11. Lis; 13. Olim; 15. Maar; 17. Al; 18. De; 19. Teem; 21. Naast; 23. Pover; 26. Nier; 28. Nat; 29. La; 30. Era; 31. In; 33. Deel; 35. Stal; 37. Ga; 38. Mud; 40. Lier; 42. O.L.; 43. Lid; 45. Tal; 47. Spannen; 49. Pap; 52. RAI; 54. E.I.; 55. Sein; 57. Lui; 59. T.o.; 61. Peel; 64. Peen; 66. Te; 67. Rei; 69. Me; 70. Les; 72. Teil; 74. Orgie; 76. Garen; 78. Reep; 80. La; 81. Ra; 82. Sion; 84. Tien; 86. KRO; 87. Hels; 88. Neet; 89. Sla.

VERTIKAAL: 1. L.O.; 2. Alt; 3. Kien; 5. Om; 6. Aan; 7. Laan; 9. Mat; 10. El; 11. Leve; 12. Straat; 14. Meid; 16. Raar; 18. Do; 20. Meel; 22. St.; 23. Paal; 24. Erg; 25. Kim; 27. Reis; 29. Lt.; 32. Nut; 34. Lepel; 35. Sleep; 36. Lip; 39. Dar; 41. Rak; 42. Ons; 44. Dal; 46. Lap; 48. Niet; 50. Put; 51. Stronk; 53. Ieme; 56. Neer; 58. Iep; 60. Oer; 62. Ee; 63. Vers; 65. Niet; 68. Iglo; 70. La; 71. Sein; 73. Leis; 75. Ia; 76. Gal; 77. Noe; 79. Pel; 81. Re; 83. Ne.; 85. Na.

WINNAAR VORIGE WEEK

Uit het grote aantal inzendingen van dez Amigoe kruiswoordpuzzel van verleden week is uiteindelijk als gelukkige winnaar van de weekprijs van 25 gulden getrokken:

L.E. Verloop
Ala Blancaweg 30
Curaçao

De winnaar kan zijn/haar prijs na identificatie afhalen op het kantoor van de Amigoe. (tot drie uur)
Oplossingen moeten ingediend zijn op Curaçao vóór donderdagmorgen tien uur en op Aruba vóór woensdagmiddag vijf uur en duidelijk en op enveloppe vermelden:
KRUISWOORDPUZZEL

Curaçao: POB 577, Aruba: Caya G.F. Betico Croes 110 en Bonaire: Kaya Governador Debrot 154 t.n.v. Hubert Linkels

